

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ο.Ν.Ε.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΑΜΠΟΥΚΟΥ

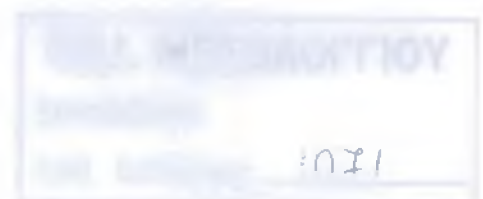
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ-ΜΑΡΙΑ

Α.Μ. 10020

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: κ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

Μεσολόγγι 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ	
1.1.ΓΕΝΙΚΑ	6
1.2. ΠΡΩΤΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ	7
1.3. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ	8
1.3.1.Ο.Ο.Σ.Α.....	8
1.3.2. ΕΖΕΣ.....	9
1.3.3. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	10
1.3.4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ (ΕΚΑΧ)	11
1.3.5. ΕΟΚ	12
1.3.6. ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗΣ	13
1.3.7. Η ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΞΗ.....	13
1.3.8. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.....	14
1.3.9. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	14
1.3.10. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	15
1.3.11. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ	16
1.3.12. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ.....	16
1.3.13. Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ “25” — ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ «ΕΥΡΩ»	
2.1.ΓΕΝΙΚΑ	21
2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	21
2.2.1. ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ.....	21
2.2.2. ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑ.....	22
2.2.3. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ.....	23
2.2.4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ	24
2.2.5. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	24
2.3. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	25

2.3.1. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ Ε.Κ.Τ....	25
2.3.2. ΜΕΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	27
2.4. ΤΟ ΝΕΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	32
3.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	32
3.3. ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	34
3.4. ΕΘΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ & Ε.Κ.Τ.....	35
3.5. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ & ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	39
4.1.1. ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Κ.Τ.....	39
4.1.1.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	39
4.1.1.2. ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.....	40
4.1.1.3. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ.....	40
4.2. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ Ε.Κ.Τ. ΣΤΟ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ.....	40
4.3. ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	42
4.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ Τ.Ε ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.....	43
4.5. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ Τ.Ε.....	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

5.1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ	49
5.2. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	51
5.3. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΕΠΙΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΟΝΕ

6.1. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....	55
6.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	56
6.3. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ.....	58
6.4. Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ	62
6.4.1. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ: ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ.....	65
6.4.2. ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	66
6.5. ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΠΟΥ ΠΑΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	67
6.6.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006

7.1.ΓΕΝΙΚΑ.....	72
7.2. ΤΟ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	74
7.2.1. ΣΥΓΚΛΙΣΗ -ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ -ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ..	74
7.2.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ	75
7.2.2.1. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ	75
7.2.2.2. ΥΠΟΔΟΜΗ.....	76
7.2.2.3. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	78
7.2.2.4. ΕΡΕΥΝΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	79
7.2.2.5. ΓΕΩΡΓΙΑ - ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	79
7.3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ.....	81
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2008 & Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.....	83
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	98

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτυχιακή εργασία με θέμα ΟΝΕ (Οικονομική-Νομισματική-Ένωση) έχει σκοπό να παρουσιάσει συνοπτικά την ιστορική πορεία της ευρωπαϊκής ένωσης και κατ' επέκταση την οικονομική και νομισματική πολιτική που ακολουθήθηκε για την ενιαία χρηματοοικονομική αγορά, με βάση το ευρωσύστημα.

Επίσης θα αναφερθούμε στην Ελλάδα με βάση την ένταξή της στην Ο.Ν.Ε, τις προκλήσεις, τις προοπτικές, τις επιπτώσεις, αλλά και την αναπτυξιακή της προσπάθεια. **Η εργασία συμπεριλαμβάνει επτά κεφαλαία:**

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: *ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ*

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: *ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ «ΕΥΡΩ»*

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: *ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ*

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: *ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ & ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ*

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: *Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ*

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: *ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΟΝΕ*

-ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: *Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006*

Ένα επιπλέον σημαντικό **θέμα** για να αναφέρουμε ήταν η σημερινή παγκόσμια κρίση του 2008 και το πώς έχει επηρεάσει μέχρι στιγμής την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ιδέα της ενοποιημένης Ευρώπης έμπνεε συγγραφείς, ποιητές, φιλοσόφους, πολιτικούς, πριν από αρκετούς αιώνες ,οι οποίοι πρόβαλλαν και αγωνιστήκαν για την υλοποίηση της ιδέας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα είναι στο μεταίχμιο μιας νέας εποχής που έχει ήδη ξενίσει και που θα φέρει σημαντικές αλλαγές σε πολιτικό-οικονομικό επίπεδο.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εργασία είναι η βιβλιογραφική έρευνα και μελέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ

ΕΝΟΠΙΗΣΗΣ

1.1.ΓΕΝΙΚΑ

Η αρχική Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) από κοινού μάλιστα με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EURATOM) υπογράφηκε στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 μεταξύ έξι κρατών: της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου. Μερικά χρόνια νωρίτερα στις 18 Αυγούστου 1950 είχε υπογραφεί στο Παρίσι η Συνθήκη με την οποία δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), με πρωτοβουλία του τότε υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας Robert Schuman. Αν και αρχικά είχε τον χαρακτήρα μιας οικονομικής κατά κύριο λόγο συνεργασίας τα βήματα που έγιναν κατά τη διάρκεια του μισού αυτού αιώνα οδήγησαν πολύ πέραν της συνεργασίας της μορφής αυτής, σ' αυτό που είναι σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ιδέα της ενωμένης Ευρώπης δεν πρωτοεμφανίσθηκε το 1950. Πολλοί ανατρέχουν στην ελληνική αρχαιότητα για να αναζητήσουν το ξεκίνημά της.

Κατά την περίοδο εκείνη βέβαια καθώς και κατά τη Ρωμαϊκή εποχή τα σύνορα της Ευρώπης έφταναν μέχρι τους ποταμούς Δούναβη και Ρήνο. Πέρα από αυτά οι φυλές που κατοικούσαν χαρακτηρίζονταν ως βάρβαροι. Κατά το 2ο μ.Χ. αιώνα τα διάφορα αυτά φύλα των βαρβάρων π.χ. Οστρογότθοι, Βησιγότθοι, Βάνδαλοι κ.λπ., άρχισαν την κάθοδό τους, επεκτάθηκαν σιγά σιγά σε όλη την ήπειρο και το 476 μ.Χ. κατέλυσαν τη Δυτική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Αυτό ήταν, ως γνωστό, το τέλος της ιστορικής περιόδου της Αρχαιότητας και η έναρξη του Μεσαίωνα που διήρκεσε μέχρι το 1453 μ.Χ. Κατά την ημερομηνία αυτή κατέρρευσε η Ελληνική Βυζαντινή Αυτοκρατορία που είχε ιδρυθεί το 330 μ.Χ. από το Μεγάλο Κωνσταντίνο ως Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Κατά την περίοδο τον Μεσαίωνα δημιουργήθηκαν διάφορα Κράτη στα οποία και επικράτησε η Χριστιανική Θρησκεία.

Από το διάστημα αυτό αξίζει να αναφέρουμε την στέψη του Φράγκου Βασιλέα Καρλομάγνου στη Ρώμη το 800 μ.Χ. από τον Πάπα, ως Αυτοκράτορα της "Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους". Η Αυτοκρατορία αυτή η οποία διαμοιράστηκε στα τρία μετά το θάνατό του, το 814 και γέννησε τη Γαλλία και τη Γερμανία, περιλάμβανε λίγο πολύ τις εδαφικές περιοχές που τόσους αιώνες μετά αποτέλεσαν την ΕΟΚ.

Επί αιώνες όμως τα διάφορα αυτά Κράτη, τα οποία δεν αντιστοιχούσαν ακριβώς στα

σημερινά αλλά ήταν διαιρεμένα σε πολλά μικρότερα, βρίσκονταν σε περίπου σταθερά εμπόλεμη κατάσταση με συνεχείς διενέξεις. Χαρακτηριστικός ήταν ο πόλεμος μεταξύ Γαλλίας και Αγγλίας που διήρκεσε από το 1337 μέχρι το 1453 γνωστός ως εκατονταετής.

Από το τέλος του πολέμου αυτού, που συνέπεσε και με την κατάρρευση του Βυζαντίου και την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους, άρχισε η ευρωπαϊκή Αναγέννηση, με την συνδρομή των λόγιων του Βυζαντίου που το εγκατέλειπαν πλέον για να καταφύγουν στις δυτικές χώρες. Με το τέλος του Μεσαίωνα υποχωρεί και η φεουδαρχία που επικράτησε καθ' όλη τη διάρκειά του και περιορίζεται μόνο στην Κεντρική Ευρώπη μέχρι το τέλος του 18ου αιώνα. Ταυτόχρονα δημιουργούνται πλέον τα μεγάλα Κράτη τόσο στη Δυτική Ευρώπη (Αγγλία, Γαλλία, Ισπανία) όσο και στην Ανατολική (Ρωσία, Πολωνία). Οι ένοπλες συγκρούσεις όμως μεταξύ τους και οι ανακατατάξεις συνεχίστηκαν. Αρκεί να θυμίσουμε τον τριακονταετή πόλεμο (1618-1648) μεταξύ καθολικών και διαμαρτυρόμενων που κυριολεκτικά συγκλόνησε την Κεντρική Ευρώπη. Με εξαίρεση το Πρώτο τμήμα του 18ου αιώνα μεγάλοι πόλεμοι συντάραξαν την Ευρώπη και κατά τη διάρκειά του, με αποκορύφωμα τη Γαλλική Επανάσταση του 1789.

Κατά το 19ο αιώνα οι πόλεμοι συνεχίστηκαν, αν όχι επιτάθηκαν, τόσο με τις επιχειρήσεις του Μεγάλου Ναπολέοντα, τα πρώτα 15 χρόνια, όσο και με διάφορες επαναστάσεις και εξεγέρσεις σε πολλές χώρες.

1.2. ΠΡΩΤΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ

Η ιστορία των πολεμικών συρράξεων του 20ου αιώνα είναι γνωστή. Υπήρξαν διάφοροι πόλεμοι όπως της Γαλλίας κατά του Μαρόκου με πιο σημαντικούς για μας τους Βαλκανικούς. Ο αιώνας όμως σφραγίστηκε με τους δύο παγκόσμιους πολέμους και τα ολέθρια για όλους τους λαούς της Ευρώπης αποτελέσματά τους. Εντούτοις από τις αρχές του σχεδόν γίνονται περίπου παράλληλα και κάποιες ενωτικές προσπάθειες. Ουσιαστικά ξεκινούν με την Κοινωνία των Εθνών της οποίας ο καταστατικός χάρτης υπεγράφη στις 28 Ιουνίου 1919 στις Βερσαλλίες. Σκοπός του ήταν η διευθέτηση των διαφορών μεταξύ των κρατών με ειρηνικά μέσα.

Διάφοροι ιδεολόγοι δημοσίευαν μελέτες για την ενοποίηση της Ευρώπης ήδη από προηγούμενους αιώνες π.χ. ο Kant το 1795, ο Β. Ουγκώ το 1848, ο Πруντόν το 1863. Σημαντικότατο όμως υπήρξε το βιβλίο “Παν-Ευρώπη” του Ριχάρδου Κούτενχοβ-Καλλέργη που εκδόθηκε το 1923, ο οποίος παράλληλα ίδρυε και την “Πανευρωπαϊκή Ένωση” στη Βιέννη. Το 1947 ίδρυσε την “Κοινοβουλευτική Ευρωπαϊκή Ένωση” στην οποία συμμετείχαν μέλη των εθνικών κοινοβουλίων. Πρώτος πολιτικός που τάχθηκε υπέρ της Ενωμένης Ευρώπης ήταν ο τότε Γάλλος πρωθυπουργός Aristide Briand, ο οποίος μάλιστα διατύπωσε τη θέση του αυτή στην Κοινωνία των Εθνών στη Γενεύη στις 5 Σεπτεμβρίου 1929. Δεν είχε όμως επιτυχία.

Μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου υλοποιήθηκε επιτελούς η πρώτη ουσιαστική συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών με την δημιουργία της “Ευρωπαϊκής Οργανώσεως Οικονομικής Συνεργασίας” (OECE), οργανισμού του οποίου η ίδρυση υπογράφηκε στο Παρίσι στις 16 Απριλίου 1948. Ο OECE είχε δύο σκοπούς. Αφενός, την εκπόνηση κοινού οικονομικού προγράμματος, για την κατανομή της βοήθειας του σχεδίου Μάρσαλ. Αφετέρου, την προώθηση από το 1949 της απελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών και των πληρωμών, ώστε να καταργηθεί το σύστημα των διμερών συναλλαγών που ίσχυε από τη λήξη του πολέμου.

1.3. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ

1.3.1. Ο.Ο.Σ.Α.

Με την ίδρυση της ΕΚΑΧ το 1951 της ΕΟΚ-Ευρατόμ το 1957 και της ΕΖΕΣ (ζώνης ελεύθερων συναλλαγών) το 1960 τα κράτη μέλη του OECE χωρίστηκαν σε δύο ομάδες. Κρίθηκε σκόπιμο λοιπόν να τροποποιηθεί και να διευρυνθεί ο Οργανισμός. Έτσι δημιουργήθηκε ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για του οποίου την ίδρυση η Σύμβαση υπεγράφη στις 14 Δεκεμβρίου 1960.

Στα 18 μέλη του OECE προσχώρησαν στη συνέχεια, ως μέλη του ΟΟΣΑ πλέον, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Ιαπωνία, η Φινλανδία, η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία. Στις εργασίες του συμμετέχει και η Επιτροπή των Ε.Κ. Εάν λοιπόν ο Οργανισμός αυ-

τός είχε αρχικά το χαρακτήρα μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας, στη συνέχεια, με τη μετάλλαξη και διεύρυνσή του, τον έχασε.

1.3.2. ΕΖΕΣ

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ/ΕΕΤΑ) δημιουργήθηκε τον Μάιο του 1960 με πρωτοβουλία της Αγγλίας, με σκοπό να συσπειρώσει τις χώρες της ΟΕΚΕ, που δεν ανήκαν στην ΕΟΚ. Η σχετική σύμβαση υπογράφηκε στη Στοκχόλμη.

Τα ιδρυτικά μέλη της ήταν επτά.: Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστρία, Δανία, Ελβετία, Νορβηγία, Πορτογαλία και Σουηδία. Ένα χρόνο αργότερα έγινε συνδεδεμένο μέλος και η Φινλανδία. Στόχοι της μεταξύ άλλων ήταν: η διευκόλυνση της οικονομικής ανάπτυξης των μελών, η πλήρης απασχόληση, η αύξηση της παραγωγικότητας, η νομισματική σταθερότητα κ.ά. Το 1969 εντάχθηκε σ' αυτή και η Ισλανδία. Το 1971 και 1972 πραγματοποιήθηκαν διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΟΚ και μελών της ΕΖΕΣ για συμφωνίες, που κόντεψαν να οδηγήσουν στη διάλυση της ΕΖΕΣ.

Το 1989 ο τότε πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors πρότεινε ένα νέο τύπο σύνδεσης. Επακολούθησαν αλληπάλλληλες διαπραγματεύσεις και συζητήσεις οι οποίες οδήγησαν στη σύμβαση για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) που τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 1994. Την ιδρυτική πράξη του ΕΟΧ υπέγραψαν τα 12 κράτη τότε μέλη της ΕΟΚ και τα 6 της ΕΖΕΣ. Η Ελβετία με δημοψήφισμα αρνήθηκε την προσχώρηση στον ΕΟΧ και δεν υπέγραψε τη συνθήκη. Το 1995 αποχώρησαν 3 μέλη της ΕΖΕΣ διότι έγιναν πλήρη μέλη της Ε.Ε. Η συμφωνία ΕΟΚ-ΕΖΕΣ είναι πολύ σημαντική και υπερβαίνει τα πλαίσια μιας απλής οικονομικής συνεργασίας.

1.3.3. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Περίπου ταυτόχρονα με την ίδρυση του ΟΕCE, το 1949, υπογράφηκε στο Λονδίνο η συμφωνία για την ίδρυση το Συμβουλίου της Ευρώπης. Ως έδρα του ορίστηκε το Στρασβούργο. Σκοπός της ίδρυσής του, σύμφωνα με το καταστατικό του είναι “να πραγματοποιήσει μια στενότερη ένωση μεταξύ των μελών, για να διαφυλαχθούν και να προωθηθούν τα ιδεώδη και οι αρχές που αποτελούν κοινή περιουσία και να ευνοηθεί η οικονομική και κοινωνική πρόοδός τους”.

Μέλος του μπορεί να γίνει οποιοδήποτε ευρωπαϊκό Κράτος το οποίο αναγνωρίζει τις αρχές του.

Όργανά του είναι η Συνέλευση των Αντιπροσώπων και η Επιτροπή των Υπουργών. Η Συνέλευση των Αντιπροσώπων συνεδριάζει δημόσια και εκδίδει συστάσεις προς την Επιτροπή των Υπουργών και ψηφίσματα.

Η Επιτροπή των Υπουργών αποτελείται από τους υπουργούς εξωτερικών των κρατών μελών. Συνέρχεται δύο φορές το χρόνο και εξετάζει τις συστάσεις της Συνελεύσεως και τις Προτάσεις των Επιτροπών Εμπειρογνομώνων.

Οι αποφάσεις της υποβάλλονται στις κυβερνήσεις με σκοπό να ακολουθηθεί κοινή πολιτική στις γενικές κατευθύνσεις. Υποχρεωτική όμως ισχύ έχουν μόνον οι αποφάσεις της που καλύπτουν ειδικές συμφωνίες ή συμβάσεις και οι οποίες απευθύνονται στις κυβερνήσεις για κύρωση. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αποτελεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4/11/1950 από τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Σύμβαση αυτή αποτελούσε επέκταση της Παγκόσμιας Δήλωσης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που είχε υιοθετηθεί το 1948 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Για την παρακολούθηση μάλιστα της τήρησης της Σύμβασης αυτής, υπάρχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) η οποία ορίζεται από την Επιτροπή Υπουργών για θητεία έξι ετών.

Από τη Συνέλευση εκλέγεται το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μετά από πρόταση των κρατών μελών, για θητεία εννέα ετών. Περιλαμβάνει ένα δικαστή από κάθε κράτος μέλος και δικάζει σε πενταμελή σώματα, όσες υποθέσεις προσαχθούν ενώπιόν του με κοινή συμφωνία των διαδίκων, με βάση την έκθεση της προηγούμενης ΕΕΔΑ. Η απόφαση είναι οριστική και υποχρεωτική για

τα κράτη που αφορά. Τόσο η ΕΕΔΑ όσο και το δικαστήριο εδρεύουν στο Στρασβούργο.

1.3.4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ (ΕΚΑΧ)

Στις 18 Αυγούστου 1951 υπογράφηκε στο Παρίσι η Συνθήκη ΕΚΑΧ με βάση το σχέδιο Robert Schuman που προαναφέραμε, από τους εκπροσώπους της Δοτ. Γερμανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Ολλανδίας, Βελγίου και Λουξεμβούργου.

Αποστολή της Συνθήκης, σύμφωνα με το άρθρο 2 ήταν “να συμβάλλει στην ανάπτυξη της Οικονομίας και της απασχόλησης ώστε να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο στα κράτη μέλη”. Όσον δε αφορά, την “κοινή αγορά” άνθρακα και χάλυβα, σύμφωνα με το άρθρο 4, “θα έχει συντελεσθεί όταν θα έχουν εκπληρωθεί ορισμένες προπαρασκευαστικές ενέργειες της συνθήκης”. Ένας από τους όρους ήταν η κατάργηση των ενδοκοινοτικών δασμών και φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος, καθώς και των ποσοστιαίων περιορισμών στις ενδοκοινοτικές διακινήσεις άνθρακα και χάλυβα.

Στις 17 Ιουλίου του 1955 το Συμβούλιο υπουργών Εξωτερικών της ΕΚΑΧ ανακοίνωσε την πολιτική βούληση των Κρατών να προχωρήσουν στη κατασκευή της Ευρώπης και ασχολήθηκε με τα σχέδια διεύρυνσης της ΕΚΑΧ. Υπήρχαν δύο τάσεις όσον αφορά τις κατευθύνσεις. Τελικά επικράτησε η ιδέα της δημιουργίας μιας κοινής αγοράς και μιας κοινότητας ατομικής ενέργειας. Επακολούθησαν επίσημες διαπραγματεύσεις, με βάση την έκθεση του υπουργού εξωτερικών του Βελγίου P.H. Spaak. Η έκθεση αυτή ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειάς του να συγκεράσει τις δύο απόψεις, σε εφαρμογή της αρχικής ιδέας του Jean Monnet για συνδυασμό των δύο Κοινοτήτων.

Οι διαπραγματεύσεις οδήγησαν στις δύο συνθήκες για την ίδρυση αφενός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας - ΕΟΚ και αφετέρου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας - ΕΚΑΕ, που υπογράφηκαν μεταξύ των έξι, στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957. Τα όργανά τους συγκροτήθηκαν και άρχισαν να λειτουργούν από την 1η Ιανουαρίου 1959.

1.3.5. ΕΟΚ

Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της ΕΟΚ, η οποία καθόρισε τις αρχές και τα θεμέλια της Κοινότητας, όπως επίσης την πολιτική και τα όργανά της, ήταν το βασικότερο από τα κείμενα που υπογράφηκαν στη Ρώμη. Εκτός από τη δεύτερη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρώπης, υπήρχε επίσης και μια Σύμβαση, που αναφερόταν σε όργανα κοινά και στις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες καθώς επίσης και 9 Δηλώσεις. Το πρώτο μέλημα της Κοινότητας ήταν η δημιουργία της Τελωνειακής Ένωσης, στην οποία επρόκειτο να βασισθεί, σύμφωνα με το άρθρο 9 της Συνθήκης.

Η κατάργηση των δασμών στα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα δεν ήταν βέβαια δυνατό να γίνει άμεσα και στο σύνολό της.

Δημιουργήθηκαν οι Κοινές Οργανώσεις Αγοράς (ΚΟΑ) οι οποίες οδήγησαν στην κατάργηση δασμών για τα γεωργικά προϊόντα που κάλυπταν και που πραγματοποιήθηκε από την 1.7.1967.

Όσον αφορά τα βιομηχανικά προϊόντα, η μείωση των δασμών έγινε επίσης σταδιακά. Η πλήρης πάντως τελωνειακή ένωση ανάμεσα στα έξι κράτη τέθηκε σε εφαρμογή από την 1η Ιουλίου 1968.

Παρά τις κάποιες διαφορές ανάμεσα στις Κοινότητες, από το 1988, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθιερώθηκε ο όρος **“Ευρωπαϊκή Κοινότητα”** αντί **“Ευρωπαϊκές Κοινότητες”**. Στις 22 Ιανουαρίου 1972 στις Βρυξέλλες υπογράφηκε Συνθήκη Προσχώρησης για τις χώρες Μεγάλη Βρετανία, Δανία και Ιρλανδία, οι οποίες και αποχώρησαν από την ΕΖΕΣ. Έτσι δημιουργήθηκε η **“Ευρώπη των Εννέα”**.

Εννιά χρόνια αργότερα την 1η Ιανουαρίου 1981 ακολούθησε δεύτερη διεύρυνση με την προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Είκοσι χρόνια πριν, στις 9 Ιουλίου 1961, η Ελλάδα είχε υπογράψει **“Συμφωνία σύνδεσης”** με την ΕΟΚ, η οποία όμως ήταν πολύ πιο περιορισμένη σε σχέση με την **“προσχώρηση”**.

Αιτήσεις για προσχώρηση είχαν υποβάλει και οι Ιβηρικές χώρες, η Ισπανία και η Πορτογαλία, οι οποίες τελικά έγιναν δεκτές το 1986, οδηγώντας έτσι στην **“Ευρώπη των δώδεκα”**. Ακολούθησαν τρεις πρόσθετες εντάξεις, της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας, που οδήγησαν σε νέα διεύρυνση και στην **“Ευρώπη των δεκα-**

πέντε”. Η επόμενη διεύρυνση προέβλεπε να περιλάβει αφενός την Κύπρο και αφετέρου χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης.

1.3.6. ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗΣ

Οι τρεις Κοινότητες τα πρώτα δέκα χρόνια διέθεταν μεν κοινά όργανα, κάθε Κοινότητα όμως είχε δικό της Συμβούλιο και δική της Επιτροπή που τότε ήταν η Ανώτατη Αρχή.

Αυτό καταργήθηκε με τη Συνθήκη Συγχώνευσης που τέθηκε σε ισχύ την 1.7.1967. Μετά την ημερομηνία αυτή λοιπόν υπάρχει ένα Συμβούλιο, μια Επιτροπή, ένα Κοινοβούλιο και ένα Δικαστήριο και για τις τρεις Κοινότητες, δηλαδή πλέον για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Στη συνέχεια, όπως θα δούμε, προστέθηκαν στα αρχικά και άλλα όργανα. Επιπλέον αναβαθμίστηκε ο ρόλος του Κοινοβουλίου, κυρίως με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986, με την οποία απέκτησε το δικαίωμα συμμετοχής στη νομοθετική διαδικασία. Ακόμη περισσότερο όμως με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ με την οποία εισήχθη η διαδικασία της συναπόφασης, η οποία επεκτάθηκε σε περισσότερους τομείς με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.3.7. Η ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΞΗ

Πρόκειται για μια Συνθήκη που τέθηκε σε ισχύ την 1.7.1986 και η οποία επέφερε σημαντικότερες αλλαγές στις ιδρυτικές συνθήκες. Μεταξύ άλλων τέθηκε καταληκτικό χρονικό όριο για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, συγκεκριμένα η 31.12.1992, με βάση τη “λευκή βίβλο” που είχε συντάξει η Επιτροπή το 1985. Επίσης αναγνωρίστηκαν αρμοδιότητες της Κοινότητας στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογίας, του περιβάλλοντος και της περιφερειακής πολιτικής. Καθοριστική όμως υ-

πήρξε και η θεσμοθέτηση, έστω και στοιχειώδης, για πρώτη φορά, της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας.

1.3.8. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας στις 7.2.1992 υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς της πορείας της Ενωμένης Ευρώπης, μια και έκανε πλέον ορατή την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η πορεία των ευρωπαϊκών κρατών προς μια ουσιαστική πολιτική πλέον μορφή συνένωσης συμβολίστηκε και από την αλλαγή της ονομασίας από Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ). Περιλήφθηκαν δε σ' αυτή διατάξεις για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με άλλες διατάξεις τροποποιήθηκαν οι Συνθήκες ΕΚΑΧ και της ΕΚΑΕ. Επίσης περιλήφθηκαν διατάξεις για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΑ).

1.3.9. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 1 Παρ. 3 της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, δηλαδή την ΕΚΑΧ, την ΕΟΚ και την ΕΚΑΕ, χρησιμοποιεί τα όργανα των τριών Κοινοτήτων, παράλληλα όμως έχει και το δικό της που είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο να διαδεχθεί τις τρεις Κοινότητες, οι οποίες όμως ουσιαστικά δεν εθίγησαν. Οι στόχοι της Ε.Ε. συμπίπτουν με αυτούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως προς τον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Προχωρούν όμως πολύ περισσότερο διότι αφενός επεκτείνονται σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και αφετέρου σε θέματα αστυνομικής και δικαστικής Προστασίας.

Η σχέση της Ε.Ε. με τα άλλα τρία όργανα είναι πάντως περίεργη. Ναι μεν δεν

θίγεται η νομική αυτοτέλειά τους, τα νέα μέλη όμως δεν προσχωρούν πλέον σ' αυτά αλλά μόνον στην Ε.Ε.

Πολλές θεωρίες αναπτύσσονται και πολλές αντιδικίες έχουν δημιουργηθεί ως προς τη νομική φύση της Ένωσης και των Κοινοτήτων. Δεν θα ασχοληθούμε όμως με τις θεωρίες αυτές. Θα περιοριστούμε στο να γνωρίσουμε τα βασικά στοιχεία της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όπως έχουν διαμορφωθεί. Υπενθυμίζουμε ότι με βάση άρθρο της Συνθήκης του Μάαστριχτ ο όρος ΕΟΚ αντικαταστάθηκε από τον όρο Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε.Κ.). Για το λόγο αυτό η Συνθήκη της ΕΟΚ (Συνθ. ΕΟΚ) μετονομάστηκε σε Συνθήκη της ΕΚ (Συνθ. ΕΚ). Οι υπόλοιπες δύο Κοινότητες διατηρούν τους τίτλους τους. Η μετατροπή του τίτλου υποδηλώνει ακριβώς ότι η δραστηριότητά της επρόκειτο να είναι πολύ ευρύτερη του οικονομικού τομέα.

1.3.10. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΈΝΩΣΗ

Χρονικό όριο για την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) τέθηκε επίσης από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, συγκεκριμένα η 1.1.1999, με την εισαγωγή κοινού νομίσματος του ΕΥΡΩ. Προσπάθειες για τη δημιουργία της είχαν γίνει ήδη από το 1969, αλλά ναυάγησαν κύρια λόγω της ενεργειακής κρίσης του 1971. Η επόμενη προσπάθεια το 1979 ήταν πιο επιτυχημένη με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ), και του ECU, της Ευρωπαϊκής νομισματικής μονάδας.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της ΟΝΕ είναι η κυκλοφορία του Ευρώ, όπως ονομάστηκε αργότερα η Ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα, η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και η ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική για το Ευρώ που θα καθορίζονται σε κοινοτικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη εντάσσονται στην ΟΝΕ εφόσον πληρούν ορισμένα νομικά κριτήρια π.χ. ποσοστό πληθωρισμού. Η ΟΝΕ ξεκίνησε τη συμμετοχή 11 κρατών μελών. Από 1.1.2001 τα μέλη είναι 12 δεδομένου ότι από την ημερομηνία αυτή έγινε η ένταξη και της Ελλάδας στη ζώνη του Ευρώ.

1.3.11. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, αναθεωρήθηκε σε μεταγενέστερη διακυβερνητική διάσκεψη που έγινε στο Άμστερνταμ στις 17.6.1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1.5.1999 αφού επικυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη.

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ καταργούνται όλες ουσιαστικά οι Συνθήκες, δηλαδή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

Επίσης, απλοποιούνται τα Κείμενα των Συνθηκών, με την απάλειψη διατάξεων χωρίς αντικείμενο πλέον και την νέα αρίθμηση των άρθρων των συνθηκών για την Ε.Ε. και την Ε.Κ.

Επιπλέον ενισχύεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με την επέκταση, όπως ήδη αναφέραμε, του δικαιώματος της συναπόφασης, αλλά εισάγεται και η δυνατότητα στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών που το επιθυμούν (αρχή της ευελιξίας). Εισάγεται ο θεσμός του Υπατού Εκπροσώπου της Ένωσης στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, με παράλληλη διευκόλυνση της ανάληψης κοινών πολιτικών.

Έμφαση δίνεται στην συνθήκη του Άμστερνταμ, μεταξύ των άλλων, στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων των πολιτών, των δικαιωμάτων των καταναλωτών και στην αρχή της διαφάνειας. Στο δικαίωμα δηλαδή του ευρωπαίου πολίτη στην ενημέρωση σχετικά με τη δράση των κοινοτικών οργάνων. Επίσης στην καταπολέμηση της ανεργίας, στην ενίσχυση της Κοινωνικής πολιτικής και στην ασφάλεια των πολιτών. Η σύμβαση **Schengen** ενσωματώνεται στις κοινοτικές διαδικασίες.

1.3.12. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Στις 11 Δεκεμβρίου 2000 ολοκληρώθηκε η Σύνοδος Κορυφής της Νίκαιας, η οποία παρά τις αντιξοότητες και τις εσωτερικές αντιπαραθέσεις, αποτέλεσε ένα σημαντικό σταθμό στην ιστορία της Ενωμένης Ευρώπης, μια και θεωρήθηκε ως το πρώ-

το βήμα για την ομοσπονδιοποίησή της. Με την ολοκλήρωση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης της Νίκαιας ολοκληρώθηκε και το πρώτο και σημαντικότερο στάδιο της αναθεώρησης της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη “Συνθήκη της Νίκαιας”. Το επόμενο στάδιο είναι η επικύρωσή της από τα εθνικά κοινοβούλια το οποίο προβλέπεται να διαρκέσει περί τα δύο χρόνια. Δεν είναι δε απόλυτα βέβαιο ότι η μορφή της Συνθήκης όπως συμφωνήθηκε στη Νίκαια θα είναι και η τελική. Η διαδικασία δηλαδή της επικύρωσης δεν είναι τυπική αλλά συχνά ουσιαστική π.χ. η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν επικυρώθηκε από το πρώτο δημοψήφισμα στη Δανία, ενώ στη Γαλλία εγκρίθηκε οριακά με δημοψήφισμα. Με τη νέα Συνθήκη εισάγονται σημαντικές καινοτομίες σε διάφορους τομείς και συγκεκριμένα τους παρακάτω: α) Λήψη αποφάσεων, β) Περιορισμός του βέτο, γ) Ευρωπαϊκή Επιτροπή : Οι αποφάσεις που πάρθηκαν σχετικά με την Επιτροπή αφορούν τον αριθμό των μελών της και αφετέρου τις εξουσίες του Προέδρου. Όσον αφορά τα μέλη της δεν αλλάζει τίποτε κατά τη διάρκεια της τρέχουσας θητείας της. Από το 2005 και μετά κάθε χώρα θα εκπροσωπείται από έναν Επίτροπο μέχρι την συμπλήρωση του αριθμού 27 με τα νέα κράτη μέλη. δ) Ενισχυμένες Συνεργασίες

1.3.13. Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ “25” — ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Την 1η Μαΐου του 2004 πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη διεύρυνση στην πενήνταχρονη ιστορία της ΕΟΚ και, στη συνέχεια, της Ε.Ε.

Δέκα νέες χώρες έγιναν μέλη της. Πρόκειται συγκεκριμένα για την Πολωνία, τις Βαλτικές χώρες, δηλαδή Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία, τη Τσεχία, τη Σλοβακία, την Ουγγαρία, τη Σλοβενία, τη Μάλτα και την Κυπριακή Δημοκρατία. Έτσι η Ε.Ε. αποτελεί πλέον τη μεγαλύτερη ένωση ελευθέρων συναλλαγών στον κόσμο, με 450.000.000 Κατοίκους που μιλούν 20 διαφορετικές επίσημες γλώσσες. Η διεύρυνση αυτή έφερε στην Ε.Ε. πολύ διαφορετικές οικονομίες, πράγμα το οποίο αποτελεί σημαντική πρόκληση. Αρκεί να σημειωθεί ότι το εισόδημα ακόμη και της πλουσιότερης από αυτές, δηλαδή της Κύπρου, είναι κατά το ένα πέμπτο μικρότερο από το κοινοτικό μέσον όρο.

Δημιουργείται λοιπόν το δίλημμα, από τη μια πλευρά να είναι επιτακτική η

οικονομική ενίσχυση, κυρίως των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, προς όφελος της Κοινοτικής συνοχής. Από την άλλη απαιτείται η μείωση της διαφοράς μεταξύ των χωρών του φτωχού Νότου και του πλούσιου Βορρά.

Μέσα στον ίδιο χρόνο, σε λιγότερο από δύο μήνες μετά τη μεγάλη διεύρυνση, πραγματοποιήθηκε ένα ακόμη ιστορικό γεγονός ιδιαίτερης σημασίας και συγκεκριμένα η έγκριση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος από τους ηγέτες των 25 πλέον κρατών-μελών. Με το Σύνταγμα αυτό θα πραγματοποιηθούν πολλές αλλαγές σε όσα ισχύουν σήμερα, η εφαρμογή του όμως θα αρχίσει αργότερα, μετά δηλαδή την επικύρωση του κειμένου του από όλα τα κράτη μέλη, με διαδικασία η οποία θα διαρκέσει περίπου δύο χρόνια.

Η ουσιαστικότερη καινοτομία που εισάγεται είναι η μετάβαση από το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας που ισχύει σήμερα, σε εκείνο της λεγόμενης “πλειοψηφίας κρατών-πληθυσμού” .

Αυτό σημαίνει ότι η απόφαση θα λαμβάνεται εφ’ όσον συγκεντρώνει τη στήριξη του 55% κρατών-μελών, που εκπροσωπούν το 65% του πληθυσμού της Ε.Ε. Στην πλειοψηφία δηλαδή αυτή θα συμμετέχουν τουλάχιστον 15 κράτη, δεδομένου ότι μέχρις ότου ολοκληρωθεί η διαδικασία επικύρωσης και κατά συνέπεια αρχίσει η εφαρμογή του Συντάγματος, θα έχει πραγματοποιηθεί και η νέα διεύρυνση που θα περιλαμβάνει τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, ενδεχομένως δε και την Κροατία.

Αφετέρου, προκειμένου να εμποδιστεί η λήψη απόφασης, θα πρέπει να την καταψηφίσουν τουλάχιστον τέσσερα κράτη, δηλαδή το 35%, που αποτελεί την “αναστέλλουσα πλειοψηφία”

Μετά από πίεση της Μεγάλης Βρετανίας αποφασίσθηκε ότι, σε κάποιους τομείς, όπως της κοινωνικής, φορολογικής και αμυντικής πολιτικής, κάθε κράτος που το επιθυμεί, θα μπορεί, εφόσον βέβαια υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις που απαιτούνται για τις εξαιρέσεις αυτές, να ακυρώνει τη λήψη σχετικής απόφασης ή και να αυτοεξαιρείται από την εφαρμογή της.

Όσον αφορά το θέμα του αριθμού των επιτρόπων προβλέφθηκε ότι μέχρι το 2014 θα διατηρηθεί ο ένας ανά κράτος-μέλος, πράγμα το οποίο μπορεί να ισχύσει και επ’ αόριστον, εφόσον το συμφωνήσουν ομόφωνα. Στην αντίθετη περίπτωση, θα εκπροσωπούνται μόνο τα δύο τρίτα των κρατών-μελών σε κάθε Επιτροπή πενταετούς διάρκειας, με αυστηρά ισότιμη εναλλαγή.

Ο ελάχιστος αριθμός των ευρωβουλευτών αυξήθηκε σε έξι ανά χώρα. Ανάμεσα στα πολύ σημαντικά θέματα που προβλέπονται από το Σύνταγμα είναι η θεσμοθέ-

τηση Προέδρου της Ένωσης καθώς και υπουργού Εξωτερικών. Επίσης η θεσμοθέτηση της λήψης αποφάσεων μεταξύ των υπουργών της Ζώνης Ευρώ και η, με όρους βέβαια, συγκρότηση “διαρθρωμένων συνεργασιών” μεταξύ περιορισμένου αριθμού κρατών. Ακόμη η ύπαρξη “ρήτρας αλληλεγγύης”, αλλά και “ρήτρας εξόδου” για την περίπτωση που κάποια κράτη επιθυμούν να αποχωρήσουν από την Ένωση.

Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, με τη δεύτερη προσπάθεια, έγινε πραγματικότητα, μόνον όμως ως κείμενο πολιτικών προθέσεων. Προκειμένου να επιτευχθεί έγιναν πολλοί συμβιβασμοί, ενώ το τελικό κείμενο που προέκυψε, σαν συνέπειά τους, είναι πολύ μακριά από τις προθέσεις και τις αρχικές προτάσεις των εισηγητών του.

Το στάδιο λοιπόν της επικύρωσής του δεν είναι τυπικό, αλλά ουσιαστικό. Ακόμη και ένα μόνο “όχι” μέσα στις 25 ψήφους αρκεί για να ακυρώσει αυτόματα το Σύνταγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ &

ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ «ΕΥΡΩ»

2.1.ΓΕΝΙΚΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε, όπως γνωρίζουμε, ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Κυρίαρχο στοιχείο δηλαδή της αρχικής συμφωνίας μεταξύ των κρατών ήταν η οικονομική συνεργασία. Ακόμα και τώρα το μεγαλύτερο μέρος της Συνθήκης ΕΚ, περιλαμβάνει θέματα που εντάσσονται στην ευρύτερη έννοια της οικονομικής πολιτικής π.χ. γεωργική ή εμπορική πολιτική, πολιτική για τις μεταφορές, τη γεωργία, τη βιομηχανία, τον ανταγωνισμό κ.λπ.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 (πρώην 3Α/της Συνθήκης Ε.Κ.), προκειμένου να εκπληρώσει η Κοινότητα την αποστολή της, όπως εκφράζεται στο άρθρο 2, η δράση των κρατών μελών και της Κοινότητας περιλαμβάνει τη θέσπιση μιας οικονομικής πολιτικής, που βασίζεται στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών στην εσωτερική αγορά, καθώς και στον καθορισμό κοινών στόχων και ασκείται σύμφωνα με την οικονομία της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

Παράλληλα η δράση αυτή περιλαμβάνει τον αμετάκλητο καθορισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών, με στόχο την καθιέρωση ενιαίου νομίσματος και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Στη συνέχεια μετά από μια σύντομη ενημέρωση για την οικονομική πολιτική της Ένωσης θα ασχοληθούμε με τη νομισματική και κυρίως την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και το ευρωπαϊκό νόμισμα, το Ευρώ.

2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.2.1. ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

Σύμφωνα με το άρθρο 98 (πρώην/102Α) της Συνθήκης τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας στα πλαίσια των γενικών προσανατολισμών που καθορίζονται όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Τόσο τα κράτη μέλη όσο και η Κοινότητα δρουν σύμφωνα με οικονομία της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων.

Θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές ως Θέμα κοινού ενδιαφέροντος, γι' αυτό και τις συντονίζουν στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Το Συμβούλιο αφού αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας και απευθύνει έκθεση με τα πορίσματά του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μελετά την έκθεση αυτή και καταλήγει σε συμπεράσματα, με βάση τα οποία το Συμβούλιο διατυπώνει σύσταση στην οποία εκτίθενται οι γενικοί προσανατολισμοί. Τη σύστασή του αυτή γνωστοποιεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2.2.2. ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Το Συμβούλιο παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος αλλά και στην Κοινότητα με βάση τις σχετικές εκθέσεις της Επιτροπής. Παρακολουθεί επίσης τη συνέπεια των οικονομικών πολιτικών με τους γενικούς προσανατολισμούς και προβαίνει σε συνολική αξιολόγηση. Η διαδικασία αυτή έχει ως στόχο την εξασφάλιση στενότερου συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και τη συνεχή σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών.

Για το σκοπό της πολυμερούς αυτής εποπτείας, τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τα σημαντικά μέτρα που λαμβάνουν στον τομέα της οικονομικής τους πολιτικής. Επίσης της διαβιβάζουν όποιες άλλες πληροφορίες κρίνουν αναγκαίες.

Όταν το Συμβούλιο διαπιστώσει, στα πλαίσια της παραπάνω διαδικασίας, ότι η οικονομική πολιτική ενός κράτους μέλους αντιβαίνει προς τους γενικούς προσανατολισμούς ή ότι είναι ενδεχόμενο να θέσει σε κίνδυνο την καλή λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, μπορεί μετά από σύσταση της Επιτροπής να απευθύνει τις αναγκαίες συστάσεις, προς το κράτος αυτό. Μπορεί δε επιπλέον, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία να ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του. Για τη διεξαγωγή της διαδικασίας πολυμερούς εποπτείας έχει το δικαίωμα το ίδιο το Συμβούλιο να θέτει λεπτομερείς κανόνες.

Το Συμβούλιο έχει επίσης το δικαίωμα να λάβει *Αποφάσεις*, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ώστε να συνδράμει τα κράτη μέλη που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική Κατάσταση. Μπορεί δηλαδή να θεσπίσει τα μέτρα που κρίνονται κατάλληλα για την αντιμετώπιση κατάστασης αυτής κυρίως αν ανακαλύψει σοβαρές δυσκολίες στον εφοδιασμό με ορισμένα προϊόντα.

Εάν μάλιστα το κράτος είτε αντιμετωπίζει είτε διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες που οφείλονται σε έκτακτες περιστάσεις που ξεφεύγουν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο, πάντα μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα να του χορηγήσει κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση με ορισμένους όμως όρους. Εάν οι σοβαρές δυσκολίες οφείλονται σε φυσικές καταστροφές, η Απόφαση λαμβάνεται όχι ομόφωνα αλλά με ειδική πλειοψηφία. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου οφείλει να ενημερώσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την Απόφαση αυτή.

2.2.3. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ

Απαγορεύονται ρητά από τη Συνθήκη:

- Οι υπεραναλήψεις ή οι οποιοδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες προς κοινοτικά όργανα, ή οργανισμούς, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές και άλλους δημόσιους οργανισμούς ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών.

- Το να αγοράζουν χρεόγραφα απευθείας από τους οργανισμούς ή τους φορείς αυτούς η ΕΚΤ ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Τα παραπάνω δεν ισχύουν για τα πιστωτικά ιδρύματα που ανήκουν στο Δημόσιο τα οποία τόσο η ΕΚΤ όσο και οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν να αντιμετωπίζουν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο όπως και τα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα, όσο αφορά τη διάθεση αποθεμάτων από τις κεντρικές τράπεζες.

- Κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, των κεντρικών κυβερνήσεων των διαφόρων δημοσίων αρχών καθώς και των οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημοσίων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

Πάντως ούτε η Κοινότητα αλλά ούτε και τα κράτη μέλη ευθύνονται ή ανα-

λαμβάνουν ευθύνη για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι δημόσιες αρχές κ.λπ. Εξαιρέση αποτελούν οι αμοιβαίες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου.

2.2.4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ

Τα κράτη μέλη πρέπει να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής Κατάστασης και το ύψος του δημοσίου χρέους στα κράτη μέλη, έτσι ώστε να εντοπίζει τις μεγάλες αποκλίσεις.

Ειδικότερα εξετάζει την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχία. με βάση τα παρακάτω δύο κριτήρια:

α) Κατά πόσον ο λόγος του δημοσιονομικού ελλείμματος που υπάρχει ή προβλέπεται προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν:

- είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φτάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς,

-είτε εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς.

β) Κατά πόσον ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς. Αυτό όμως δε λαμβάνεται υπόψη εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό. Οι τιμές αναφοράς ορίζονται στο πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος.

2.2.5. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Εάν ένα κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους των παραπάνω κριτηρίων ή και ενός μόνον από αυτά η Επιτροπή συντάσσει σχετική έκθεση. Επιπλέον, εάν κρίνει ότι υπάρχει ή ότι μπορεί να εμφανισθεί υπερβολικό έλλειμμα σε ένα κράτος μέλος, απευθύνει τη γνώμη της στο Συμβούλιο, το οποίο μετά από συνολική εκτίμηση απο-

φασίζει αν όντως υπάρχει υπερβολικό έλλειμμα. Αν καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό απευθύνει συστάσεις προς το κράτος μέλος προκειμένου να τερματισθεί η κατάσταση αυτή μέσα σε καθορισμένο χρονικό διάστημα. Εάν μέσα στο διάστημα αυτό δεν αναληφθεί αποτελεσματική δράση, μπορεί να ανακοινώσει τη σύσταση δημόσια και, εφόσον κράτος επιμένει, να του ζητήσει να υποβάλλει εκθέσεις με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

Εάν το κράτος μέλος επιμένει να μην συμμορφώνεται με την Απόφαση του Συμβουλίου, μπορεί αυτό να αποφασίσει να εφαρμόσει ή να εντείνει ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω μέτρα:

- Να απαιτήσει να δημοσιεύσει το κράτος αυτό πρόσθετες πληροφορίες, τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο, πριν εκδώσει ομολογίες και χρεόγραφα.
- Να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί σε σχέση με το συγκεκριμένο κράτος.
- Να απαιτήσει από το κράτος να καταθέτει άτοκα στην Κοινότητα ποσό κατάλληλου ύψους, έως ότου κατά τη γνώμη του Συμβουλίου διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα.
- Να επιβάλλει πρόστιμα εύλογου ύψους.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις αποφάσεις τις οποίες λαμβάνει.

2.3. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Ε.Κ.Τ μέσω της νομισματικής πολιτικής προσπαθεί να επιτύχει τον πρωταρχικό στόχο της, την διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει επιλέξει μια στρατηγική νομισματικής πολιτικής, η οποία θα διασφαλίζει στο μέγιστο βαθμό τις στρατηγικές που ακολουθούσαν οι εθνικές τράπεζες πριν την νομισματική Ένωση.

2.3.1. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ «Ε.Κ.Τ»

Η στρατηγική που ακολουθεί η Ε.Κ.Τ βασίζεται σε δύο πυλώνες.

ο πρώτος πυλώνας

Πρωταγωνιστικός ρόλος του χρήματος. Ο ρόλος του χρήματος επισημαίνεται από την ανακοίνωση μιας τιμής αναφοράς για την αύξηση της προσφοράς χρήματος με την ευρεία έννοια, καθώς ο πληθωρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα της ύπαρξης άφθονου χρήματος το οποίο διατίθεται για μια περιορισμένη ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών. Το νομισματικό μέγεθος M3 υπολογίζεται με την άθροιση των μετρητών σε κυκλοφορία, των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα (Και σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα), καθώς και των βραχυπρόθεσμων έντοκων τίτλων που εκδίδονται από τα ιδρύματα. Η τιμή αναφοράς για τον ετήσιο ρυθμό αύξησης του νομισματικού μεγέθους M3 (από το 1999 :4,5 %) έχει ως στόχο να βοηθήσει το Διοικητικό Συμβούλιο να αναλύει και να παρουσιάζει τις πληροφορίες νομισματικών μεγεθών με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελούν μια αξιόπιστη καθοδήγηση για την νομισματική πολιτική.

ο δεύτερος πυλώνας

Αξιολόγηση σε ευρεία βάση των προοπτικών της μελλοντικής εξέλιξης των τιμών και των κινδύνων διατάραξης της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται με την χρήση ενός μεγάλου φάσματος οικονομικών δεικτών οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την μελλοντική εξέλιξη των τιμών. Τέτοιων δεικτών είναι οι μισθοί, η συναλλαγματική ισοτιμία, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια, διάφορα μεγέθη οικονομικής δραστηριότητας, οι δείκτες δημοσιονομικής πολιτικής οι δείκτες τιμών και κόστους καθώς και έρευνες που αφορούν τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές.

Γενικά ο συνδυασμός των δύο πυλώνων της στρατηγικής της Ε.Κ.Τ εξασφαλίζει ότι οι νομισματικές, χρηματοοικονομικές και οικονομικές εξελίξεις είναι αντικείμενο της παρακολούθησης και της ανάλυσης. Έτσι η Ε.Κ.Τ διαμορφώνει τα επιτόκια της στο επίπεδο που εξυπηρετείται καλύτερα η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η αγοραστική δύναμη του ευρώ, η νομισματική πολιτική της Ε.Κ.Τ και ταυτόχρονα στηρίζεται η εξωτερική αξία του ενιαίου νομίσματος.

Τα μέσα της νομισματικής πολιτικής που χρησιμοποιούνται έχουν σαν στόχο να επηρεάσουν τα επιτόκια της αγοράς και την διαχείριση της ρευστότητα στο τραπε-

ζικό σύστημα. Η νομισματική πολιτική διαμορφώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Κ.Τ.

2.3.2. ΜΕΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης χρησιμοποιούνται για να φέρουν επαρκή ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα. Τέτοιες πράξεις διενεργούνται μία φορά την εβδομάδα και έχουν διάρκεια δύο εβδομάδων.

Οι πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης. Οι πράξεις αυτές είναι επίσης συναλλαγές που έχουν σκοπό την παροχή ρευστότητας. Διενεργούνται σε μηνιαία βάση και έχουν διάρκεια τριών μηνών.

Οι πράξεις εξομάλυνσης των βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων της ρευστότητας. Αυτού του είδους οι πράξεις διενεργούνται σε ειδικές περιπτώσεις και έχουν στόχο τους τη διαχείριση της ρευστότητας της αγορά και τη διαμόρφωση των επιτοκίων. Η υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών που επιβάλλει η Ε.Κ.Τ στα πιστωτικά ιδρύματα, που αποσκοπεί στην σταθεροποίηση της ζήτησης χρήματος. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωμένο να διατηρεί ένα ορισμένο ποσοστό καταθέσεων στο Ευρωσύστημα.

2.4. ΤΟ ΝΕΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Το Ευρώ είναι το επίσημο νόμισμα των χωρών μελών της ΟΝΕ, το οποίο αντικατάστησε τα εθνικά νομίσματα των χωρών αυτών. Η ΟΝΕ είναι ένα σημαντικόπολιτικό και οικονομικό γεγονός που σκοπεύει στη δημιουργία ενός κοινού νομίσματος για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολιτικές και οικονομικές διεργασίες για το κοινό νόμισμα στηρίζονται από το νομικό πλαίσιο της συνθήκης του Μάαστριχ (1992). Οι χώρες που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην Ο.Ν.Ε πρέπει να πληρούν τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχ, δηλαδή χαμηλό πληθωρισμό υγιή δημόσια οικονομικά, χαμηλά επιτόκια και σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Το σύνολο των χωρών που υιοθετούν το Ευρώ, ονομάζεται «Ζώνη του Ευρώ» ή «χώρος του Ευρώ» ή «Euroland».

Η ΟΝΕ ξεκίνησε από την 1η Ιανουαρίου 1999 με ευρεία συμμετοχή 11 χωρών από τις 15 που είναι μέλη της ΕΕ .Η Ελλάδα αυτήν την στιγμή αποτελεί το 12ο μέλος (1η Ιανουαρίου 2000). Στο εγγύς μέλλον πρόκειται να ενταχθούν και άλλες χώρες μια από αυτές θα ήταν και η Κύπρος.

Η εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος θα προσφέρει τεράστια οφέλη στους καταναλωτές και στις επιχειρήσεις. θα διευκολύνει τις συναλλαγές αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών, εδραιώνοντας με τον τρόπο αυτό την Ενιαία Αγορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κίνδυνοι από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών θα περιοριστούν αποκλειστικά στις συναλλαγές με χώρες που είναι εκτός της ζώνης του ευρώ. Αυτό θα λειτουργήσει πλεονεκτικά για τις εξαγωγικές και εισαγωγικές εταιρίες.

Το ενιαίο νόμισμα του ευρώ δίνει πλεονεκτήματα και στους ταξιδιώτες. Αυτοί που ταξιδεύουν στις χώρες της ζώνης του ευρώ δεν είναι πια υποχρεωμένοι να αγοράζουν συνάλλαγμα ούτε και να πληρώνουν τις σχετικές προμήθειες. Η χρήση του νομίσματος επιτρέπει την άμεση σύγκριση των τιμών σε όλη τη ζώνη του ευρώ «διαφάνεια τιμών», γεγονός που θα βοηθήσει τους καταναλωτές στην επιλογή και αγορά αγαθών και υπηρεσιών καθώς και τις επιχειρήσεις να βελτιώσουν τις υπηρεσίες και τα αγαθά τους για να αποκτήσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα της αγοράς.

Με την μετατροπή των εθνικών νομισμάτων των χωρών μελών σε ευρώ οι τράπεζες δεν θα παίρνουν προμήθειες πλέον από την μετατροπή χρηματικών ποσών από κάποιο νόμισμα της ζώνης του ευρώ σε κάποιο άλλο πάλι της ζώνης ευρώ(κανονισμός 11/ 03/97).Οπότε εδώ θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι τράπεζες έχασαν μια πηγή εσόδων. Από την άλλη όμως με την διεύρυνση των συνόρων και την επέκταση της αγοράς οι τράπεζες θα επεκτείνουν τις εργασίες τους και θα αυξάνουν τα έσοδα τους από καινούργιες δραστηριότητες. Για παράδειγμα με την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε και στην Ο.Ν.Ε αυξάνονται οι εξαγωγές-εισαγωγές επομένως οι τράπεζες αυτομάτως βρίσκουν νέα πηγή εσόδων, τα δικαιώματα από τις εισαγωγές-εξαγωγές.

Όλες αυτές οι εξελίξεις θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Οικονομίας και κατ'έπекταση στην άνοδο του επιπέδου ευημερίας, ενισχύοντας και τον διασυνοριακό ανταγωνισμό στη ζώνη του ευρώ.

Το νέο νόμισμα ενισχύει το γόητρο και την πολιτική δύναμη κάθε χώρας μέλους. Η

αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων έγινε με σταθερές ισοτιμίες μετατροπής, όπως καθορίστηκαν από το Συμβούλιο Ecofin. Οι ισοτιμίες αυτές παρουσιάζονται αναλυτικά σε πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ

φράγκα (Βέλγιο) 40,3399 / δραχμές (Ελλάδα) 340,750 / φράγκα (Γαλλία) 6,55957 / λιρέτες (Ιταλία) 1936,27 / φιορίνια (Ολλανδία) 2,20371 / εσκούδος (Πορτογαλία) 200,482 / μάρκα (Γερμανία) 1,95583 / πεσέτες (Ισπανία) 166,386 / λίρες (Ιρλανδία) 0,787564 / φράγκα (Λουξεμβούργο) 40,3399 / σελίνια (Αυστρία) 13,7603 / μάρκα (Φινλανδία) 5,94573

Η τιμή μετατροπής κάθε εθνικού νομίσματος της ζώνης του ευρώ σε ευρώ είναι αμετάκλητα καθορισμένη και είναι η μοναδική που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μετατροπή των εθνικών νομισμάτων είτε σε ευρώ είτε σε άλλα εθνικά νομίσματα.

Με την αντικατάσταση του εθνικού νομίσματος μπορεί τα διάφορα ποσά να εκφράζονται σε ευρώ αλλά η αγοραστική τους δύναμη παραμένει η ίδια. Με την μετάβαση στο ευρώ κανένας δεν έγινε πλουσιότερος ή φτωχότερος.

Τα χαρτονομίσματα των ευρώ κυκλοφορούν σε αξίες των 5,10,20,50,100,200 και 500 και είναι τα ίδια σε όλα τα κράτη μέλη χωρίς καμία διαφορά. Το χαρτονόμισμα κάθε αξίας έχει διαφορετικό μέγεθος και διαφορετικό βασικό χρωματισμό από κάθε άλλη αξία. Οι τεχνικές προδιαγραφές όλων των χαρτονομισμάτων καλύπτουν τις ανάγκες όσων έχουν προβλήματα όρασης. Εικαστικά απεικονίζουν την αρχιτεκτονική κληρονομιά της Ευρώπης, χωρίς όμως να αναπαριστούν κανένα συγκεκριμένο μνημείο. Τα παράθυρα και οι πύλες που κοσμούν την εμπρόσθια όψη κάθε χαρτονομίσματος συμβολίζουν την ευρύτητα του πνεύματος και την συνεργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι γέφυρες διαφόρων εποχών που απεικονίζονται στην άλλη πλευρά αποτελούν τα σύμβολα επικοινωνίας μεταξύ των λαών της Ευρώπης και της Ευρώπης με τον άλλο κόσμο.

Τα κέρματα του Ευρώ κυκλοφορούν σε οκτώ ονομαστικές αξίες: 1,2,5,10,20,50 λεπτά. Κάθε κέρμα έχει μια κοινή ευρωπαϊκή όψη με βασική απεικόνιση του χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μία εθνική όψη, όπου κάθε κράτος μέλος κοσμεί τα κέρματα με δικά του σύμβολα.

Καθήκον της Ε.Κ.Τ να διατηρήσει σταθερές τις τιμές στο σύνολο της ζώνης του ευρώ, δηλαδή να μας εξασφαλίσει ότι σε ένα χρόνο θα μπορούμε να αγοράζουμε την ίδια ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζουμε σήμερα. Για να επιτύχει όμως αυτός ο στόχος, πρέπει η Ε.Κ.Τ να συνεργάζεται με τις εθνικές κεντρικές τρά-

πεζες των χωρών της ζώνης του ευρώ, εφαρμόζοντας μία ενιαία νομισματική πολιτική προσανατολισμένη προς την σταθερότητα.

Συνεργασία δεν απαιτείται μόνο από μέρους των τραπεζών αλλά και από μέρους των κυβερνήσεων, οι οποίες με την άσκηση των υγιών πολιτικών σε θέματα φορολογικά και δημοσίων δαπανών θα συμβάλουν στην διατήρηση της σταθερότητας αυτής. Επίσης πρέπει να λαμβάνονται μέτρα που να διασφαλίζουν την πολιτική ανεξαρτησία των τραπεζών.

Το σύμβολο του Ευρω είναι εμπνευσμένο από το ελληνικό γράμμα έψιλον και αποτελεί αναφορά στην κλασική εποχή και το λίκνο του Ευρωπαϊκού πολιτισμού, καθώς και στο πρώτο γράμμα της λέξης «Ευρώπη». Οι δυο παράλληλες γραμμές συμβολίζουν τη σταθερότητα του ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, δημιουργήθηκε το Ευρωσύστημα.. Το Ευρωσύστημα, το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, είναι η νομισματική αρχή της ζώνης του ευρώ. Πρωταρχικός στόχος στο Ευρωσύστημα είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών για το κοινό καλό. Ενεργώντας επίσης ως κύρια χρηματοπιστωτική αρχή, στοχεύει στη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την προώθηση της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης στην Ευρώπη.

3.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

‘Αναγνωρισμένη αρχή επί νομισματικών και χρηματοπιστωτικών θεμάτων’

Στηριζόμενο στα συμπαγή καταστατικά του θεμέλια, στην ανεξαρτησία και την εσωτερική συνοχή του, το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ, ενεργεί ως η νομισματική αρχή της ζώνης του ευρώ και ως κύρια χρηματοπιστωτική αρχή, πλήρως αναγνωρισμένη εντός και εκτός της Ευρώπης. Κατά την επιδίωξη του πρωταρχικού του στόχου, ο οποίος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, το Ευρωσύστημα αναλαμβάνει τις απαραίτητες οικονομικές και νομισματικές αναλύσεις και υιοθετεί και υλοποιεί τις ενδεδειγμένες πολιτικές. Επίσης, ανταποκρίνεται κατάλληλα και αποτελεσματικά στις νομισματικές και χρηματοπιστωτικές εξελίξεις.

‘Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική ενοποίηση’

Το Ευρωσύστημα επιδιώκει τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερό-

τητας και την προώθηση της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής ενοποίησης σε συνεργασία με τις καθιερωμένες θεσμικές δομές. Προς το σκοπό αυτό, συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτικών που παρέχουν μια υγιή αρχιτεκτονική για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

‘Λογοδοσία, αξιοπιστία και εμπιστοσύνη’

Το Ευρωσύστημα αποδίδει υψίστη σημασία στην αξιοπιστία, την εμπιστοσύνη, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Στόχος του είναι η αποτελεσματική επικοινωνία με τους πολίτες της Ευρώπης και τα μέσα ενημέρωσης. Στις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές αρχές έχει αναλάβει τη δέσμευση να ενεργεί απολύτως σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή της ανεξαρτησίας. Προς το σκοπό αυτό, το Ευρωσύστημα παρακολουθεί διαρκώς τις μεταβολές που επηρεάζουν τις αγορές χρήματος και τις χρηματοπιστωτικές αγορές και λαμβάνει προσεκτικά υπόψη το δημόσιο συμφέρον και τις ανάγκες των αγορών.

‘Κοινή ταυτότητα, σαφώς καθορισμένοι ρόλοι και αρμοδιότητες, καλή διακυβέρνηση’

Τα Ευρωσύστημα επιδιώκει την ενίσχυση της κοινής του ταυτότητας, σε ένα πλαίσιο σαφώς καθορισμένων ρόλων και αρμοδιοτήτων για όλα τα μέλη του. Προς το σκοπό αυτό, το Ευρωσύστημα στηρίζεται στις δυνατότητες και την ουσιαστική συμμετοχή όλων των μελών του, καθώς και στη δέσμευση και την προθυμία τους να εργαστούν με στόχο την επίτευξη συμφωνίας. Επιπλέον, το Ευρωσύστημα έχει αναλάβει τη δέσμευση να ασκεί καλή διακυβέρνηση και να εφαρμόζει αποτελεσματικές και αποδοτικές οργανωτικές δομές και μεθόδους εργασίας.

Κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του, το Ευρωσύστημα ενεργεί με βάση μια σειρά οργανωτικών αρχών.

3.3. ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος συμβάλλουν, σε στρατηγικό και λειτουργικό επίπεδο, στην επίτευξη των σκοπών του Ευρωσυστήματος.

2. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Όλες οι λειτουργίες του Ευρωσυστήματος εκτελούνται από τα μέλη του Ευρωσυστήματος με πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας.

3. ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος ενεργούν με διαφάνεια και είναι πλήρως υπεύθυνα και υπόλογα για την αποτελεσματικότητα όλων των λειτουργιών του Ευρωσυστήματος.

4. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι δραστηριότητες του Ευρωσυστήματος που ασκούνται από εθνικές κεντρικές τράπεζες καθορίζονται με σαφήνεια και διακρίνονται, στο μέτρο του δυνατού, από τις δραστηριότητες των εθνικών κεντρικών τραπεζών που υπάγονται στην εθνική αρμοδιότητα.

5. ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ

Με σεβασμό προς το νομικό καθεστώς των μελών του, το Ευρωσύστημα, καθώς και το προσωπικό του, ενεργεί και εμφανίζεται ως μία οντότητα η οποία διακρίνεται από συνοχή και ενότητα. Με αυτό το πνεύμα και λειτουργώντας ομαδικά, το Ευρωσύστημα εκφράζεται με ενιαία φωνή και βρίσκεται κοντά στους πολίτες της Ευρώπης.

6. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΟΡΩΝ

Όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος προάγουν τη μεταξύ τους ανταλλαγή προσωπικού, τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

7. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.

Όλες οι διαδικασίες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων του Ευρωσυστήματος πρέπει να στοχεύουν στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα. Η λήψη αποφάσεων εστιάζεται στην ανάλυση και στην ανάπτυξη επιχειρημάτων, καθώς και στην έκφραση.

8. ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ, ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ και οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών διαχειρίζονται όλους τους πόρους με σύνεση και προωθούν λύσεις αποτελεσματικές και αποδοτικές από πλευράς κόστους σε όλα τα επίπεδα του Ευρωσυστήματος. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αναπτύσσουν συστήματα ελέγχου και δείκτες βάσει των οποίων μετρείται κατά πόσον εκτελούνται οι λειτουργίες του Ευρωσυστήματος και κατά πόσον ευθυγραμμίζονται με τους σκοπούς του Ευρωσυστήματος. Είναι σκόπιμο να αναπτυχθούν συγκρίσιμες μέθοδοι για την αποτίμηση και την αναφορά του κόστους.

9. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΥΓΗ ΔΙΠΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Οι τυχόν συνεργείες και οικονομίες κλίμακας εντοπίζονται και αξιοποιούνται στο μέτρο του δυνατού.

Σε οργανωτικό επίπεδο, αποφεύγονται περιπτώσεις διπλής εκτέλεσης εργασιών και διπλής χρήσης πόρων, καθώς και ο υπέρμετρος και μη αποδοτικός συντονισμός. Προς το σκοπό αυτό, το Ευρωσύστημα αναζητεί διαρκώς οργανωτικές επιλογές οι οποίες να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την άμεση ανάληψη δράσης, αξιοποιώντας τη διαθέσιμη εμπειρία τόσο στην ΕΚΤ όσο και στις ΕΚΤ μέσω της εντατικής χρήσης των υφιστάμενων πόρων.

Η ανάθεση υποστηρικτικών λειτουργιών και δραστηριοτήτων του Ευρωσυστήματος σε εξωτερικούς φορείς εξετάζεται με βάση τα ίδια κριτήρια και αφού ληφθούν υπόψη τα ζητήματα ασφάλειας.

3.4. ΕΘΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ & Ε.Κ.Τ.

Η Ε.Κ.Τ μαζί με τις 12 εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης του ευρώ συγκροτούν το Ευρωσύστημα. Τον όρο αυτό τον έδωσε το Δ.Σ για να περιγράψει το σχήμα μέσω του οποίου το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ) εκτελεί τα καθήκοντα του εντός της ζώνης του ευρώ.

Αυτή την στιγμή υπάρχουν κράτη μέλη της Ε.Ε που δεν έχουν υιοθετήσει το

ευρώ. Όσο εξακολουθούν να μην το υιοθετούν είναι απαραίτητη η διάκριση μεταξύ του Ευρωσυστήματος και του Ε.Σ.Κ.Τ. Τα κράτη αυτά είναι Δανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Εξακολουθούν να χρησιμοποιούν το δικό τους εθνικό νόμισμα και ασκούν την δική τους νομισματική πολιτική. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των τριών κρατών μελών που δεν έχουν ακόμα υιοθετήσει το ευρώ, δεν συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων που αφορούν την ενιαία πολιτική για τη ζώνη του ευρώ.

Εάν μια από αυτές τις χώρες επιθυμεί στο μέλλον να υιοθετήσει το ευρώ, μπορεί να το πράξει, υπό την προϋπόθεση ότι θα πληρή τα κριτήρια σύγκλισης. Η ΕΚΤ καλείται να γνωμοδοτήσει σχετικά με το επίπεδο σύγκλισης, προτού επιτραπεί σε μια χώρα να προχωρήσει στη ζώνη του ευρώ.

Το Ευρωσύστημα εξαρτάται από την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, μέσω του οποίου μπορούν να πραγματοποιηθούν πράξεις νομισματικής πολιτικής. Στις 12 χώρες που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ, 8.000 πιστωτικά ιδρύματα (εμπορικές τράπεζες, ταμειωτήρια και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) μπορούν να λειτουργήσουν ως δίαυλοι για τις συναλλαγές νομισματικής πολιτικής που αποσκοπούν είτε στην αύξηση είτε στη μείωση της προσφοράς ρευστότητας στη ζώνη του ευρώ.

Το Ευρωσύστημα να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μολονότι η εποπτεία του τραπεζικού συστήματος εξακολουθεί να εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η αποτελεσματικότητα και η σταθερότητα του τραπεζικού κλάδου αποτελούν παράγοντες ζωτικής σημασίας για το Ευρωσύστημα.

3.5. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες σε βασικά καθήκοντα και πρόσθετα καθήκοντα, όπως παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Τα βασικά καθήκοντα του Ευρωσυστήματος είναι:

- Η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ
- Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος, καθώς και η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του ευρώ

- Η έκδοση τραπεζογραμματίων στη ζώνη του ευρώ, και
- Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Πρόσθετα καθήκοντα είναι:

- Η συλλογή των αναγκαίων στατιστικών πληροφοριών είτε από τις εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς παράγοντες, για παράδειγμα, από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Η παρακολούθηση των εξελίξεων στον τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό τομέα και
- Η προώθηση της ομαλής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ του ΕΣΚΤ και των εποπτικών αρχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ & ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΛΛΑΔΟΣ

4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκε την 1η Ιουλίου 1998. Η Ε.Κ.Τ είναι αρμόδια για την διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στην ζώνη του ευρώ.

Η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποτελεί τη νόμιμη βάση της Ε.Κ.Τ και του Ευρωπαϊκού συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.). Σύμφωνα με τη Συνθήκη αυτή το Ε.Σ.Κ.Τ. αποτελείται από την Ε.Κ.Τ. και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των 15 χωρών μελών της Ε.Ε. Είναι μία από τις νεότερες κεντρικές τράπεζες του κόσμου, η οποία έχει κληρονομήσει την αξιοπιστία και την εμπειρογνωμοσύνη όλων των εθνικών κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ. Η έδρα της Ε.Κ.Τ βρίσκεται στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας. Το προσωπικό στην έδρα της αριθμείται 1.100 υπαλλήλους (Αύγουστος 2002) οι οποίοι προέρχονται και από τις 15 χώρες τη Ε.Ε οπότε υπάρχει μια επιτυχημένη συνεργασία με το προσωπικό των εθνικών κεντρικών τραπεζών για να προετοιμάσουν και να εφαρμόσουν τις αποφάσεις των οργάνων λήψης αποφάσεων της Ε.Κ.Τ.

4.1.1. ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Κ.Τ

- 1. Διοικητικό Συμβούλιο*
- 2. Εκτελεστική επιτροπή.*
- 3. Γενικό Συμβούλιο*

4.1.1.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Το Δ.Σ είναι το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ . Απαρτίζεται από 18 μέλη, από τους οποίους οι 6 είναι μέλη της εκτελεστικής επιτροπής και οι υπόλοιποι 12 είναι οι διοικητές των εθνικών τραπεζών και ζώνης του ευρώ.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ Sirka Hamalainen, προεδρεύει τόσο του Δ.Σ όσο και της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Το Δ.Σ είναι αρμόδιο για την χάραξη για της νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ. Δηλαδή είναι αρμόδιο για τον καθορισμό των επιτοκίων με τα οποία οι εμπορικές τράπεζες μπορούν να αποκτήσουν ρευστότητα (χρήμα) από την κεντρική τράπεζα της κάθε χώρας.

4.1.1.2. ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η εκτελεστική επιτροπή απαρτίζεται από 6 μέλη, τον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη που διορίζονται με κοινή συμφωνία των αρχηγών των κρατών ή κυβερνήσεων των 12 χωρών της ζώνης του Ευρώ. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι αρμόδια για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής την οποία χαράσσει το Δ.Σ. Επίσης παρέχει η απαραίτητες οδηγίες στη εθνικές κεντρικές τράπεζες, προετοιμασίες της συνεδρίασης του Δ.Σ και διαχειρίζεται τη καθημερινές εργασίες της Ε.Κ.Τ

4.1.1.3. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Το τρίτο όργανο της ΕΚΤ είναι το Γενικό Συμβούλιο του οποίου αρμοδιότητα είναι η λήψη αποφάσεων απαρτίζεται από 17 μέλη, το Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους διοικητές των 15 εθνικών κεντρικών τραπεζών των Κρατών μελών της Ε.Ε. Επίσης συμβάλει στη συμβουλευτικές, συντονιστικές λειτουργίες της ΕΚΤ και στις προετοιμασίες για τη πιθανή διεύρυνση της ζώνης του Ευρώ.

Οι διοικητικές μονάδες της ΕΚΤ χωρίζονται:

- Γενικές
- Διευθύνσεις
- Τμήματα

Την ευθύνη των οποίων έχουν αναλάβει χωριστά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής.

4.2. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ Ε.Κ.Τ. ΣΤΟ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Η Ε.Κ.Τ όπως και κάθε Κεντρική Τράπεζα λειτουργεί ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες τράπεζες. Η ανεξαρτησία της αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας για την επιτυχή λειτουργία της. Σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής κοινότητας, το Ευρωσύστημα απολαμβάνει πλήρους ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Δηλαδή ούτε η ΕΚΤ ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων τους μπορεί να ζητεί ή να δέχεται υποδείξεις από οποιοδήποτε άλλο οργανισμό. Παράλληλα τα κοινοτικά όργανα και οργανισμοί καθώς και των κρατών μελών, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων αποφάσεων της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Το Ευρωσύστημα διαθέτει όλα τα μέσα και τις αρμοδιότητες που απαιτούνται για την άσκηση μιας αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής. Επίσης το Ευρωσύστημα δεν χορηγεί δάνεια σε κοινοτικά όργανα ή δημόσιους φορείς, γεγονός που το προφυλάσσει περαιτέρω από πολιτικές παρεμβάσεις.

Ταυτόχρονα η ΕΚΤ διαθέτει το δικό της προϋπολογισμό ανεξάρτητο από αυτό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Με τον τρόπο αυτό η διοίκηση της ΕΚΤ διατηρεί την αυτονομία της απέναντι στα οικονομικά συμφέροντα της κοινότητας.

Το κεφάλαιο της ΕΚΤ δεν προέρχεται από την Ευρωπαϊκή κοινότητα, αλλά έχει εγγραφεί και καταβληθεί από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Το μερίδιο συμμετοχής κάθε κράτους μέλους στο ΑΕΠ και στο πληθυσμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθορίζει το ποσό της εγγραφής κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας.

Η θητεία των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ είναι μακρόχρονη, ενώ η απαλλαγή από τα καθήκοντα τους είναι δυνατή μόνο λόγω σοβαρού παραπτώματος ή ανικανότητας εκτέλεσης των καθηκόντων τους.

Σε διεθνές επίπεδο, ισχύουν ρυθμίσεις για την εκπροσώπηση της ΕΚΤ τόσο στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ένα από τους κυριότερους παράγοντες του Διεθνούς Ευρωπαϊκού Συστήματος, όσο και στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Η συμμετοχή της ΕΚΤ στις συνεδριάσεις των Διεθνών αυτών οργανισμών. Έχει ως μοναδικό σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, γεγονός που διασφαλίζει πλήρως την ανεξαρτησία της.

Η ΕΚΤ όπως και κάθε ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα για να διατηρήσει την αξιοπιστία της πρέπει να αιτιολογεί με ειλικρίνεια και σαφήνεια τις ενέργειες της, πρέπει επίσης να λογοδοτεί σε δημοκρατικά θεσμικά όργανα. Η συνθήκη της Ευρω-

παϊκής Κοινότητας επιβάλλει στην ΕΚΤ σαφείς υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων χωρίς να καταστρατηγεί την ανεξαρτησίας της.

Η Κεντρική Τράπεζα του Ευρωσυστήματος δημοσιεύει κάθε εβδομάδα ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του Ευρωσυστήματος, στην οποία παρουσιάζονται συνοπτικά οι νομισματικές και χρηματοοικονομικές συναλλαγές του Ευρωσυστήματος στην διάρκεια της εβδομάδας που προηγήθηκε. Επίσης η ΕΚΤ πρέπει να δημοσιεύει εκθέσεις σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ τουλάχιστο μία φορά κάθε τρίμηνο. Ταυτόχρονα πρέπει να συντάσσει ετήσια έκθεση για ήδη αναφερθείσες δραστηριότητες της και τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και τρέχοντος έτους. Την ετήσια αυτή έκθεση, πρέπει να την παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο της Ε.Ε, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να πραγματοποιήσει γενική συζήτηση σχετικά με την ετήσια έκθεση της ΕΚΤ. Ο πρόεδρος της ΕΚΤ και τα υπόλοιπα μέλη της Εκτελεστικής επιτροπής μπορούν με δική τους πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να παρουσιάσουν τις απόψεις τους στις αρμόδιες επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο πρόεδρος ακόμη αιτιολογεί τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου σε συνέντευξη τύπου, η οποία πραγματοποιείται αμέσως μετά την πρώτη συνεδρίαση του Διοικητικού συμβουλίου κάθε μήνα. Για παροχή περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τις απόψεις του Δ.Σ για την οικονομική κατάσταση και τις Προοπτικές της εξελίξεις των τιμών δημοσιεύεται το Μηνιαίο Δελτίο της Ε.Κ.Τ, το οποίο διατίθεται μεταφρασμένο και στις 11 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

4.3. ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΈΝΩΣΗ

Η Τράπεζα της Ελλάδος ανέλαβε με την ίδρυσή της το εκδοτικό προνόμιο από την Εθνική Τράπεζα και, μέχρι την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ, εξέδιδε τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα δραχμών που κυκλοφορούσαν ως νομίμου χρήμα στην Ελλάδα. Το 1947 εγκαινίασε τη λειτουργία του το Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών (ΙΕΤΑ), και άρχισε έκτοτε να τυπώνει τα τραπεζογραμμάτια. Το ΙΕΤΑ ανέλαβε το 1971 να παράγει και τα κέρματα

για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου, ενώ το 1978 άρχισε και την παραγωγή νομισμάτων ειδικών εκδόσεων, με την πρώτη έκδοση νομίσματος επιμελημένης κοπής. Μετά την είσοδο της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ, η Τράπεζα της Ελλάδας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος και ο Διοικητής της είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στο οποίο ανήκει η αποκλειστική αρμοδιότητα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων σε όλες τις χώρες που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα. Στις 28 Φεβρουαρίου 2002 τα τραπεζογραμμάτια δραχμών και τα κέρματα δραχμών έπαψαν να αποτελούν νόμιμο χρήμα και αντικαταστάθηκαν από τα τραπεζογραμμάτια ευρώ και τα κέρματα ευρώ. Τα κέρματα ευρώ έχουν μία εθνική και μία κοινή ευρωπαϊκή όψη. Οι ελληνικές εθνικές όψεις των κερμάτων ευρώ απεικονίζουν θέματα από τη μακραίωνη ελληνική ιστορία.

4.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ Τ.Ε ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Την 1 Ιανουαρίου 1999, άρχισε το τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το τρίτο στάδιο χαρακτηριζόταν από τον αμετάκλητο καθορισμό των ισοτιμιών έναντι του ευρώ των νομισμάτων των κρατών μελών που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ και από τη χάραξη και εφαρμογή ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Τα έντεκα κράτη-μέλη που συμμετείχαν στη ζώνη του ευρώ από την αρχή (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Φινλανδία) επιλέχθηκαν με απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης το Μάιο του 1998, καθώς πληρούσαν τα κριτήρια σύγκλισης.

Η Ελλάδα εντάχθηκε στη ζώνη του ευρώ την 1 Ιανουαρίου 2001. Η εκπλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης εξετάστηκε στο δεύτερο τρίμηνο του 2000 με βάση τις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας στη διάρκεια του 1999 και τους πρώτους μήνες του 2000.

Από την 1 Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα είναι πλήρες μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης με αμετάκλητη ισοτιμία μετατροπής της δραχμής σε ευρώ: 1 ευρώ=340,750 δραχμές.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι από την 1 Ιανουαρίου 2001 μέρος του Ευρωσυσ-

στήματος, το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της ΕΚΤ, η Τράπεζα της Ελλάδος κατέβαλε το υπόλοιπο της συμμετοχής της στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΚΤ και το μερίδιό της στα αποθεματικά της ΕΚΤ. Επίσης, μεταβίβασε το ποσό που αντιστοιχεί στη συμμετοχή της στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

Από τις 2 Ιανουαρίου 2001 όλες οι διατραπεζικές συναλλαγές στην αγορά χρήματος διενεργούνται σε ευρώ και η εγχώρια αγορά αποτελεί μέρος της ενοποιημένης αγοράς της ζώνης του ευρώ. Οι ελληνικές τράπεζες μπορούν να συμμετέχουν στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος.

Η επιτυχής εισαγωγή του ευρώ σε λογιστική μορφή κατέστη δυνατή μετά την ολοκλήρωση στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά το τριήμερο 30 Δεκεμβρίου 2000 - 1 Ιανουαρίου 2001, πολλών αναγκαίων τεχνικών και λειτουργικών προσαρμογών. Στις προσαρμογές αυτές συνέβαλαν τα Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και η ειδική επιτροπή (GRECO task force) που είχε συσταθεί για το σκοπό αυτό στην ΕΚΤ.

Σχετικά με τις προετοιμασίες για τη μετάβαση στο ευρώ έχουν δημοσιευτεί ορισμένα σημαντικά κείμενα. Στα κείμενα αυτά συγκαταλέγονται:

-Η τελική έκθεση της Συντονιστικής Επιτροπής Ευρώ της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Απρίλιος 1998, με τίτλο: Ευρώ: Οι προσαρμογές και επιπτώσεις στον ελληνικό τραπεζικό τομέα από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την εισαγωγή του ευρώ.

-Έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους), Απρίλιος 1998, με τίτλο: Μετάβαση του δημοσιονομικού τομέα στο ευρώ.

-Το Εθνικό Σχέδιο της Ελλάδος για τη Μετάβαση στο Ευρώ, Ιούλιος 1998, από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

-Το Εθνικό Σχέδιο Εισαγωγής Τραπεζογραμματίων και Κερμάτων Ευρώ, Δεκέμβριος 2000, από την Τράπεζα της Ελλάδος και τα Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

-Δύο εκθέσεις προόδου του Εθνικού Σχεδίου της Ελλάδας για τη μετάβαση στο ευρώ (Μάιος 2000 και Ιούνιος 2001).

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα της Ελλάδος καθώς και άλλοι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς υλοποίησαν προγράμματα ενημέρωσης σχετικά με τη μετάβαση στο ευρώ με

στόχο τη διαφώτιση του ευρύτερου κοινού. Η Τράπεζα της Ελλάδος συμμετείχε στην Εκστρατεία Ενημέρωσης ΕΥΡΩ 2002 από κοινού με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των υπόλοιπων 11 κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ.

Αμέσως μετά τη υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την Ελλάδα ακολούθησε η λεγόμενη 'μεταβατική' περίοδος, η οποία για την Ελλάδα ήταν μονοετής (1/1/2001-31/12/2001). Κατά την περίοδο αυτή η νομισματική πολιτική ασκούνταν σε ευρώ και οι σχετικοί λογαριασμοί των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος άρχισαν να τηρούνται σε ευρώ.

Η δημοσιονομική πολιτική (δηλαδή οι εισπράξεις και πληρωμές του Δημοσίου) εκτελείτο, κατά τη μεταβατική περίοδο, σε δραχμές, αν και βασικοί λογαριασμοί του Δημοσίου τηρούνταν και σε ευρώ. Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2002 εκφράστηκε και εκτελείται σε ευρώ. Οι νέοι κρατικοί τίτλοι εκδίδονται σε ευρώ, ενώ οι υφιστάμενοι τίτλοι έχουν επανεκφραστεί σε ευρώ.

Η μετάβαση στο ευρώ ολοκληρώθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2002. Την 1η Ιανουαρίου 2002, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία στην Ελλάδα, ταυτόχρονα με τα άλλα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ. Η εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ απαιτούσε λεπτομερείς σχεδιασμούς σε επίπεδο διοικητικής μέριμνας. Ιδιαίτερη σημασία αποδόθηκε στην προετοιμασία του τραπεζικού δικτύου και των εμπορικών επιχειρήσεων, που αποτελούν τους βασικούς αγωγούς διοχέτευσης τραπεζογραμμάτων και κερμάτων Ευρώ στην αγορά. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ είχε αποφασίσει να επιτρέψει τον προεφοδιασμό των τραπεζών και των εμπορικών επιχειρήσεων με τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ, προκειμένου να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία της αγοράς κατά τις πρώτες ημέρες του 2002.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2948/2001 που εξειδίκευσε το πλαίσιο προεφοδιασμού για την Ελλάδα, η Τράπεζα της Ελλάδος προεφοδίασε τις εμπορικές τράπεζες με κέρματα ευρώ από την 1η Σεπτεμβρίου 2001 και με τραπεζογραμμάτια ευρώ από την 1 Οκτωβρίου. Ο προεφοδιασμός των Τραπεζών με κέρματα ξεκίνησε νωρίτερα, καθώς κρίθηκε ότι, λόγω του μεγάλου όγκου και βάρους, η μεταφορά τους είναι πιο δύσκολη. Οι τράπεζες, που προεφοδιάστηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος, με τη σειρά τους προεφοδίασαν τις εμπορικές επιχειρήσεις με κέρματα ευρώ από την 1 Νοεμβρίου 2001 και με τραπεζογραμμάτια μικρής αξίας (5 και 10 ευρώ) από την 1 Δεκεμβρίου. Οι προεφοδιαζόμενοι φορείς είχαν δεσμευτεί να μη θέσουν σε κα-

μία περίπτωση τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ στην κυκλοφορία πριν από την 1 Ιανουαρίου 2002.

Εκτός από τις ημερομηνίες έναρξης του προεφοδιασμού των εμπορικών τραπεζών και των επιχειρήσεων με ευρώ, το χρονοδιάγραμμα για την εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ στην Ελλάδα προέβλεπε τον προεφοδιασμό του κοινού, από της 17 Δεκεμβρίου 2001, με συσκευασίες εξοικείωσης που περιείχαν 45 κέρματα ευρώ όλων των αξιών έναντι 5.000 δρχ. (14,67 ευρώ). Από την ίδια ημερομηνία, οι εμπορικές επιχειρήσεις μπορούσαν να προμηθεύονται συσκευασίες κερμάτων ευρώ αξίας 111 έως 300 ευρώ.

Από την 1 Ιανουαρίου έως τις 28 Φεβρουαρίου 2002 τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ κυκλοφορούσαν στην Ελλάδα παράλληλα με τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα δραχμών (περίοδος παράλληλης κυκλοφορίας). Οι συναλλαγές σε λογιστική μορφή όμως (με επιταγές, εμβάσματα, πιστωτικές κάρτες, κ.λπ.) γίνονταν μόνο σε ευρώ.

Η κυκλοφορία των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε ομαλά και απρόσκοπτα. Το ελληνικό κοινό εξοικειώθηκε πολύ γρήγορα με το ευρώ και ήδη από την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας του, το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών πραγματοποιούνταν σε ευρώ. Το μερίδιο των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ στο σύνολο των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων σε κυκλοφορία, υπήρξε σημαντικά υψηλό και μάλιστα υψηλότερο από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ.

Η απόσυρση των δραχμών είχε σχεδόν ολοκληρωθεί ακόμη πριν από τη λήξη της περιόδου παράλληλης κυκλοφορίας. Το μεγαλύτερο μέρος των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων δραχμών που δεν έχει ακόμα αποσυρθεί, εκτιμάται ότι θα επιστραφεί στην Τράπεζα εντός των προβλεπόμενων περιόδων, ενώ το υπόλοιπο θεωρείται πως είναι αδρανές, δηλαδή χαμένο ή εκτός συνόρων, ή ότι διακρατείται για συλλεκτικούς σκοπούς.

Η Τράπεζα της Ελλάδος θα ανταλλάσσει τραπεζογραμμάτια δραχμών με ευρώ 10 έτη μετά τη λήξη της περιόδου παράλληλης κυκλοφορίας, δηλαδή έως την 1 Μαρτίου 2012, ενώ για τα κέρματα δραχμών η περίοδος ανταλλαγής από την Τράπεζα της Ελλάδος και τις ΔΟΥ θα διαρκέσει δύο χρόνια, έως την 1 Μαρτίου 2004. Μετά από αυτές τις ημερομηνίες τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα δραχμών, αντίστοιχα, θα παραγραφούν. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 52 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, η Τράπεζα της Ελλάδος θα διατηρήσει ένα τουλάχιστον σημείο στην επικρά-

τεια όπου θα ανταλλάσσει στην άρτια αξία εθνικά τραπεζογραμμάτια των υπόλοιπων χωρών της ζώνης του ευρώ μέχρι την 31 Μαρτίου 2002.

4.5. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ Τ.Ε

Το καθεστώς που διέπει τη λειτουργία της Τράπεζας της Ελλάδος προσδιορίζεται στο Καταστατικό της. Το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος κυρώθηκε με το νόμο 3424/7.12.1927 ΦΕΚ Α' 298 «Περί κυρώσεως του από 10 Νοεμβρίου 1927 ΝΔ/τος "Περί κυρώσεως της από 27 Οκτωβρίου 1927 συμβάσεως περί παραιτήσεως της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος από του προνομίου εκδόσεως τραπεζικών γραμματίων και περί συστάσεως νέας Τραπέζης υπό την επωνυμίαν «ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» και του προσαρτωμένου τη σύμβαση καταστατικού της Τραπέζης της Ελλάδος". Στο άρθρο 1 παρ. β του Νομοθετικού Διατάγματος της 10.11.27 ορίζεται ρητά ότι οι διατάξεις του Καταστατικού έχουν ισχύ διατάξεων νόμου.

Το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος έχει κατά καιρούς υποστεί διάφορες τροποποιήσεις. Οι βασικότερες τροποποιήσεις του Καταστατικού επήλθαν με τις από 22 Δεκεμβρίου 1997 και 25 Απριλίου 2000 αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος που κυρώθηκαν αντίστοιχα με τους Ν. 2609/11.5.1998 και 2832/13.6.2000. Με τις τροποποιήσεις αυτές διαμορφώνεται ένα σύγχρονο πλαίσιο λειτουργίας της κεντρικής τράπεζας, το οποίο είναι σύμφωνο με τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Το Καταστατικό, όπως ήδη ισχύει, ορίζει ως πρωταρχικό σκοπό της Τράπεζας της Ελλάδος τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών, καθορίζει τις βασικές της αρμοδιότητες, κατοχυρώνει την ανεξαρτησία της και προσδιορίζει τις σχέσεις της με τη Βουλή και την Κυβέρνηση. Προβλέπει επίσης ότι, από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα, η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών τόσο κατά την επιδίωξη του πρωταρχικού της σκοπού όσο και ως προς σειρά βασικών αρμοδιοτήτων της, ενεργώντας σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

5.1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούνιο του 2000 επιβεβαιώθηκε ότι η Ελλάδα είχε ικανοποιήσει τα απαιτούμενα κριτήρια σύγκλισης για την ένταξη της στη ζώνη του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2001. Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του ενιαίου νομίσματος αποτελεί το επιστέγασμα μιας μακρόχρονης και δύσκολης προσπάθειας για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Ο υψηλός βαθμός μακροοικονομικής σταθερότητας που επιτεύχθηκε τα Τελευταία χρόνια έχει αποφέρει πολλαπλά οφέλη και έχει συντελέσει στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος το 2000 υπερέβη, για πέμπτο κατά σειρά έτος, το μέσο ρυθμό ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ.

Το προηγούμενο έτος ήταν ιδιαίτερα σημαντικό και για την Τράπεζα της Ελλάδος. Η νομισματική πολιτική, η οποία τα τελευταία χρόνια διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και τη διαμόρφωση συνθηκών νομισματικής και συναλλαγματικής σταθερότητας, έπρεπε να εξασφαλίσει την ομαλή μετάβασή στο ενιαίο νόμισμα με τη βαθμιαία σύγκλιση αφενός της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής προς την ισοτιμία μετατροπής της σε ευρώ και αφετέρου των επιτοκίων στην εγχώρια αγορά χρήματος προς τα αντίστοιχα χαμηλότερα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ. Η βαθμιαία προσαρμογή των επιτοκίων συνέβαλε στη συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων που συνδέονταν με την αναπόφευκτη χαλάρωση των νομισματικών συνθηκών. Ταυτόχρονα, η νομισματική πολιτική έπρεπε να περιορίσει τις επιπτώσεις των εξωγενών πληθωριστικών πιέσεων στις εγχώριες τιμές από τη μεγάλη αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και τη σημαντική ανατίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ. Επιπλέον, στη διάρκεια του 2000, πραγματοποιήθηκαν επιτυχώς πολλές θεσμικές, λειτουργικές και τεχνικές προσαρμογές για να εισαχθεί στη χώρα μας το Ευρώ σε λογιστική μορφή και για να συμμετάσχει η Τράπεζα της Ελλάδος στο Ευρωσύστημα. Οι εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία ήταν γενικά ευνοϊκές το 2000. Κύρια χαρακτηριστικά ήταν ο ιδιαίτερα υψηλός ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης (4,8% έναντι 3,5% το 1999), ο σχετικά χαμηλός μέσος ετήσιος πληθωρισμός (2,3% έναντι 1,4% το 1999 στις προηγμένες οικονομίες) και η σημαντική επέκταση του διεθνούς εμπορίου (12,4%, έναντι 5,3% το 1999). Στο δεύτερο εξάμηνο όμως σημειώθηκε επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως.

Στη ζώνη του ευρώ το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αυξήθηκε με ρυθμό 3,4%,

ο οποίος ήταν ο υψηλότερος της τελευταίας δεκαετίας, ενώ το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 8,9% από 9,9% το 1999. Η μεγάλη όμως αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και η ανατίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ στη διάρκεια του έτους είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική επιτάχυνση του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ, στο 2,3% κατά μέσο όρο το 2000, από 1,1% το 1999. Οι εγχώριες πληθωριστικές πιέσεις παρέμειναν πάντως συγκρατημένες στη ζώνη του ευρώ και μάλιστα ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος υποχώρησε στο 0,9% από 1,2% το 1999.

Οι δυσμενείς επιδράσεις της αύξησης της τιμής του πετρελαίου και της υποχώρησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ στον πληθωρισμό βραχυπρόθεσμα, σε συνδυασμό με υψηλούς ρυθμούς νομισματικής και πιστωτικής επέκτασης σε περίοδο ταχείας ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας, δημιούργησαν μεσοπρόθεσμα κινδύνους για τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πληθωριστικοί κίνδυνοι, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) αύξησε το βασικό επιτόκιο αναχρηματοδότησης έξι φορές, κατά 1,75 εκατοστιαία μονάδα συνολικά, στο 4,75%, στη διάρκεια του 2000. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η κεντρική τράπεζα αύξησε το επιτόκιο-στόχο στη διατραπεζική αγορά χρήματος κατά μία εκατοστιαία μονάδα, στο 6,5%, ώστε να συγκρατηθούν οι πληθωριστικές πιέσεις, οι οποίες ενισχύονταν από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και την ταχεία άνοδο της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας στο πρώτο εξάμηνο του 2000.

Η ελληνική οικονομία επηρεάστηκε ευνοϊκά από τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης τόσο της παγκόσμιας όσο και της ευρωπαϊκής οικονομίας, καθώς και από την επέκταση του διεθνούς εμπορίου. Η αύξηση όμως της τιμής του πετρελαίου και η εξασθένηση του Ευρώ έναντι του δολαρίου προκάλεσαν πληθωριστικές πιέσεις, συνετέλεσαν στη σημαντική διεύρυνση του ελλείμματος τρέχουσων συναλλαγών και δυσχέραναν την άσκηση αντιπληθωριστικής νομισματικής πολιτικής στο τελικό στάδιο της μετάβασης Προς το ενιαίο νόμισμα. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ διευκόλυνε τη σύγκλιση των εγχώριων επιτοκίων προς τα αντίστοιχα επιτόκια στη ζώνη του Ευρώ.

5.2. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ειδικότερα, το πρώτο εξάμηνο επικεντρώθηκε στην ικανοποίηση του κριτηρίου σύγκλισης για τον πληθωρισμό, καθώς, και των κριτηρίων για τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Μετά τη λήψη της απόφασης για την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ, η νομισματική πολιτική αποσκοπούσε στο να διασφαλίσει την ομαλή μετάβαση στο ευρώ και να συγκροτήσει τις εξωγενείς πληθωριστικές πιέσεις από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου και την ανατίμηση του δολαρίου. Η Τράπεζα της Ελλάδος εφάρμοσε πολιτική βραδείας μείωσης των επιτοκίων της προς τα αντίστοιχα επιτόκια της ΕΚΤ, η πλήρης σύγκλιση προς τα οποία ήταν απαραίτητο να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του έτους, σε συνδυασμό με κατάλληλη πολιτική παρεμβάσεων στην αγορά συναλλάγματος και χρήματος, ώστε και η τρέχουσα ισοτιμία της δραχμής να συγκλίνει ομαλά, επίσης μέχρι το τέλος του έτους, προς την ισοτιμία μετατροπής της σε ευρώ. Η σύγκλιση της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής έναντι του ευρώ προς την κεντρική της ισοτιμία αποτέλεσε μία από τις κύριες επιδιώξεις της νομισματικής πολιτικής κατά το προηγούμενο έτος. Προς το τέλος του 1999 και τους πρώτους μήνες του 2000. Ασκήθηκαν περιορισμένης έκτασης και διάρκειας πιέσεις στην αγορά συναλλάγματος, οι οποίες αντανακλούσαν κυρίως αβεβαιότητες ως προς την έγκαιρη ικανοποίηση από την Ελλάδα του κριτηρίου της Συνθήκης για τον πληθωρισμό και, μεταγενέστερα, ως προς το αν η κεντρική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ θα ήταν η ισοτιμία μετατροπής στο τέλος του έτους. Η απόφαση του Συμβουλίου ECOFIN στα μέσα Ιουνίου ότι ο συντελεστής μετατροπής θα ήταν η κεντρική ισοτιμία, σταθεροποίησε τις προσδοκίες και συνέβαλε στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος, που διατηρήθηκε μέχρι το τέλος του έτους. Οι παρεμβάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος στην αγορά συναλλάγματος σε όλη τη διάρκεια του 2000, οι οποίες στο μεγαλύτερο μέρος τους αφορούσαν πωλήσεις συναλλάγματος, απέβλεπαν στη διασφάλιση της ομαλής σύγκλισης της συναλλαγματικής ισοτιμίας, αλλά και στον περιορισμό των διακυμάνσεων της.

Η νομισματική πολιτική, μολονότι ασκήθηκε το 2000 σε ένα ιδιαίτερα αντίξοο περιβάλλον, πέτυχε τις βασικές της επιδιώξεις. Με τη σχετικά βραδεία και προσεκτική μείωση των επιτοκίων της Τράπεζας της Ελλάδος εξασφαλίστηκε η σύγκλιση της ισοτιμίας και των επιτοκίων με τρόπο που περιόρισε τις πληθωριστικές πιέσεις

που ασκούσανε εξωγενείς κυρίως παράγοντες και επηρέασε ευνοϊκά τις πληθωριστικές προσδοκίες. Εξάλλου, στην ομαλή σύγκλιση της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής προς την ισοτιμία μετατροπής της σε Ευρώ συνέβαλαν και οι παρεμβάσεις της Τράπεζας στις αγορές συναλλάγματος και χρήματος .

5.3. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

Στην ανατολή του 21ου αιώνα, η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με δύο μεγάλες προκλήσεις. Πρώτον, πως θα επιτύχει την απαιτούμενη ονομαστική σύγκλιση, απαραίτητη προϋπόθεση για την ισότιμη συμμετοχή της στις Ευρωπαϊκές διεργασίες και δεύτερον, πως θα ενεργοποιήσει αναπτυξιακή διαδικασία η οποία θα οδηγήσει στην πραγματική σύγκλιση της Ελληνικής οικονομίας με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές και θα διασφαλίσει καλύτερο επίπεδο διαβίωσης για τον Ελληνικό λαό.

Η απάντηση στις παραπάνω προκλήσεις δεν είναι εύκολη. Όπως έχουμε δει οι οικονομικοί δείκτες της Ελλάδας βρίσκονται κοντά στις τιμές αναφοράς, που ορίζονται στη συνθήκη του Μάαστριχτ. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια για τον περιορισμό των δημόσιων δαπανών αρχίζουν να αποδίδουν, αλλά είναι απαραίτητο να συνεχιστούν με την ίδια προσπάθεια, ακόμη και μετά τη συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ, μέχρις ότου διασφαλιστεί η δημοσιονομική σταθεροποίηση. Ήδη η Ελληνική κυβέρνηση ανήγγειλε σειρά διαρθρωτικών μέτρων που στοχεύουν στη δημοσιονομική εξυγίανση και την αύξηση της παραγωγικότητας.

Η Ελλάδα επεδίωξε και πέτυχε την έγκαιρη συμμετοχή της στη Νομισματική Ένωση.

Αν και οι οικονομικές της επιδόσεις υστερούν σημαντικά σε σχέση με τις επιδόσεις των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι απαραίτητο να επιδιώξει την ταχύτερη δυνατή σύγκλιση με τις οικονομίες των υπόλοιπων κρατών μελών της Νομισματικής Ένωσης. Αυτό πλέον τώρα είναι πιο εύκολο από την στιγμή που η Ελλάδα είναι πλήρες μέλος της Νομισματικής Ένωσης και έτσι έχει όλα τα σχετικά πλεονεκτήματα, για αυτό είναι ανάγκη να δοθεί μια περαιτέρω ώθηση στην προσαρμογή της οικονομίας μας.

Ειδικά οι Ελληνικές βιομηχανίες επιβαρύνθηκαν με το κόστος προσαρμογής

της στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ενιαίας αγοράς.

Όπως είναι γνωστό, η απώλεια του εργαλείου των υποτιμήσεων στέρησε από τις Ελληνικές επιχειρήσεις τη δυνατότητα επηρεασμού της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους μέσω των υποτιμήσεων. Αυτό το κόστος ήταν μικρό αφού για αρκετά χρόνια οι Ελληνικές επιχειρήσεις υποχρεώθηκαν να προβούν σε αναδιαρθρώσεις που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους.

Οι Ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις προσδοκούν πολλά οφέλη από όταν καθιερώθηκε το ευρώ, αυτό προκύπτει από τη μείωση του κόστους των συναλλαγών σε διαφορετικά νομίσματα. Το κόστος αυτό είναι μεγαλύτερο για τις σχετικά μικρότερες Ελληνικές επιχειρήσεις και επηρεάζει αρνητικά την κερδοφορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΟΝΕ

6.1. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας προς την ΟΝΕ συνοδεύεται, κυρίως από την κυρίαρχη αντίληψη και την επίσημη πολιτική, από ένα κλίμα ευφορίας για τις επιπτώσεις, ιδιαίτερα σ' ότι αφορά τους μισθούς, την ανεργία και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων, με αποτέλεσμα, (ενώ δεν έχει μελετηθεί και αναλυθεί επαρκώς και ως εκ τούτου θα έπρεπε και πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο του προβληματισμού μας), να συσκοτίζεται η αναμενόμενη πραγματική κατάσταση. Είναι φανερό ότι η πλήρης ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) θα αλλάξει ριζικά τις συνθήκες και τους όρους, τόσο στην σφαίρα της παραγωγής, όσο και στην σφαίρα της κυκλοφορίας του οικονομικού και κοινωνικού μας σχηματισμού. Η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος σε περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση της συμβολής της συναλλαγματικής πολιτικής στην βελτίωση του επιπέδου της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών των κρατών -μελών, την οποία θα επιτυγχάνουν πλέον με παραγωγικούς και τεχνολογικούς όρους.

Αυτό σημαίνει, ότι χώρες - μέλη που θα συμμετέχουν στο ευρύ και θα επιθυμούν να βελτιώσουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς τους με εκτός παραγωγής και τεχνολογίας όρους, δηλ. με μη αύξηση της παραγωγικότητας, θα επιτυγχάνουν κάτι τέτοιο με την εφαρμογή περιοριστικών πολιτικών στον παραγωγικό συντελεστή εργασίας, αφού η προσαρμογή των τιμών των προϊόντων και των υπηρεσιών τους στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού, δεν θα μπορεί πλέον να επιτυγχάνεται, όπως μέχρι σήμερα, με τις διακυμάνσεις των εθνικών τους νομισμάτων. Είναι ενδιαφέρον να προβληματιστούμε τι θα σημαίνει μια τέτοια εξέλιξη στην Ελλάδα, τη στιγμή μάλιστα που είναι η μόνη χώρα της Ένωσης, στην οποία μειώθηκαν οι πραγματικοί μισθοί στην βιομηχανία κατά την διάρκεια των ετών 1985-1995 και το εισοδηματικό μερίδιο της μισθωτής εργασίας στο κατανεμηθέν εισόδημα έχει μειωθεί την ίδια περίοδο από 74,7% σε 64,5%. Η αποτροπή της προοπτικής συνέχισης περιοριστικών πολιτικών στην εργασία, μετά την πλήρη ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, επιβάλλει την διαμόρφωση μιας πολιτικής συνεχούς και συνεπούς ενίσχυσης της αύξησης της παραγωγικότητας, έτσι ώστε αυτή να αυξάνεται ταχύτερα απ' ότι στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι τέτοιο όμως, μπορεί να επιτευχθεί μέσο-μακροπρόθεσμα, δεδομένου ότι η διαδικασία αύξησης της παραγωγικότητας είναι βραδεία, αφού σχε-

τίζεται με τις επενδύσεις, την οργάνωση της εργασίας, την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Πολύ περισσότερο που η παραγωγικότητα στην χώρα μας υστερεί σημαντικά και έτσι θα πρέπει να καλύψουμε μια μεγάλη απόσταση. Εάν εξαιρέσουμε το 1997, όλα τα προηγούμενα χρόνια της δεκαετίας του 1990, η παραγωγικότητα στην Ελλάδα αυξανόταν με μέσο ετήσιο ρυθμό 0,7%, έναντι 17% για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (IN. Ε/Γ.Σ.Ε.Ε., 1998). Έτσι δημιουργείται ο κίνδυνος, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, μέχρις ότου βελτιωθεί ικανοποιητικά ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας, οι πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού στην ελληνική οικονομία του διεθνούς ανταγωνισμού στην ελληνική οικονομία να μεταφερθούν στους μισθούς (ονομαστικό και κοινωνικό) και να έχουμε μετά το ευρώ, αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας, επιτάχυνση των διαδικασιών απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων και υποβάθμισης των συνθηκών εργασίας και κοινωνικής προστασίας. Κατά συνέπεια, παράλληλα με την ονομαστική σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας, επείγει να απασχολήσει την οικονομική πολιτική, το ζήτημα της πραγματικής σύγκλισης, της βελτίωσης των υποδομών και των παραγωγικών της δυνατοτήτων, τόσο από ποσοτική άποψη με την μεγέθυνση του εγκατεστημένου παραγωγικού δυναμικού, όσο και από ποιοτική άποψη με την επιτάχυνση των ρυθμών αύξησης της παραγωγικότητας, ώστε να προφυλάξουμε τον κόσμο της εργασίας από συνέπειες, οι οποίες θα είναι οδυνηρές και για την κοινωνική συνοχή αλλά και για την οικονομική ισχύ της χώρας μας. Από την άποψη αυτή, η αναγκαιότητα της ισχυρής οικονομίας για την συμμετοχή της στο ευρώ, θα πρέπει να ερμηνεύεται όχι με τα γνωστά ονομαστικά κριτήρια σύγκλισης αλλά με την διαμόρφωση πραγματικών κριτηρίων σύγκλισης (επίπεδο ανάπτυξης, απασχόληση, κατά κεφαλή εισόδημα, κοινωνική προστασία).

6.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Οι τεχνολογικές εξελίξεις που συντελούνε στην παραγωγική διαδικασία και η στρατηγική της παραγωγικής αναδιάρθρωσης, της επέκτασης της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών, ως μέσου βελτίωσης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των οικονομικών σχηματισμών, βρίσκεται στο υπόβαθρο των εξελίξεων που συντελούνε στην εργασία, την αγορά εργασίας, την διεθνοποίηση και

ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας. Ειδικότερα στην αγορά εργασίας, η κεντρική εξέλιξη στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η συνεπής αύξηση της ανεργίας. Πράγματι, η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα διαθέτει 20 εκατ. ανέργους και 58 εκατ. φτωχούς. Στην Ελλάδα η ανεργία έχει φθάσει τα 450.000 άτομα (10,3%) και ο αριθμός όσων ζουν κάτω από το όριο φτώχειας (50% του κατά κεφαλή ΑΕΠ) είναι 24% του πληθυσμού (Euro stat , 1997). Πιο συγκεκριμένα, το 58% των ανέργων στην Ελλάδα είναι μακροχρόνιοι άνεργοι (12 μήνες και άνω) και το 59% των ανέργων είναι νέοι ηλικίας 15-29 ετών.

Η Προοπτική της ανεργίας στην Ελλάδα μετά την πλήρη ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας του ΙΝ.Ε/Γ.Σ.Ε.Ε./ΑΔΕΔΥ (Ιωακείμογλου, 1998), εξαρτάται κατά κύριο λόγο, από την στρατηγική και το περιεχόμενο της οικονομικής ευρωπαϊκής πολιτικής. Εξαρτάται επίσης από την προοπτική συρρίκνωσης ή διεύρυνσης του κοινοτικού προϋπολογισμού και από το εύρος της αλληλεγγύης που αυτός θα αναπτύξει μεταξύ των κρατών - μελών. Έτσι, οι εκτιμήσεις που προέκυψαν απ' τους υπολογισμούς, με βάση τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αυτών που αντιμετωπίζουν κριτικό την κυρίαρχη ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική για τις εξελίξεις στην απασχόληση και την ανεργία είναι διαφορετικές. Λαμβάνοντας υπόψη την επίσημη ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική, η μελέτη συμπεραίνει ότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας οδηγεί στην σταδιακή μείωση του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα, σε μια δεκαετία, από 10,4% κατά το έτος εκκίνησης σε 9% και σε 8% σε είκοσι χρόνια. Σημειώνεται, ότι με δεδομένα τα σημερινά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, το ποσοστό της ανεργίας δεν είναι δυνατόν να μειωθεί κάτω του 8%. Ο μόνος τρόπος για να υπάρξει περαιτέρω μείωση είναι η συνέχιση της μείωσης των πραγματικών μισθών και η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Εντελώς διαφορετικές παρουσιάζονται οι εξελίξεις της ανεργίας αν ληφθούν υπόψη οι θέσεις των υποστηρικτών του «κοινωνικού μοντέλου οργάνωσης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με αυτό το σενάριο, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μειώνει σταδιακά το ποσοστό ανεργίας από το 10,4% κατά το έτος εκκίνησης σε 8,5% μετά από δέκα χρόνια και σε 6,5% σε είκοσι χρόνια. Σημειώνεται, ότι με δεδομένα τα σημερινά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, το ποσοστό της ανεργίας μπορεί να μειωθεί σε ποσοστό 5%, χωρίς να πραγματοποιηθούν απορρυθμιστικές παρεμβάσεις στους μισθούς και το σύστημα των εργασιακών σχέσεων. Είναι προφανές ότι οι εκτιμήσεις, ιδιαίτερα του δεύτερου σεναρίου, προϋποθέτουν την ένταξη της καταπολέμη-

σης της ανεργίας ως κεντρικού στόχου της ευρωπαϊκής Οικονομικής πολιτικής. Προϋποθέτουν, με άλλα λόγια μία ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή πολιτική απασχόλησης και όχι «εθνικά σχέδια δράσης για την απασχόληση», η οποία θα αποτυπώνεται σε μία ευρωπαϊκή συνθήκη για την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, κοινούς στόχους, κοινά μέσα, πόρους και μηχανισμούς ελέγχου και αξιολόγησης. Από την άποψη αυτή, είναι φανερό ότι η αποτελεσματική μείωση της ανεργίας μετά το ευρώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει ανάγκη από κοινές πολιτικές απασχόλησης και όχι από εθνικές πρωτοβουλίες απασχόλησης που στην ουσία, όπως έχει αποδειχθεί μέχρι σήμερα, διαχειρίζονται το πρόβλημα της ανεργίας χωρίς να το αντιμετωπίζουν.

6.3. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Στην σημερινή περίοδο **τρία** χαρακτηριστικά δεδομένα διακρίνουν την **κοινωνική ασφάλιση** στη χώρα μας και τις άλλες χώρες της Ε.Ε.

1. αυξάνει η ζήτηση κοινωνικών υπηρεσιών από τους χρήστες και την κοινωνία γενικότερα
2. αυξάνει η οικονομική ανισορροπία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης
3. απαιτούνται περισσότερες κοινωνικές δαπάνες για την ικανοποίηση των αναγκών

Τα χαρακτηριστικά αυτά συνοδεύονται και από τις παρακάτω σύγχρονες εξελίξεις:

1. πριν από το 1973 η ανεργία ήταν σε πολύ χαμηλό επίπεδο, γεγονός που δεν συνέβαλε αρνητικά στην χρηματο-οικονομική κατάσταση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης
2. πριν από την δεκαετία του 1970 η συνταξιοδοτική περίοδος ήταν μικρότερη απ' ό,τι σήμερα με την αύξηση του προσδόκιμου ορίου ζωής
3. η επαγγελματική ζωή του εργαζόμενου σήμερα παρουσιάζει διαφοροποιητικά στοιχεία
4. νέες μορφές απασχόλησης εμφανίζονται στην αγορά εργασίας
5. παρατηρείται μία προοδευτική απώλεια θέσεων εργασίας από τα νέα τεχνολογικά μέσα παραγωγής

6. παρατηρείται μία σταδιακή γήρανση του πληθυσμού και αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων. Στην Ελλάδα από 900.000 συνταξιούχους το 1974, είχαμε 1.800.000 το 1994 και οι προβλέψεις μιλούν για 2.400.000 το 2000.

Παράλληλα έχουν εμφανιστεί νέες ανάγκες που πρέπει να καλύψει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπως: α) την φτώχεια, β) τον κοινωνικό αποκλεισμό, ολόκληρων πλέον περιοχών και όχι μόνο ατόμων ή οικογενειών γ) την μαζική ανεργία και τις διαστάσεις που αυτή έχει αποκτήσει, ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες όπως Γερμανία και Ισπανία, Είναι φανερό λοιπόν ότι οι εξελίξεις αυτές συνθέτουν το οικονομικό και κοινωνικό έλλειμμα της κοινωνικής ασφάλισης στην χώρα μας αλλά και τις άλλες χώρες της ΕΕ.

Η εξειδίκευση του οικονομικού και κοινωνικού ελλείμματος αναδεικνύει τις διάφορες πτυχές της κρίσης του συστήματος ασφάλισης. Πράγματι, η έρευνα και η συζήτηση για την κρίση αναφέρεται σε:

- κρίση οικονομική και χρηματοδοτική
- κρίση διαρθρωτική του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης
- κρίση επιπέδου παροχών
- κρίση νομιμοποίησης, η οποία όμως από έρευνα (1993) του Ευρωβαρομέτρου δεν επαληθεύεται αφού το 92% των ερωτηθέντων απάντησε ότι η κοινωνική προστασία είναι σημαντικός θεσμός και μόνα το 5% εξέφρασε διαφορετική άποψη. Επίσης σε άλλο ερώτημα της έρευνας, το 65% των ερωτηθέντων υποστηρίζουν ότι οι κυβερνήσεις θα πρέπει να σχεδιάσουν νέες παροχές και υπηρεσίες του Κράτους-Πρόνοιας, προκειμένου να καλύπτονται οι σύγχρονες ανάγκες των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων.

Έτσι αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει κρίση νομιμοποίησης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αλλά αντίθετα υπάρχει προσήλωση και εμπιστοσύνη των ασφαλισμένων στο Κράτος-Πρόνοιας. Με αφετηρία τις σύγχρονες εξελίξεις και τις προαναφερόμενες πτυχές της κρίσης του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, οι θεωρητικοί προβληματισμοί που έχουν αναπτυχθεί για τις πολιτικές και το μέλλον της αναφέρονται στα εξής:

Καταρχήν αναπτύσσεται τελευταία, η αντίληψη της μετεξέλιξης της κρατικής ευθύνης παροχής υπηρεσιών για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, σε ευθύνη για την αντιμετώπιση του κοινωνικού κινδύνου που απειλεί το κάθε άτομο. Η αντίληψη αυτή προδιαγράφει μία προοπτική εξατομίκευσης της παροχής υπηρεσιών για κάθε άτομο που έχει ανάγκη και όχι για το σύνολο του πληθυσμού και της κοινω-

νίας. Η προοπτική αυτή, σε όρους οργάνωσης και χαρακτήρα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, σημαίνει μία σταδιακή μετατόπιση από το λεγόμενο σύστημα της «Ευρωπαϊκής ηπείρου», το γνωστό ως μοντέλο Bismark (παροχή υπηρεσιών για την κάλυψη των κοινωνικό-ασφαλιστικών αναγκών των ασφαλισμένων) στο Αγγλο-σαξονικό σύστημα Beveridge (κάλυψη ενός ελάχιστου και γενικευμένου επιπέδου κοινωνικής προστασίας και διαβίωσης, εκφράζεται τελευταία στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «μία βούληση σύγκλισης των στόχων της κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», με προτεραιότητα πολιτικής, την θεσμοθέτηση του ελάχιστου εισοδήματος. Η Πορτογαλία έχει θεσμοθετήσει το ελάχιστο εισόδημα, οι άλλες χώρες όμως για διαφορετικούς λόγους, δεν το θεωρούν αναγκαίο.

Παράλληλα άλλες αντιλήψεις υποστηρίζουν:

1. την εισαγωγή στοιχείων αγοράς στην λειτουργία του συστήματός κοινωνικής ασφάλισης, με την έννοια εγκαθίδρυσης ενός «ελεγχόμενου ανταγωνισμού»
2. την επιλεκτικότητα των παροχών με άξονα τα άτομα που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, δηλαδή του φτωχού και του κοινωνικά αποκλεισμένου
3. την ανάπτυξη της ιδιωτικής κερδοσκοπικής δραστηριότητας στην ασφάλιση και την υγεία
4. την διαμόρφωση δύο ομοσπονδιών κοινωνικής προστασίας οι οποίες θα αντιστοιχούν στις βόρειες και νότιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης) με προοπτική την ενιαιοποίησή τους αφού προηγουμένως επιτευχθούν οι αναγκαίες συγκλίσεις στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.
5. την ανάπτυξη του λεγόμενου «προνοιακού πλουραλισμού» με την έννοια δημιουργίας τοπικών συμφώνων, μεταξύ κρατικών οργανισμών, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Κοινωνικών φορέων, μη κερδοσκοπικών οργανισμών κ.λ.π. για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου κοινωνικού κινδύνου π.χ. ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός, στέγαση, εκπαίδευση, φτώχεια κ.λ.π. με παράλληλη μείωση των κοινωνικών ευθυνών του Κράτους.

Μέσα στο πλαίσιο των προαναφερόμενων αντιλήψεων, παρατηρείται μία απομάκρυνση από την αναδιανεμητική λειτουργία της κοινωνικής ασφάλισης με παράλληλο προσανατολισμό σε διαχειριστικές ρυθμίσεις περιοριστικού χαρακτήρα. Έτσι, οι κοινωνικές δαπάνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1991 είχαν μικρή διαφορά σε σχέση με το ΑΕΠ, απ' ότι δέκα χρόνια πριν. Γι' αυτούς τους λόγους η αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν εφαρμοστεί τα τελευταία χρόνια στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι περιορισμένη και βραχυχρόνια στην οικονομική σφαίρα και αρ-

νητική στην κοινωνική σφαίρα.

Κατά συνέπεια, το ερώτημα είναι σαφές: η μετά το ευρώ Ευρωπαϊκή Ένωση, επιθυμεί ή όχι να οικοδομήσει ένα ενιαίο ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο; Ποιες προϋποθέσεις υπάρχουν και ποιες αλλαγές απαιτούνται για μια τέτοια προοπτική; Βασική υπόθεση εργασίας για την επεξεργασία αυτού του ερωτήματος και για την διατύπωση μιας πρότασης, αποτελεί η ανάπτυξη συνθηκών κοινωνικής ολοκλήρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πράγματι προς την κατεύθυνση αυτή, (A. Dantec – F. Pelgrin, 1998), παρά το γεγονός ότι μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών - μελών παρατηρούνται ορισμένες διαφοροποιήσεις, εντούτοις οι συγκλίσεις που υπάρχουν σε σημαντικές πτυχές της κοινωνικής ασφάλισης (επίπεδο δαπανών 28% του ΑΕΠ, ύπαρξη διμερών κρατικών συμφωνιών κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ των κρατών - μελών, ποσοστό αναπλήρωσης εισοδήματος 60% - 80% των συντάξιμων αποδοχών, αναδιανεμητικότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης; όρια ηλικίας συνταξιοδότησης 60 γυναίκες και 65 άνδρες κ.λ.π.) συγκροτούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού μοντέλου κοινωνικής ασφάλισης. Όμως, παρόλα αυτά σε ορισμένες άλλες πτυχές των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης απαιτούνται κάποιες αλλαγές για την ολοκλήρωση των συγκλίσεων όπως για παράδειγμα την Οργάνωση του κοινωνικό-ασφαλιστικού συστήματος (συγκρότηση σε δύο πυλώνες (Ευρωπαϊκή κύρια ασφάλιση και ευρωπαϊκή επικουρική ασφάλιση), την αυτόνομη διοίκηση της κοινωνικής ασφάλισης, την αυτοτελή και αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων της καθώς και την τυπολογική επιλογή του ευρωπαϊκού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ανάμεσα στο Ομοσπονδιακό (Σουηδία, Δανία), το Κορπορατίστικο (Γερμανία-Αυστρία), το φιλελεύθερο (Αγγλία) και το λιγότερο ανεπτυγμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα, Πορτογαλία).

-Το κεντρικό **συμπέρασμα** που προκύπτει από την διερεύνηση των επιπτώσεων της πλήρους ένταξης της ελληνικής Οικονομίας στην ΟΝΕ και ειδικότερα στους μισθούς, την ανεργία και την κοινωνική ασφάλιση είναι ότι το ενιαίο νόμισμα πρέπει να είναι παραγωγικά, τεχνολογικά και εργασιακά ισχυρό. Όμως μία τέτοια πορεία οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης, απαιτεί μία διαφορετική σύλληψη της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ, με κυρίαρχα στοιχεία την ανάπτυξη, την απασχόληση, την αναδιανομή του εισοδήματος και την κοινωνική προστασία. Μια τέτοια στρατηγική αποτροπής συνθηκών κοινωνίας 2/3 επιβάλλει την διαμόρφωση ενός οικονομικά βιώσιμου και κοινωνικά αποτελεσματικού μείγματος οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ο πυρήνας του οποίου απαιτείται, με την ανα-

βάθμιση των αναδιανεμητικών λειτουργιών του κράτους, να επικεντρωθεί στην «κατανομή των θυσιών προσαρμογής», προστατεύοντας παράλληλα το εισόδημα και υποστηρίζοντας το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Παράλληλα απαιτείται να επικεντρωθεί στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, με την μείωση των επιτοκίων και την αύξηση των επενδύσεων καθώς και στην επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην προστασία του εισοδήματος και την αύξηση της απασχόλησης από την μείωση του χρόνου εργασίας. Με αυτούς τους προβληματισμούς αλλά και τις εναλλακτικές στρατηγικές και πολιτικές για το μέλλον του εισοδήματος των εργαζομένων, την αντιμετώπιση της ανεργίας και την υποστήριξη της κοινωνικής ασφάλισης, η Ευρώπη μπορεί και πρέπει να πορευθεί προς τον 21^ο αιώνα προκειμένου, εκτός των άλλων, να θέσει σε εγρήγορση και όχι σε ημιθανή κοινωνικό-οικονομική κατάσταση τις παραγωγικές και δημιουργικές δυνάμεις των λαών της και ταυτόχρονα να αποτελέσει φωτεινό παράδειγμα για τους λαούς των άλλων ηπείρων. Μια άλλη προοπτική που θα συνέβαλε στην παραπέρα συρρίκνωση των εισοδημάτων, στην διεύρυνση της ανεργίας, της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και στην υποβάθμιση της κοινωνικής ασφάλισης, θα καθιστούσε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εφιάλτη των πολιτών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6.4. Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Με την ένταξη του ευρώ στην οικονομική μας ζωή και στις καθημερινές μας συναλλαγές παρατηρήσαμε την κατακόρυφη άνοδο του πληθωρισμού κυρίως μέσα από την ανάλογη άνοδο των τιμών παρά τις έντονες προσπάθειες της κυβέρνησης να διατηρήσει το επίπεδο σταθερό. Έτσι το 2001 οι Έλληνες είχαν τη μικρότερη αγοραστική δύναμη κατά συνέπεια και το χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο ανάμεσα στους κατοίκους της Ευρωπαϊκής ένωσης. Επιπλέον οι εργαζόμενοι στη μεταποιητική βιομηχανία είχαν τη χαμηλότερη παραγωγικότητα στη Κοινότητα μετά τους Πορτογάλους, όντας έτσι ουραγοί της στην ευρωπαϊκή ανάπτυξη. Παρά ταύτα οι Έλληνες ξοδεύουν το μεγαλύτερο ποσό του εισοδήματος τους σε τομείς όπως η εκπαίδευση και η υγεία.

Το κλείδωμα της ισοτιμίας της δραχμής με το ευρώ στις 340,75 δρχ. ανά ευ-

ρωνόμισμα από την 1/1/2001 δεν αποτέλεσε μεγάλη βοήθεια για το ξεπέρασμα των προβλημάτων που πάντα δημιουργεί στην ελληνική οικονομία ο πληθωρισμός. Τα προβλήματα αυτά αναζωπυρώθηκαν από το Μάιο της περασμένης χρονιάς, παρά το θετικό κλίμα που επικράτησε τους πρώτους μήνες του 2001, και τους τελευταίους μήνες του τρέχοντος έτους έχουν λάβει πλέον ανησυχητικές διαστάσεις. Μόνο τους στους τελευταίους δυο μήνες, Αύγουστο και Σεπτέμβριο παρέμεινε σταθερός στο επίπεδο του 3,5% αποτελώντας έτσι μια ευχάριστη έκπληξη για το Οικονομικό Επιτελείο. Η μικρή υποχώρηση του πληθωρισμού οφειλόταν στις δαπάνες συντήρησης της κατοικίας και το κόστος μεταφορών που συνδέονταν αποκλειστικά με τη θεαματική μείωση των τιμών του πετρελαίου πέρυσι. Φέτος που έχουν αγγίξει και πάλι τα 30 δολάρια το βαρέλι και αναμένονται οι κρίσιμες εξελίξεις στις τιμές αυτές από τη προοπτική του πολέμου στο Ιράκ οι θετικές αυτές επιπτώσεις έχουν εξαφανιστεί! Σύμφωνα με την άποψη του κ. Ν. Γκαργκάνα, διοικητή του κεντρικού πιστωτικού ιδρύματος, αν η τιμή του πετρελαίου ξεπεράσει τα 30 δολάρια το βαρέλι οι εξελίξεις θα μπορούσαν να' ναι ανησυχητικές. Αντιθέτως αν η τιμή παραμείνει στα επίπεδα των 28 δολαρίων το βαρέλι τότε η κατάσταση θεωρείται καλύτερα ελεγχόμενη και εντός των προβλέψεων. Προκειμένου το υπουργείο οικονομικών να ελέγξει και την εγχώρια κίνηση των υγρών καυσίμων ο υφυπουργός οικονομικών, κος Απ. Φωτιάδης, υπέγραψε την 23/10/2002 απόφαση σύμφωνα με την οποία οι πρατηριούχοι υγρών καυσίμων υποχρεώνονται να χρησιμοποιούν φορολογικούς μηχανισμούς για την έκδοση νόμιμων αποδείξεων λιανικής πώλησης πετρελαίου, ενώ ειδικά για τις αντλίες πετρελαίου ορίζει ότι μπορούν να λειτουργούν μόνο εφ' όσον διαθέτουν ενσωματωμένο απαραβίαστο φορολογικό μηχανισμό αυτόματης καταγραφής και έκδοσης αποδείξεων εσόδου. Επίσης σωτήρια αποδείχθηκε για τον κλάδο των αγαθών η πτώση στις τιμές των νωπών φρούτων επιδρώντας έτσι θετικά στη πτωτική τάση του πληθωρισμού. Στη πτωτική αυτή τάση επίσης συνέβαλε και η ενίσχυση του ευρώ σε σχέση με το δολάριο, που επηρέασε θετικά και τον προϋπολογισμό.

Ακόμη όσο αφορά το κλάδο των επικοινωνιών η υποχώρηση των τιμών στο κλάδο έχει ιστορία δυο ετών και συνδέεται με την απελευθέρωση του και την εισχώρηση στο κλάδο εταιριών που τον κάνουν έτσι πιο ανταγωνιστικό μειώνοντας το επίπεδα των τιμών στις προσφερόμενες υπηρεσίες.

Στη προσπάθειά της η Κυβέρνηση να ελέγξει την άνοδο των τιμών και τη πορεία του πληθωρισμού προβαίνει στη εφαρμογή των κάτωθι μέτρων:

Α. Ξεκινά η λειτουργία του Παρατηρητηρίου Τιμών από το τέλος του έτους και θα

συμβάλλει στην ενημέρωση των καταναλωτών για τις τιμές σε είδη κύριας κυκλοφορίας και κυρίως στα τρόφιμα.

Β. Εντατικοποιούνται οι έλεγχοι σε όλο το εύρος της αγοράς με παράλληλες συζητήσεις που στοχεύουν στη πάταξη του εμπορίου με τη συνεργασία των δήμων οι οποίοι επιδιώκεται ν' αναλάβουν την αστυνόμευση στις λαϊκές αγορές.

Γ. Ενισχύεται ο ρόλος των καταναλωτικών οργανώσεων στην αγορά με στόχο την συνεχή ενημέρωση των καταναλωτών.

Δ. Προκειμένου να σταματήσει η απαξίωση των μικρών νομισμάτων έχει ήδη ξεκινήσει καμπάνια ενημέρωσης με παράλληλο διάλογο με όλους τους φορείς της αγοράς.

Ε. Εξετάζεται επίσης η επέκταση του μέτρου αναγραφής των τιμών και σε άλλα είδη ευρείας κατανάλωσης ενώ σε ότι αφορά τα αγροτικά προϊόντα προχωρούν οι συζητήσεις για την επιβολή προστίμου και δελτίου αποστολής από το χωράφι και ο έλεγχος θα γίνεται από τις συνεταιριστικές οργανώσεις.

Στ. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται επίσης στη ταχύτερη πληρωμή των διοικητικών προστίμων.

Οι καταναλωτές επέλεξαν τη μέθοδο του μποϋκοτάζ που συγκαλέσθηκε από το INKA για να αντιμετωπίσουν την υπερβολική αύξηση των τιμών που ακολούθησε την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη και την υιοθέτηση του ευρώ. Έτσι καταστηματαρχες σ' όλη τη χώρα είδαν τη πελατεία τους να μειώνεται περισσότερο από 50%. Καθώς το καταναλωτικό κοινό απείχε από την αγορά. Τη μεγαλύτερη απώλεια υπέστησαν οι υπαίθριες αγορές (παρά το γεγονός ότι οι τιμές τους είναι χαμηλότερες απ' αυτές των οπωροπωλείων) με μείωση της τάξεως του 86%, ακολουθώντας τα εμπορικά Κέντρα με 81% και τα σούπερ-μάρκετ με 75%. Τη χαμηλότερη αποχή είχαν τα βενζινάδικα με αποχή της τάξεως του 34% και τα εστιατόρια και fast-food με 40%. Η επιτυχία του μποϋκοτάζ είναι αναμφισβήτητη καθώς σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα ένα μποϋκοτάζ θεωρείται πετυχημένο αν η αποχή πλησιάσει το 25% ενώ στη περίπτωση του μποϋκοτάζ της Πέμπτης η συμμετοχή έφθασε το 50%, σύμφωνα με τα στοιχεία του INKA.

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή επηρεάστηκε αυξητικά από την άνοδο τιμών των καυσίμων, αλλά ευνοήθηκε από η μείωση των τιμών στα οπωροκηπευτικά. Παρουσίασε αύξηση 1,9% σε σύγκριση με το μήνα Αύγουστο 2002. Ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή παρουσίασε αύξηση 2,1% εν συγκρίσει με το μήνα Αύγουστο 2002. Παρέμεινε στο 3,8% ενώ πέρυσι το Σεπτέμβριο βρισκόταν στο 4%.

Παρά τη Θετική αυτή εικόνα είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή που χρησιμοποιείται στις διεθνείς συγκρίσεις βρίσκεται στο 3,8% όταν στην ευρωζώνη ο πληθωρισμός κινείται στο 2%. Αυτό σημαίνει ότι στην Ελλάδα ο πληθωρισμός τρέχει με διπλάσιο ρυθμό από το μέσο όρο της ευρωζώνης.

Επιπροσθέτως ο τιμαριθμός χονδρικής μας φανερώνει ότι οι τιμές των εισαγόμενων προϊόντων αυξάνονται με βραδύτερους ρυθμούς απ' αυτές των εγχώριων προϊόντων. Δεν χωράει λοιπόν αμφιβολία ότι οι εξελίξεις στους τιμαριθμούς καταναλωτή και χονδρικής πώλησης σηματοδοτούν μεγάλους κινδύνους για την ελληνική παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Καταλήγουμε λοιπόν από τη θέση αυτή στο συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα της οικονομίας παραμένει, και στην εποχή του ευρώ, η ανταγωνιστικότητα.

6.4.1. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ: ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Μετά την εισαγωγή του ευρώ τον Ιανουάριο του 2002 παρατηρήθηκε στις χώρες της Ευρωζώνης μεγάλη διαφορά μεταξύ του πληθωρισμού, όπως αυτός μετρείται από τον Δ.Τ.Κ. και από την έρευνα που διεξάγει κάθε μήνα η Ε.Ε. που παρέχει ένα ποιοτικό δείκτη για την εκτίμηση του πληθωρισμού που αντιλαμβάνονται οι καταναλωτές (consumer inflation perceptions, CIP). Είναι γεγονός ότι η κοινή γνώμη στην Ευρώπη πιστεύει ότι η εισαγωγή του ευρώ ενθάρρυνε τις αυξήσεις στις τιμές. Τελευταίες εμπειρικές μελέτες αποκαλύπτουν τον σημαντικό ψυχολογικό παράγοντα που ερμηνεύει την παραπάνω διαφορά και που αφορά κυρίως τις προσδοκίες των καταναλωτών. Επίσης, οι τιμές ορισμένων αγαθών, που οι καταναλωτές θεωρούν ότι έχουν μεγαλύτερη στάθμιση από εκείνη του επίσημου πληθωρισμού και που αγοράζονται συχνότερα π.χ. τρόφιμα, καύσιμα, αυξήθηκαν ταχύτερα.

Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα της Ε.Ε. και της ΕΚΤ. τον Απρίλιο του 2005 ο δείκτης τιμών αυξήθηκε στην Ευρωζώνη από 31 μονάδες το 2001 στις 51 το 2003 και στη χώρα μας από 28 στις 67 μονάδες αντίστοιχα. Την ίδια περίοδο ο επίσημος πληθωρισμός στην Ευρωζώνη σημείωσε άνοδο 2,2% ετησίως και στη χώρα μας 3,5%.

Είναι σαφής λοιπόν η διαφορά μεταξύ των δύο μετρήσεων αφού υπήρξε χειροτέρευση 20 μονάδων στην Ευρωζώνη και 39 στη χώρα μας και ο επίσημος πληθωρισμός κινήθηκε στα επίπεδα του παρελθόντος. Η χειροτέρευση αυτή στο δείκτη CIP σταματά το 2004, στην Ευρωζώνη υποχωρεί 10 μονάδες (από 51 το 2003 στις 41 το 2004) και επανέρχεται πλέον η θετική συσχετική που υπήρχε, πριν από την εισαγωγή του ευρώ, μεταξύ CIP και επίσημου πληθωρισμού.

Στην Ελλάδα η κατάσταση παραμένει σταθερή (στα επίπεδα των 67 μονάδων, όπως και το 2003) όπως και στη Γαλλία, Αυστρία και Φινλανδία. Μόνο στο Βέλγιο συνεχίζεται η τάση επιδείνωσης κατά 4 μονάδες, ενώ σε όλες τις άλλες χώρες σημειώνεται συγκρατημένη υποχώρηση. Οι προοπτικές για το 2005 θεωρούνται ευνοϊκές αφού παρά την άνοδο των τιμών του πετρελαίου τόσο στη χώρα μας, όσο και στην Ευρωζώνη ο επίσημος πληθωρισμός εμφανίζει σημάδια μείωσης.

6.4.2. ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Μεγάλη άνοδο παρουσιάζει το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών φέτος. Το δίμηνο Ιαν. -Φεβρουαρίου αυξήθηκε 68% σε σχέση με πέρυσι. Όπως δείχνουν οι εξελίξεις, αγοράζουμε εισαγόμενα, δεν “πουλάμε” στο εξωτερικό, ταξιδεύουμε περισσότερο ενώ με χαμηλότερο ρυθμό αυξάνονται οι τουριστικές μας εισπράξεις και επενδύουμε στο εξωτερικό περισσότερο από όσα επενδύουν οι ξένοι στην Ελλάδα.

Τη διεύρυνση του ελλείμματος δεν απέτρεψε η άνοδος του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 14%, που προήλθε από την άνοδο των εισπράξεων από μεταφορικές υπηρεσίες, ναυτιλία κυρίως (+17% ενώ πέρυσι την ίδια περίοδο αυξήθηκαν 33%) η οποία δεν αντιστάθμισε τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων και την άνοδο του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα του εκτός καυσίμων ισοζυγίου αυξήθηκε κατά 12%, καθώς οι εξαγωγές, μετά από μεγάλο διάστημα ανόδου το 2004, μειώθηκαν 1,3% (μειώθηκαν 3% και τον Ιανουάριο) ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν 7%. Ακόμη, το έλλειμμα του ισοζυγίου καυσίμων αυξήθηκε 32% λόγω της ανόδου της τιμής του πετρελαίου.

Ιδιαίτερα δυσμενής εξέλιξη είναι η μεγάλη μείωση του πλεονάσματος των ταξιδιωτικών υπηρεσιών, δεδομένου ότι οι δαπάνες Ελλήνων για ταξίδια στο εξωτερικό αυξήθηκαν 32% και των ξένων επισκεπτών στην Ελλάδα 20% μόνο. Το γεγονός

αυτό, σε συνδυασμό με τη μείωση των εξαγωγών είναι ενδεικτικό των πιέσεων που ασκεί στην οικονομία η χαμηλή ανταγωνιστικότητά της. Εξάλλου οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα φέτος έχουν περιορισθεί στο 1/4 των περυσινών στα 100 εκατ. ευρώ, ενώ διπλάσια είναι τα κεφάλαια που επένδυσαν οι ελληνικές επιχειρήσεις στο εξωτερικό, με κυριότερες κινήσεις την εξαγορά της σερβικής JUBANKA από την ALPHA BANK και την αύξηση της συμμετοχής της Εθνικής Τράπεζας στην ρουμανική ROMANEASCA.

6.5. ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΠΟΥ ΠΑΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η αρνητική τάση των εισροών ξένων άμεσων επενδύσεων αναδεικνύει τον κίνδυνο της διατήρησης ενός status quo, ειδικά όταν ο περίγυρος, οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, προχωρούν με ταχείς ρυθμούς σε μεταρρυθμίσεις οι οποίες αυξάνουν την ελκυστικότητά τους προς τους ξένους επενδυτές.

Η αναγνώριση του ρόλου των εισροών ιδιωτικού κεφαλαίου και ειδικότερα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ) στην αναπτυξιακή διαδικασία έχει επηρεάσει τη στάση των περισσότερων χωρών για υιοθέτηση φιλελεύθερων πολιτικών προκειμένου να προσελκύσουν νέες επενδύσεις. Αυτή η στάση συνδέεται με τις προσδοκίες ότι οι ΞΑΕ θα οδηγήσουν σε αύξηση της απασχόλησης, των εξαγωγών, των φορολογικών εσόδων, βελτίωση της εγχώριας επιχειρηματικότητας, καθώς και σε διάχυση των καινοτομιών και της νέας τεχνολογίας. Συγχρόνως, οι ΞΑΕ έχουν το πλεονέκτημα έναντι των άλλων μορφών κεφαλαίου, ότι αποτελούν «κρύο» και όχι «ζεστό» χρήμα. Με άλλα λόγια, εισρέουν σε μια οικονομία με σκοπό να μείνουν και όχι να φύγουν με την εμφάνιση των πρώτων προβλημάτων. Αυτό το χαρακτηριστικό των ΞΑΕ αποτελεί σημαντικό ανάχωμα για μια οικονομία σε περίοδο οικονομικής κρίσης.

Η ανάλυση της εξέλιξης των ροών ΞΑΕ διεθνώς την τελευταία δεκαετία καταγράφει δυο τάσεις: πρώτον, τη σημαντική αύξησή τους μέχρι και το 2000 - ίση με 328% σε σχέση με το 1995 - και, δεύτερον, τη γεωγραφική τους αναδιάρθρωση με έμφαση στη διεύρυνση των εισροών στις χώρες του ΟΟΣΑ. Αυτές οι τάσεις έχουν διαμορφωθεί από τη ραγδαία άνοδο των διασυνοριακών εξαγωγών και

συγχωνεύσεων την περίοδο 1995-2000, όπου πάνω από το 70% των νέων ΞΑΕ αφορούσε εξαγορές και συγχωνεύσεις κυρίως μεταξύ των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της ΕΕ και από την ανάπτυξη των προγραμμάτων περιφερειακής ολοκλήρωσης. Όμως, την περίοδο 2000-2002, η μείωση των εξαγορών και συγχωνεύσεων, καθώς και η επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης της διεθνούς οικονομίας, οδήγησαν τις εισροές ΞΑΕ σε σημαντική κάμψη ίση με 53% σε σχέση με το επίπεδο του 2000. Η κάμψη αυτή επηρέασε περισσότερο τις ανεπτυγμένες οικονομίες (-59%) συγκριτικά με τις αναπτυσσόμενες (-34%).

Στην ΕΕ, οι πολιτικές απελευθέρωσης των επιμέρους αγορών, οι ιδιωτικοποιήσεις και η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην προσέλκυση ΞΑΕ, αρχής γενομένης από τα τέλη της δεκαετίας του '80 και ενθάρρυναν τις ενδοπεριφερειακές ΞΑΕ. Έτσι, οι εισροές ΞΑΕ της ΕΕ αυξήθηκαν με ταχύτερους ρυθμούς (498%) την περίοδο 1995-2000, συγκριτικά με εκείνους των ανεπτυγμένων (449%) και των αναπτυσσόμενων οικονομιών (114%). Για τους ίδιους λόγους, την περίοδο της ύφεσης, 2000-2001, η υποχώρηση των εισροών ΞΑΕ κατά 43% στην ΕΕ ήταν ηπιότερη εκείνης των άλλων ανεπτυγμένων χωρών (-47%), ενώ η έντονη αύξηση των ενδοπεριφερειακών ΞΑΕ στην ΕΕ συνέβαλε στην άμβλυνση της μείωσής τους κατά, μόνο, 4% το 2002 σε σχέση με το 2001, όταν διεθνώς καταγράφηκε πτώση ίση με 22%.

Οι περιφερειακές οικονομίες της ΕΕ, η Ισπανία, η Πορτογαλία και ιδιαίτερα η Ιρλανδία, αποτέλεσαν πόλους έλξης αξιόλογου μεριδίου των παγκόσμιων ΞΑΕ την τελευταία δεκαετία. Το μέγεθος της αγοράς - σε συνδυασμό με τη χαμηλού κόστους βιομηχανική βάση, τα κρατικά κίνητρα και την ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού, κυρίως στην περίπτωση της Ιρλανδίας - αποτέλεσε βασικό παράγοντα προσέλκυσης ΞΑΕ. Επίσης, η διαμόρφωση της «κρίσιμης μάζας» επιχειρήσεων σε επιμέρους κλάδους της Ιρλανδίας συνέβαλε σημαντικά στην περαιτέρω προσέλκυση επενδύσεων. Τέλος, στην Ισπανία και την Πορτογαλία η ενίσχυση των εισροών επενδύσεων επηρεάστηκε από την ένταξη αυτών των χωρών στην ΕΕ και τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης για την ενίσχυση των υποδομών.

Την περίοδο 1995-2000 οι εισροές ΞΑΕ της Ιρλανδίας αυξήθηκαν κατά 1.733%, ενώ οι ΞΑΕ της Πορτογαλίας κατά 891% και ακολουθούν της Ισπανίας με αύξηση ίση με 509%. Ακόμα και το 2002, όταν σε διεθνές επίπεδο οι εισροές ΞΑΕ παρουσιάζουν σημαντική κάμψη, η Ιρλανδία αποτελεί χαρακτηριστική εξαίρεση, καθώς εκεί αυτές αυξήθηκαν σε ποσοστό 21%, ενώ στην Ισπανία και την Πορτογαλία

κατέγραψαν μετριοπαθή μείωση ίση με 24% και 27% αντίστοιχα.

Η Ελλάδα, συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη και ιδιαίτερα με τις λοιπές Περιφερειακές οικονομίες της ΕΕ, υστερεί σημαντικά στην προσέλκυση ξένου κεφαλαίου, με εξαίρεση κάποιων σύντομων χρονικών περιόδων. Χαρακτηριστικά, την περίοδο 1995-2000, στην Ελλάδα οι ΞΑΕ παρουσίασαν άνοδο 3%, που είναι χαμηλότερη κατά 100 φορές της αλματώδους επέκτασης, κατά 328%, που καταγράφεται διεθνώς. Η θετική, γενικά, επίδραση της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης στην εισροή ΞΑΕ σε κράτη-μέλη της ΕΕ είναι περιορισμένη στην περίπτωση της Ελλάδας, αν και η επισημοποίηση της εισόδου της χώρας στην ΟΝΕ δημιούργησε αρχικά θετικές προσδοκίες, οι οποίες όμως απώλεσαν την ορμή τους μετά το 2001, με αποτέλεσμα το 2002 οι εισροές ΞΑΕ να υποχωρήσουν στα 50 εκατ. δολ., προσεγγίζοντας τα επίπεδα του 1970.

Στη συνέχεια της παρούσας εργασίας θα παρουσιαστούν οι εξελίξεις των ΞΑΕ στην ελληνική Οικονομία και θα αναλυθεί ο ρόλος τους μέσα από τη συγκέντρωση, επεξεργασία και προβολή μιας σειράς στοιχείων και δεδομένων που αναφέρονται στην εξέλιξη των ροών ΞΑΕ την περίοδο 1950- 2002.

6.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τη δεκαετία του '70 οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την Προοπτική της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την αύξηση των εισροών ΞΑΕ. Στη συνέχεια, ο συνδυασμός των επιλογών πολιτικής και του οικονομικού περιβάλλοντος απομάκρυνε τη χώρα από τις διεθνείς εξελίξεις με άμεσο αποτέλεσμα την επιβράδυνση των ρυθμών αύξησης των εισροών ΞΑΕ. Τη δεκαετία του '90, η θετική, γενικά, επίδραση της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης στην εισροή ΞΑΕ σε κράτη-μέλη της ΕΕ, είναι περιορισμένη στην περίπτωση της Ελλάδας, αν και η επισημοποίηση της εισόδου της χώρας στην ΟΝΕ, δημιούργησε, αρχικά, ένα θετικό «momentum», το οποίο όμως αποδυναμώθηκε μετά το 2001, με αποτέλεσμα το 2002 οι εισροές ΞΑΕ να προσεγγίσουν τα επίπεδα του 1970. Όμως, πρέπει να τονιστεί ότι το μικρό μέγεθος των εισροών ΞΑΕ και κυρίως ο περιορισμένος αριθμός επενδύσεων ξένου κεφαλαίου δημι-

ουργούν συνθήκες για μεγαλύτερη διακύμανση στις χρονολογικές σειρές των εισροών στην Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ.

Επίσης, η μετακίνηση πολλών ελληνικών επιχειρήσεων στις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων έχει επηρεάσει δυσμενώς την εικόνα αυτή. Τέλος, η αρνητική τάση των εισροών ΞΑΕ που καταγράφεται για το 2002 αναμένεται να διατηρηθεί εάν δεν αρθεί μία σειρά εμποδίων, όπως η περιορισμένη έκταση των διαρθρωτικών αλλαγών στις αγορές προϊόντων και εργασίας, ο γραφειοκρατικός χαρακτήρας του δημόσιου τομέα, η έλλειψη των κατάλληλων υποδομών, η χρονοβόρα και μη διαφανής διαδικασία έκδοσης αδειών και το φορολογικό σύστημα.

Στο Πλαίσιο αυτό, η ραγδαία οπισθοχώρηση στη σχετική κατάταξη της Ελλάδας αναδεικνύει τον κίνδυνο της διατήρησης ενός status quo, ειδικά όταν ο περίγυρος, οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, προχωρούν με ταχείς ρυθμούς σε μεταρρυθμίσεις οι οποίες αυξάνουν την ελκυστικότητά τους προς τους ξένους επενδυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

**Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006**

7.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η Ελλάδα είναι μια περιφερειακή χώρα στην Ε.Ε., η οποία δεν έχει κοινά σύνορα με άλλα κράτη-μέλη.

Η Ελλάδα είναι επίσης μια χώρα με έντονη γεωγραφική πολυμορφία καθώς η αναπτυξιακή της πορεία και η σύγκλιση παρουσιάζει πολυπλοκότητα και ανομοιογένεια μεταξύ των περιφερειών. Ωστόσο, μολονότι υπάρχουν περιφερειακές διαφορές, δεν είναι τόσο έντονες όσο και σε άλλες χώρες της Ε.Ε.. Η χώρα αποτελείται από 13 περιφέρειες, οι οποίες μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη περιλαμβάνει τις περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας και τις δυο νησιωτικές περιφέρειες (Κρήτη, Νότιο Αιγαίο). Αυτές οι περιφέρειες αναπτύσσονται με ικανοποιητικούς ή σχετικά ταχείς ρυθμούς. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις περιφέρειες της Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Δυτ. Ελλάδας, Πελοποννήσου και Β. Αιγαίου. Οι περιφέρειες αυτές είναι αραιοκατοικημένες ή βρίσκονται στην ορεινή ραχοκοκαλιά της Ελλάδας και φαίνεται να ακολουθούν όλες τις υπόλοιπες με βραδύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Η τρίτη και τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει τις υπόλοιπες, με ενδιάμεσους ρυθμούς ανάπτυξης, περιφέρειες. Οι περιφέρειες αυτές είναι η Αν. Μακεδονία και Θράκη, η Θεσσαλία, τα Ιόνια και η Στερεά Ελλάδα.

1. Η Ελλάδα στο τέλος του δεύτερου Κοινοτικού Πλαίσιο Στήριξης (1994-1999) και στο τρίτο **Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (2000-2006)** ως πλήρες μέλος στην ΟΝΕ (1.1.2001).

Ο σχεδιασμός του Αναπτυξιακού Προγράμματος για την περίοδο 2000 - 2006 πραγματοποιήθηκε σε ένα οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον πολύ διαφορετικό από εκείνο της περιόδου σχεδιασμού για το 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (τέλη 1993-αρχές 1994)

-Το μακροοικονομικό περιβάλλον έχει βελτιωθεί σημαντικά και η βελτίωση αυτή αποτυπώνεται με την είσοδο της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση το 2001 που είναι το δεύτερο έτος της νέας περιόδου προγραμματισμού. Η μείωση του πληθωρισμού και του ελλείμματος του δημοσίου Τομέα στα κατώτερα επίπεδα των τελευταίων 25 ετών, η μείωση του δημοσίου χρέους, η συνακόλουθη μείωση του κόστους του χρήματος, και η υιοθέτηση του ΕΥΡΩ από τον Ιανουάριο του 2001, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της βελτίωσης των οικονομικών δεικτών.

Τα έξι χρόνια εφαρμογής του 2ου Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης έχουν θέσει τις βάσεις για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών, του παραγωγικού περιβάλλοντος και των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της χώρας. Σε πολλές περιπτώσεις υιοθετήθηκε ένας διαφορετικός και καινοτόμος αναπτυξιακός προσανατολισμός. Οι αυξημένες διοικητικές ανάγκες και οι νέοι θεσμοί που απαιτήθηκαν για την υλοποίηση του 2ου Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, οδήγησαν σε οργανωτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τα δημόσια έργα, τη βιομηχανική υποδομή, τη στήριξη και εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού.

-Η κοινή γνώμη, οι κοινωνικοί εταίροι, οι φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα αποβάλλουν σταδιακά νοοτροπίες προστατευτισμού και εσωστρέφειας και αντιλαμβάνονται σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό τους νέους όρους που επιβάλλει η τεχνολογική εξέλιξη και η παγκοσμιοποίηση των οικονομιών. Παράλληλα θέτουν νέες παραμέτρους αξιολόγησης της κυβερνητικής πολιτικής. Η πρόοδος η οποία επήλθε με τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στο πεδίο των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, το άνοιγμα τους στην αγορά και τις δυνάμεις ανταγωνισμού αίρει ένα κρίσιμο ανασταλτικό παράγοντα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας.

-Η διεύθυνση Ελληνικών επιχειρήσεων και προϊόντων στις οικονομίες των χωρών της Βαλκανικής και του Ευξείνου Πόντου ακολουθεί μία επιταχυνόμενη πορεία, έχοντας ήδη φτάσει σε σημαντικά επίπεδα και δημιουργεί τις προϋποθέσεις επενδύσεων σε μία διευρυμένη και συνεχώς ανερχόμενη καταναλωτική αγορά. Οι παράγοντες αυτοί ενισχύουν τις δυνατότητες μίας συνεκτικότερης πολιτικής συνεργασίας για την ειρήνη και την ανάπτυξη στην περιοχή. Τα ενεργειακά δίκτυα, οι υποδομές τηλεπικοινωνιών και μεταφορών είναι επίσης τομείς στους οποίους πραγματοποιείται σημαντική πρόοδος στη διασυνοριακή συνεργασία.

-Οι εξελίξεις που αναφέρονται παραπάνω έχουν οδηγήσει τα τελευταία χρόνια σε σημαντική αύξηση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, σε μεγέθυνση του κύκλου εργασιών τους και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για επιτάχυνση ιδιωτικών επιχειρηματικών επενδύσεων και κυρίως, για βελτίωση του τρόπου χρηματοδότησης μέσω ιδιωτικών κεφαλαίων. Η βελτίωση των συνθηκών της Ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο εφαρμογής του 2ου Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, η συμβολή του ιδίου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, και τα μέτρα για την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας και διαρθρωτικών αλλαγών, έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μεγαλύτερη απόδοση της νέας διαρθρωτικής παρέμβασης κατά την περίοδο 2000 -

2006. Την εφαρμογή του 2ου Κοινοτικού Πλαίσιο Στήριξης δυσχέρανε μια σειρά προβλημάτων και δυσλειτουργιών που αφορούσαν τους μηχανισμούς διαχείρισης και υλοποίησης, οι οποίοι δεν ήταν επαρκείς για να αντιμετωπίσουν μια αυξημένη κλίμακα παρεμβάσεων. Για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του 2ου Κοινοτικού Πλαίσιο Στήριξης μια σειρά θεσμικών και οργανωτικών μέτρων ελήφθησαν από τις ελληνικές αρχές.

7.2. ΤΟ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

7.2.1. ΣΥΓΚΛΙΣΗ - ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Κατά την περίοδο 1994-1999 η ελληνική οικονομία συνέκλινε προς το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ε.Ε. Συγκεκριμένα το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (PPS), ανήλθε στο 66.9% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 1999. Από το 1997 η αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους έχει επιταχυνθεί οδηγώντας σε ένα μέσο ποσοστό αύξησης 2.8% την περίοδο 1994-99, το οποίο είναι υψηλότερο του μέσου ποσοστού της Ε.Ε.15, (2.3%). Αυτό οφείλεται κυρίως στην ισχυρή εγχώρια ζήτηση, η οποία τροφοδοτείται από τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Η αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους κυμαίνεται το 2000-2001, στο 3.9% το 2000 και στο 4.0% το 2001 (σε σύγκριση με 3.2% στην Ε.Ε.15).

Τα δημοσιονομικά μεγέθη παρουσιάζουν συνεχή βελτίωση από το 1994. Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης του 1999 το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης έπεσε στο 1.5% του ΑΕΠ το 1999 και το ακαθάριστο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης έπεσε στο 104.2% του ΑΕΠ. Προβλέπεται δε ότι το έλλειμμα και το ακαθάριστο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης θα συνεχίσουν να μειώνονται σταθερά κατά την περίοδο 2000- 2002, όχι μόνο λόγω της μείωσης των πληρωμών για τόκους, ως επακόλουθο των χαμηλότερων επιτοκίων, αλλά επίσης λόγω της περικοπής των τρεχουσών δημοσίων δαπανών, του εξορθολογισμού του συστήματος κοινωνικών παροχών, της επιταχυνόμενης ιδιωτικοποίησης των δημοσίων επιχειρήσεων (και της χρησιμοποίησης των εσόδων από τις ιδιωτικοποιήσεις για τη μείωση του ακαθάριστου χρέους), και των πρόσθετων μέτρων για τη βελτίωση της αποτελεσματι-

κότητας του φορολογικού συστήματος. Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες, όμως, προβλέπεται ότι θα αυξηθούν και αυτό θα πρέπει να συμβάλει στη συνέχιση της αύξησης του ΑΕΠ.

7.2.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

7.2.2.1. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ στην Ελλάδα αντιστοιχούσε στο 66,9% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 1999. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 διαπιστώνεται σύγκλιση, που κυρίως οφείλεται στη αποτελεσματικότερη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική της περιόδου, καθώς και στα αναπτυξιακά προγράμματα που υλοποιήθηκαν μέσω του και κυρίως του 2ου Κοινοτικού Πλαίσιο Στήριξης. Το χαμηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ στην Ελλάδα οφείλεται κυρίως στη χαμηλή παραγωγικότητα και εν μέρει στα σχετικά χαμηλά ποσοστά απασχόλησης. Κύριος παράγοντας που επηρεάζει σημαντικά τις οικονομικές επιδόσεις είναι η παραγωγικότητα. Η εικόνα αυτή αποτυπώνεται και στο επίπεδο των περιφερειών με ορισμένες περιφέρειες, όπως η Αττική, να είναι αναλογικά σε καλύτερη θέση τόσο σε ό,τι αφορά την παραγωγικότητα, όσο και την απασχόληση. Η ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού τομέα συνδέεται επίσης με την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού και τη διαθεσιμότητα ικανού και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Οι περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα δεν είναι τόσο έντονες όσο σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχει στενή συσχέτιση μεταξύ επιπέδων εισοδήματος και ανεργίας.

Οι περιφέρειες με τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης παρουσιάζουν τάσεις χαμηλότερων επιπέδων ανεργίας και μέσου όρου μακροχρόνιας ανεργίας (σε σύγκριση με την Ε.Ε.). Εξάιρεση από τη διαπίστωση αυτή είναι το υψηλότερο επίπεδο “αστικής” ανεργίας στην Αττική. Εξάλλου, οι περιφέρειες της ορεινής ενδοχώρας οι οποίες παρουσιάζουν υστέρηση, αντιμετωπίζουν υψηλή ανεργία, μεγάλο μέρος της οποίας είναι μακροχρόνια ανεργία. Η Ήπειρος είχε ποσοστό ανεργίας 13,6% στο δεύτερο τρίμηνο του 1998, από το οποίο το 67% αφορά ανέργους για χρονική περίοδο μεγαλύτερη του έτους (είναι μία από τις χαμηλότερες επιδόσεις στην Ε.Ε.). Το υψηλό

επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας δείχνει ότι σε ορισμένες τουλάχιστον περιφέρειες το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι μόνο η αύξηση του συνολικού αριθμού θέσεων εργασίας, αλλά και η επανένταξη ενός σημαντικού και αυξανόμενου τμήματος του πληθυσμού που αντιμετωπίζει δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Η Ελλάδα είναι μια περιφερειακή χώρα στην Ε.Ε. Με βάση δείκτη που μετρά την περιφερειακότητα, τόσο ως προς την απόσταση, όσο και ως προς το οικονομικό δυναμικό (όπως αυτό εκφράζεται με το ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης), οι περιοχές NUTS 2 της Ελλάδας, οι οποίες είναι όλες επιλέξιμες περιοχές του Στόχου 1, κυμαίνονται από 85.90 στην Αττική (ο χαμηλότερος) έως 99.56 στο Νότιο Αιγαίο (ο υψηλότερος) - όπου δείκτη 0 λαμβάνει η πλέον κεντρική περιφέρεια και δείκτη 100 η πλέον απομακρυσμένη και υστερούσα περιφέρεια στην Ε.Ε.).

7.2.2.2. ΥΠΟΔΟΜΗ

Στον τομέα των οδικών μεταφορών, παρά τη βελτίωση που παρουσιάστηκε κατά την περίοδο 1990-1996, η οδική υποδομή υψηλής ποιότητας (όπως μετράτε σε όρους δικτύου αυτοκινητοδρόμων), δεν είναι αρκετά αναπτυγμένη. Με βάση δείκτη της Ε.Ε. σταθμισμένο ως προς τον πληθυσμό και την εδαφική έκταση, το 1996 η ποιότητα της οδικής υποδομής σε όρους αυτοκινητοδρόμων ήταν στο 31 % του μέσου όρου της Ε.Ε.15, σε σύγκριση με 9% το 1990. Σημαντικές είναι οι διακυμάνσεις σε περιφερειακό επίπεδο. Η Αττική προσεγγίζει το 75% περίπου του μέσου όρου της Ε.Ε., ενώ αρκετές περιφέρειες δεν διαθέτουν αυτοκινητόδρομους. Ο αντίστοιχος δείκτης σε όρους συνολικού οδικού δικτύου είναι επίσης πολύ χαμηλότερος του μέσου όρου της Ε.Ε., (36% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 1996), αν και οι περιφερειακές διακυμάνσεις είναι λιγότερο έντονες απ' ό,τι οι αντίστοιχες διακυμάνσεις στην περίπτωση των αυτοκινητοδρόμων. Τέλος, ως προς την πυκνότητα της κυκλοφορίας, όπως μετράτε από το πλήθος των οχημάτων κατά κεφαλήν, σε εθνικό επίπεδο κυμαίνεται στο 62% του μέσου όρου της Ε.Ε., με σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ των περιφερειών (από 41% στην Ήπειρο έως 87% στην Αττική), ενώ ταυτόχρονα διαπιστώνονται σοβαρά κυκλοφοριακά προβλήματα στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Στον τομέα των σιδηροδρόμων, το συνολικό μήκος των ανά την επικράτεια σιδηροδρομικών γραμμών αντιστοιχούσε το 1996 στο 47% του μέσου όρου της Ε.Ε.

(και πάλι με στάθμιση ως προς τον πληθυσμό και την έκταση της χώρας). Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι το ποσοστό αυτό επηρεάζεται σημαντικά από το γεγονός ότι δεν είναι εφικτή η ύπαρξη σιδηροδρομικού δικτύου, ιδιαίτερα σε ορισμένες περιφέρειες (νησιωτικές και ορεινές περιοχές). Σχετικά με την ποιότητα του σιδηροδρομικού δικτύου, το 12% είναι δίκτυο διπλής τροχιάς, ενώ δεν έχει ηλεκτροδοτηθεί κανένα τμήμα του κυρίως κορμού. Σημαντικές διακυμάνσεις παρατηρούνται σε περιφερειακό επίπεδο.

Στον ενεργειακό τομέα, η Ελλάδα έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά: Επίπεδο κατανάλωσης ενέργειας ανά μονάδα ΑΕΠ (ένταση ενέργειας) που αντιστοιχεί στο 132% του μέσου όρου της Ε.Ε., ενώ η συνολική κατανάλωση ενέργειας αντιστοιχεί στο 64% του μέσου όρου της Ε.Ε. και ο βαθμός εξάρτησης από εισαγόμενη ενέργεια είναι της τάξεως του 87%. Σημαντικές διακυμάνσεις παρατηρούνται σε περιφερειακό επίπεδο. Ενώ σε μέσο επίπεδο χώρας η κατά κεφαλή κατανάλωση ενέργειας είναι 59% το ποσοστό αυτό κυμαίνεται από 23% για τη Δυτ. Ελλάδα έως 158% για τη Στερεά Ελλάδα (υπολογίζεται ότι η κατά κεφαλή κατανάλωση ενέργειας είναι αντιπροσωπευτική της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας). Σχετικά με την υποδομή τηλεπικοινωνιών ένας βασικός δείκτης είναι το πλήθος τηλεφωνικών 'γραμμών, ενώ η αναλογία των γραμμών που είναι συνδεδεμένες με ψηφιακά κέντρα αποτελεί εύλογη ένδειξη της ποιότητας των παρερχόμενων υπηρεσιών. Σε ό,τι αφορά το πλήθος των διαθέσιμων γραμμών, ο σχετικός δείκτης κυμαίνεται από 39.1 γραμμές ανά 100 κατοίκους στη Στερεά Ελλάδα έως 63.6 που είναι ο αντίστοιχος δείκτης στην Αττική. Σχετικά με την ψηφιακοποίηση, η Ελλάδα μέχρι το 1996 υστερούσε σημαντικά έναντι των χωρών της Ε.Ε. (ελάχιστες περιφέρειες είχαν πλέον του 50% ψηφιακά δίκτυα). Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά. Στον τομέα του περιβάλλοντος, το 45% του πληθυσμού συνδέεται με σταθμούς βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων, ενώ η κατά κεφαλή παραγωγή απορριμμάτων στους δήμους της χώρας αντιστοιχεί στο 67 % του μέσου όρου της Ε.Ε. Η δυνατότητα διαχείρισης αστικών απορριμμάτων κατά τρόπο σύμφωνο με τις οδηγίες ΕΟΚ κυμαίνεται σήμερα στο 25%. Συμπερασματικά παρά τα επιτεύγματα των δυο προηγούμενων Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, η Ελλάδα έχει ακόμη ανεπάρκειες σε βασικές υποδομές, ενώ ιδιαίτερη βαρύτητα έχει η διασφάλιση αποτελεσματικότερης παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

7.2.2.3. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Το ποσοστό των νέων που συνεχίζουν τις σπουδές τους πέραν της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αποτελεί ένα κρίσιμο δείκτη σε ότι αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το μέσο ποσοστό συμμετοχής στην εκπαίδευση των νέων ηλικίας 15 - 18 ετών είναι 87%, ενώ στην Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό κινείται στο επίπεδο του 75% περίπου. Η διαφορά αυτή που παρατηρείται στην εκπαίδευση πέραν της υποχρεωτικής, αντικατοπτρίζεται επίσης στο επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού ηλικίας 25 - 59 ετών. Στην Ελλάδα πλέον του 50% αυτής της ηλικιακής ομάδας κινείται στο χαμηλότερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ε.Ε. είναι 40%. Από την άλλη πλευρά, ενώ το 20% του πληθυσμού της Ε.Ε., ηλικίας 25 -59 ετών έχει εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου, το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα είναι 17%. Οι σχετικοί δείκτες για την περιφέρεια της Αττικής είναι κατά πολύ υψηλότεροι από το μέσο όρο της χώρας, ενώ, αντιθέτως, το ποσοστό των κατοίκων με πανεπιστημιακή μόρφωση στη Δυτική Ελλάδα και στο Νότιο Αιγαίο κινείται κάτω του 10%.Μια ανάλυση του νεότερου σε ηλικία ενεργού πληθυσμού (μεταξύ 25 και 34 ετών), δείχνει μια σαφή βελτίωση. Το ποσοστό της ηλικιακής αυτής ομάδας που έχει μόνο στοιχειώδη εκπαίδευση μειώνεται σε λιγότερο από το ένα τρίτο, ενώ το ποσοστό του πληθυσμού με εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου αυξάνεται και υπερβαίνει το 20%, ποσοστό το οποίο εν γένει αντιστοιχεί στο μέσο όρο της Ε.Ε.. Οι σχετικοί δείκτες και στην περίπτωση αυτή διαφοροποιούνται μεταξύ των περιφερειών σε σχέση με το μέσο όρο. της χώρας. Υστέρηση από το μέσο όρο παρουσιάζουν οι περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου, όπου το ποσοστό του πληθυσμού που έχει μόνο στοιχειώδη εκπαίδευση εξακολουθεί να υπερβαίνει το 45%, ενώ το ποσοστό αυτής της ηλικιακής ομάδας που έχει μόρφωση πανεπιστημιακού επιπέδου είναι μικρότερο του 15%.Στην Ελλάδα το ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα κατάρτισης για τον πληθυσμό άνω των 25 ετών¹ είναι 0.3%, δηλαδή ποσοστό χαμηλότερο από το ένα δέκατο του μέσου όρου της ΕΕ., ενώ είναι ακόμη χαμηλότερο σε όλες τις περιφέρειες, πλην Αττικής, η οποία παρουσιάζει υψηλότερο δείκτη από το μέσο όρο της χώρας.

7.2.2.4. ΕΡΕΥΝΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι διαφορές στον τομέα της Τεχνολογίας μεταξύ της Ελλάδας και του μέσου όρου της Ε.Ε. είναι ιδιαίτερα σημαντικές και κατά πολύ μεγαλύτερες από τη διαφορά που διαπιστώνεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Ενώ οι μεικτές δαπάνες για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη ήταν, κατά μέσο όρο, περίπου 2% του ΑΕΠ στην Ε.Ε. το 1995, ο αντίστοιχος δείκτης για την Ελλάδα ήταν μόλις 0.5%, δηλαδή περίπου ένα τέταρτο, παρά το ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στην Ελλάδα μια ενίσχυση της έντασης στον τομέα αυτό. Η περιφερειακή ανάλυση δείχνει επιπλέον ότι το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη συγκεντρώνεται στις περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη). Η διαφορά είναι ακόμη εντονότερη σε ό,τι αφορά τις δαπάνες των επιχειρήσεων για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, που εν γένει συνδέονται στενά με την προώθηση καινοτομιών. Κατά μέσο όρο, οι δαπάνες αυτές αποτελούν σχεδόν τα δύο τρίτα των συνολικών δαπανών για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη στην Ε.Ε., ενώ στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν μόνον το ένα τέταρτο των συνολικών δαπανών. Ένας πιθανός δείκτης για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης είναι το πλήθος των αιτήσεων κατοχύρωσης ευρεσιτεχνιών. Παρά τη σημαντική πρόοδο από το 1989, τόσο το 1995 όσο και το 1996 αντιστοιχούσαν μόνον 4 ευρεσιτεχνίες περίπου σε κάθε εκατομμύριο κατοίκων στην Ελλάδα, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος της Ε.Ε. ήταν περίπου 92. Δεδομένου του μικρού πλήθους των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ελλάδα, μια περιφερειακή ανάλυση των δεδομένων δεν θα ήταν αξιόπιστη.

7.2.2.5. ΓΕΩΡΓΙΑ - ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τα γενικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής γεωργίας διαμορφώνονται από μια σειρά φυσικών και διαρθρωτικών παραγόντων: το ξηρό κλίμα το οποίο συνήθως επιτείνεται από μακρές περιόδους ξηρασίας, το μικρό μέγεθος και ο κατακερματισμός των γεωργικών μονάδων, το μεγάλο ποσοστό ορεινών και μειονεκτούσων περιοχών: Η μέση γεωργική εκμετάλλευση μόλις προσεγγίζει τα 43 εκτάρια (Ε.Ε.-15: 16,4 ε-

κτάρια) και περιλαμβάνει 6 αγροτεμάχια. Αυτά τα μεγέθη δεν έχουν μεταβληθεί από το 1989. Οι ορεινές και μειονεκτούσες περιοχές, οι αναφερόμενες στην παλαιά Οδηγία 75/268/ΕΟΚ αποτελούν το 80% της γεωργικά εκμεταλλεύσιμης επιφάνειας της χώρας. Η επιφάνεια αυτή ανέρχεται σε 9,1 εκατ. εκτάρια, από τα οποία 3,9 εκατ. είναι καλλιεργήσιμα και 5,2 εκατ. είναι βοσκότοποι. Τα 2,9 εκατ. εκτάρια αποτελούν δασικές εκτάσεις. Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν το 37% των καλλιεργούμενων, γεγονός που δείχνει τη σημαντική προσπάθεια που έγινε για τη βελτίωση της παραγωγικότητας της γεωργίας. Οι φυσικές συνθήκες στην Ελλάδα ευνοούν τις μεσογειακές παραγωγές, όπως είναι τα σπυροκηπευτικά, οι ελαιοκαλλιέργειες, οι καλλιέργειες βάμβακος, καπνού, αμπέλου, καθώς και την κτηνοτροφία αιγοπροβάτων απασχόληση στη γεωργία αποτελούσε το 1997 το 19,4% της συνολικής απασχόλησης, έναντι 20,8% το 1994 (Ε.Ε.-15: 5,4%). Τα ποσοστά απασχόλησης ανδρών και γυναικών στο γεωργικό τομέα είναι 57% και 43% αντίστοιχα (1997). Η Κατανομή αυτή δείχνει μια λογική ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων στο αγροτικό περιβάλλον, αν και παρατηρούνται τάσεις μείωσης της συμμετοχής της αγρότισσας στη γεωργική απασχόληση. Η συμβολή της ακαθάριστης γεωργικής προστιθέμενης αξίας ανήλθε σε 792% του ΑΕΠ το 1997 (Ε.Ε.-15: 1,8%) έναντι 9,6% το 1994. Η σχέση ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας και αγροτικής απασχόλησης, αποτυπώνει την περιορισμένη παραγωγικότητα του τομέα, η οποία και σταδιακά επιδεινώνεται. Αυτό είναι αποτέλεσμα της προοδευτικής μείωσης των επενδύσεων στη γεωργία. Από το 1986 οι ιδιωτικές επενδύσεις είναι χαμηλότερες των αποσβέσεων (Το 1996, η αρνητική αυτή διαφορά αντιστοιχούσε στο 34,5% των ιδιωτικών επενδύσεων). Οι δημόσιες επενδύσεις διατηρούνται και αυτές, από το 1986, σε επίπεδα πολύ κατώτερα του 10% (τα τελευταία χρόνια κυμαίνονται στο 45%) των συνολικών δημοσίων επενδύσεων. Οι τάσεις αυτές καταλήγουν σε αρνητικές επιδόσεις του τομέα, στο μέτρο όπου, για παράδειγμα, από το 1985 οι εισαγωγές υπερτερούν καθαρά των εξαγωγών, ιδίως σε ότι αφορά τα κτηνοτροφικά προϊόντα (αρνητικό ισοζύγιο 546 εκατ. \$ το 1996).

Τα παραπάνω ερμηνεύουν σε σημαντικό βαθμό την αδυναμία και τη συνεχή κάμψη της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας. Προστίθενται όμως και άλλοι παράγοντες που επιδεινώνουν την κατάσταση. Οι πλέον κρίσιμοι από αυτούς είναι η γήρανση των αγροτών (το 57% των γεωργών είναι άνω των 55 ετών, έναντι 53% στην Ε.Ε. 15), το χαμηλό επίπεδο επαγγελματικών προσόντων, η ανεπαρκής οργάνωση του συστήματος παραγωγής/ διάθεσης/ μεταποίησης, αλλά και η άνιση χωροταξική κατανομή των γεωργικών και φυσικών πόρων: ζώνες εντατικής καλλιέργειας

ας, ζώνες ορεινές αραιοκατοικημένες, ζώνες περιβαλλοντικά παθούσες, νησιά. Οι ανισότητες αυτές δημιουργούν επίσης πιέσεις στο περιβάλλον, κυρίως λόγω ρύπανσης από τις αγροτικές δραστηριότητες στις περιοχές εντατικής εκμετάλλευσης και στις ευαίσθητες περιοχές, μη ισορροπημένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, αυξανόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των χρήσεων γης, διάβρωσης του εδάφους, έκθεσης σε φυσικές καταστροφές όπως είναι οι δασικές πυρκαγιές. Οι αδυναμίες στον τομέα της ποιότητας των προϊόντων συνέβαλαν την σειρά τους στην επιδείνωση της κατάστασης του γεωργικού τομέα. Αν και σημαντικά διαρθρωτικά πλεονάσματα συνεχίζουν να υπάρχουν σε ορισμένους τομείς της παραγωγής, π.χ. στα οπωροκηπευτικά, δεν πραγματοποιήθηκε καμία συστηματική προσπάθεια για την ενίσχυση της σημασίας και των προοπτικών των προϊόντων με ειδικά χαρακτηριστικά (ΠΟΠ-ΠΓΕ, κλπ.). Η παραγωγή βιολογικών προϊόντων βρίσκεται σε αρχικό στάδιο και το μερίδιό τους στην αγορά είναι σχεδόν ανύπαρκτο. Εν τούτοις, οι φυσικές συνθήκες, οι τοπικές παραδόσεις και η τεχνογνωσία, το άνοιγμα των αγορών, οι αλλαγές στις συνήθειες και στις προτιμήσεις των καταναλωτών και μάλιστα υπό την επήρεια της συνειδητοποίησής τους για τη διατροφική ασφάλεια, παρέχουν αξιόλογες προοπτικές στην Ελλάδα για την εκκίνηση μιας πολιτικής ποιότητας σαν αξιόπιστη και βιώσιμη εναλλακτική πρόταση. Η προσέγγιση αυτή μπορεί επίσης να συμβάλει στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης της υπαίθρου. Στο πλαίσιο αυτό ο πλούτος, η ποικιλία και η πολύ-λειτουργικότητα του αγροτικού χώρου και των τοπίων στην Ελλάδα είναι παράγοντες που επιβάλλουν σαφή θεώρηση μιας ολοκληρωμένης, αειφόρου αγροτικής ανάπτυξης, η οποία θα σέβεται κατά συνέπεια το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους.

7.3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Οι Ελληνικές αρχές στις 29 Σεπτεμβρίου του 1999 παρουσίασαν στην Ε.Ε. το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000- 2006. Το Σχέδιο, κατόπιν εξέτασης κρίθηκε αποδεκτό από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και οι ελληνικές αρχές ενημερώθηκαν σχετικά με την από 12 Οκτωβρίου 1999 επιστολή της Γεν. Διεύθυνσης REGIO. Το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006 αποτελείται από τρία μέρη: α) Στο πρώτο γενικό μέρος εξετάζεται αφ' ενός το μακροοικονομικό πλαίσιο και το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον μέσα στο

οποίο θα υλοποιηθεί το νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα και αφετέρου οι βασικές κατευθύνσεις και η αναπτυξιακή στρατηγική της νέας περιόδου β) στο δεύτερο μέρος, εθνικού επιπέδου, παρουσιάζονται οι τομείς και οι άξονες προτεραιότητας και γ) στο τρίτο μέρος, περιφερειακού επιπέδου, αναφέρεται στις περιφερειακές προτεραιότητες και στις εξειδικευμένες στρατηγικές για κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2008 & Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΣΥΝΟΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Να κερδίσουν το στοίχημα της ενότητας και της αποτελεσματικότητας απέναντι στη σοβαρότερη οικονομική κρίση από τη Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του 1930, καλούνται οι Ευρωπαίοι ηγέτες στη Σύνοδο Κορυφής που ξεκίνησε στις Βρυξέλλες την Τετάρτη 8/10/2008. Οι Ευρωπαίοι ηγέτες συναντώνται στη βελγική πρωτεύουσα μετά την απόφασή τους να διαθέσουν κεφάλαια ύψους 2,2 τρισ. ευρώ συνολικά, προκειμένου να στηρίξουν τις ευρωπαϊκές τράπεζες, που, όπως προέκυψε εκ των υστέρων, δεν ήταν και τόσο «θωρακισμένες» απέναντι στην κρίση. Το ευρωπαϊκό «σχέδιο διάσωσης» στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στις προτάσεις του Βρετανού πρωθυπουργού Γκόρντον Μπράουν για τις κρατικοποιήσεις τραπεζών, παράδειγμα που αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να ακολουθήσει -καθυστερημένα- και η αμερικανική κυβέρνηση. Το -εφιαλτικό- ενδεχόμενο κατάρρευσης σωρείας τραπεζών από την πιστωτική «ασφυξία» έχει υποχωρήσει, προς το παρόν, και στο προσκήνιο έχουν επανέλθει οι φόβοι για παρατεταμένη ύφεση στις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου. Επίκεντρο των διεργασιών είναι η αναγκαιότητα δημιουργίας μίας νέα οικονομικής αρχιτεκτονικής, με αυστηρό έλεγχο των αγορών, ώστε να αποφευχθούν τα λάθη που οδήγησαν στη σημερινή κρίση. Αρχής γενομένης από τον κ. Μπράουν, οι ηγέτες της διεθνούς κοινό-τητας μιλούν σιγά-σιγά για ένα νέο «Μπρέτον Γουντς», της συμφωνίας (του 1944) δηλαδή που έθεσε τα θεμέλια για την ανάπτυξη της ευημερίας στον δυτικό κόσμο μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970.

Ο πρόεδρος της ΕΚΤ Ζαν Κλοντ Τρισέ τόνισε την Τρίτη ο κ. Τρισέ, μιλώντας στο Economic Club of New York, ότι «ίσως αυτό που χρει-αζόμαστε να είναι να επιστρέψουμε στο πρώτο Μπρέτον Γουντς, να επιστρέψουμε στην πειθαρχία. Είναι απολύτως προφανές ότι οι χρη-ματοοικονομικές αγορές χρειάζονται πειθαρχία».

ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ ΓΙΑ ΣΤΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Ο πρόεδρος της Κομισιόν Ζοζέ Μπαρόζο και ο Βρετανός πρωθυπουργός Γκόρντον Μπράουν κάλεσαν τις ΗΠΑ σε μία πιο στενή διεθνή συνεργασία για την επιτήρηση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, ενώ ο κ. Μπράουν είπε ότι είναι απαραίτητη η «αναδιάρθρωση» του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. «Η Ευρώπη κρατάει τα ηνία» της διεθνούς απάντησης στην χρηματοπιστωτική κρίση, με τα σχέδια ενίσχυσης των τραπεζών που ανακοινώθηκαν αυτή την εβδομάδα «και πρέπει να συνεχίσει να το κάνει», προκειμένου να πά-ουμε πολύτιμα μαθήματα από αυτή την

καταιγίδα, δήλωσε ο κ. Μπαρόζο, λίγο πριν από την έναρξη της Συνόδου Κορυφής. «Είναι άμεση προτεραιότητα η ενίσχυση της συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο και ιδιαίτερα με τις ΗΠΑ» πρόσθεσε ο κ. Μπαρόζο, ο οποίος πρόκειται να συζητήσει αυτά τα θέματα με τον Αμερικανό πρόεδρο Τζ. Μπους, στο Καμπ Ντέιβιντ, όπου θα μεταβεί μαζί με τον Γάλλο πρόεδρο Νικολά Σαρκοζί.

Στο ίδιο κλίμα κινήθηκαν και οι δηλώσεις του Βρετανού πρωθυπουργού Γκόρντον Μπράουν, ο οποίος καταλόγισε ευθύνες στις ΗΠΑ για τον «εκτροχιασμό» της πιστωτικής κρίσης. Η Ουάσιγκτον κατηγορείται από τους Ευρωπαίους ότι επί σειρά ετών, στο όνομα του οικονομικού φιλελευθερισμού, αρνείτο να προβεί σε ρύθμιση των αγορών, κλείνοντας τα μάτια στις ριψοκίνδυνες και αδιαφανείς επενδύσεις.

Κατά συνέπεια, ύστερα από την επείγουσα επιχείρηση διάσωσης των τραπεζών, είναι σημαντικό να «διασφαλίσουμε ότι τα προβλήματα που εμφανίστηκαν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα -προβλήματα που το ξέρουμε πολύ καλά ότι ξεκίνησαν στις ΗΠΑ- δεν θα ξαναδημιουργηθούν» τόνισε ο κ. Μπράουν. Ο κ. Μπράουν είπε ότι είναι σημαντικό να βρεθεί μία φόρμουλα διεθνούς επιτήρησης των αγορών, καθώς ακόμη και σήμερα ο έλεγχος παραμένει σε εθνικό επίπεδο, παρά την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, σε αναζήτηση νέου ρόλου, θα μπορούσε να συμβάλει σε αυτόν τον τομέα. «Το ΔΝΤ πρέπει να αναδιαρθρωθεί προκειμένου να προσαρμοστεί στον σύγχρονο κόσμο. Η αναδιάρθρωση της διεθνούς οικονομικής αρχιτεκτονικής απαιτεί ακριβώς το ίδιο όραμα με αυτό που υπήρχε τη δεκαετία του 1940, όταν δημιουργήθηκε το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο ΟΗΕ» συμπλήρωσε.

Σε προσχέδιο ανακοίνωσης της Συνόδου Κορυφής, υιοθετείται η έκκληση του κ. Σαρκοζί για «πραγματική και πλήρη αναδιάρθρωση» της διεθνούς οικονομικής τάξης, όπως αυτή είχε αποφασιστεί στη διάσκεψη του Μπρέτον Γουντς το 1944, χωρίς να γίνεται λόγος για πραγματοποίηση εντός του έτους έκτακτης διεθνούς οικονομικής συνάντησης κορυφής.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΤΑ 100.000 ΕΥΡΩ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε να αυξηθεί από τις 20.000 σε τουλάχιστον 100.000 ευρώ, μέσα σε διάστημα ενός χρόνου, το ελάχιστο ύψος των καταθέσεων των ιδιωτών στην ΕΕ που είναι εγγυημένες σε περίπτωση που πτωχεύσει η τράπεζά τους.

«Τα κράτη μέλη καλούνται να αυξήσουν το επίπεδο της εγγύησης στις τουλάχιστον 50.000 ευρώ και, έπειτα από ένα χρόνο, στις τουλάχιστον 100.000 ευρώ» αναφέρεται σε ανακοίνωση της Επιτροπής.

Η πρόταση αυτή προχωρεί πέρα από τη συμφωνία που συνήφθη την περασμένη εβδομάδα από τους Ευρωπαίους υπουργούς Οικονομικών, οι οποίοι συμφώνησαν στην αύξηση του ορίου στα 50.000 ευρώ.

ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

Η αναγκαιότητα στήριξης του τραπεζικού κλάδου με εκατοντάδες δισ. ευρώ, σε μία συγκυρία όπου η παγκόσμια οικονομία επιβραδύνεται σημαντικά, βάζει στο περιθώριο τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη διατήρηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού κάτω από το 3% του ΑΕΠ. Η εκπρόσωπος της Κομισιόν Αμέλια Τόρες δήλωσε ότι «ό-πως γνωρίζουμε, με την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης θα υπάρξει μια επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών. Τα φορολογικά έσοδα μειώνονται και σε μερικές περιπτώσεις μειώνονται πολύ». Ωστόσο, τόνισε ότι «το σημαντικότερο πράγμα είναι να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στις χρηματοπιστωτικές αγορές και όσο νωρίτερα το πετύχουμε, τόσο νωρίτερα θα μπορούσαμε να αποκαταστήσουμε το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας που αρμόζει στη δυναμική μας». Η κ. Τόρες τόνισε ότι για το 2008 η Επιτροπή προ-βλέπει στην ευρωζώνη ρυθμό ανάπτυξης 1,3% και 1,4% στην ΕΕ των 27 χωρών μελών. «Δηλαδή, ο ρυθμός ανάπτυξης το 2008 θα είναι κατώτερος σε σχέση με αυτόν του 2007, λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης» είπε.

Σημειώνεται ότι ήδη από τον Μάιο του 2007 οι υπουργοί Οικονομίας της ευρωζώνης είχαν επί της ουσίας αναγνωρίσει ότι δεν θα επιτευχθεί ο στόχος για δημοσιονο-

μική εξυγίανση έως το 2010, για όλες τις χώρες της ευρωζώνης. Παράλληλα, η Γαλλία, εμμέσως πλην σαφώς, είχε ανακοινώσει ότι δεν θα πετύχαινε αυτό το στόχο, έως το 2012.

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Γερμανός υπουργός Οικονομίας ανακοίνωσε στις αρχές της εβδομάδας ότι η χώρα του είναι υποχρεωμένη να αναβάλλει, για το 2011, την εκπλήρωση του στόχου για μηδενικό έλλειμμα.

Η απόφαση για μηδενισμό του ελλείμματος μέχρι το 2010 δεν αποτελεί νομική υποχρέωση, αλλά πολιτική δέσμευση των κρατών μελών και είναι σαφές ότι στην παρούσα συγκυρία η κυρίαρχη πολιτική δέσμευση είναι η σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος. Στην τροποποίηση του Συμφώνου Σταθερότητας, το 2005, προβλέπεται ότι το 3% παραμένει ως ανώτατο όριο, αλλά αφού λαμβάνονται υπόψη οι λόγοι που οδήγησαν στην υπέρβαση του ορίου. Εάν η υπέρβαση δικαιολογείται από την οικονομική ύφεση ή τη δραστική μείωση της εγχώριας παραγωγής, τότε είχε συμφωνηθεί πως η συγκεκριμένη χώρα θα κρίνεται με «ελαστικά» κριτήρια.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα προϋποθέτει την κοινή δράση των κεντρικών τραπεζών. Η Fed, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και άλλες μεγάλες κεντρικές τράπεζες προχώρησαν σε συντονισμένη μείωση των επιτοκίων τους κατά 0,50%, σε μία προσπάθεια να αμβλύνουν τις επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η Fed «έκοψε» το παρεμβατικό της επιτόκιο κατά 0,50% σε 1,50%, η ΕΚΤ κατά 0,50% σε 3,75%, η Τράπεζα της Αγγλίας κατά 0,50% σε 4,50%. Τα επιτόκια μείωσαν ακόμα οι κεντρικές τράπεζες της Ελβετίας, του Καναδά και της Σουηδίας. Η κινεζική κεντρική τράπεζα «έκοψε» το βασικό επιτόκιο κατά 0,27%, ενώ η Τράπεζα της Ιαπωνίας (με επιτόκιο μόλις 0,50%) είπε ότι στηρίζει την κοινή προσπάθεια για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα και την αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού στην «παγωμένη» διατραπεζική αγορά χρήματος. Τα ευρωπαϊκά επιτόκια μειώθηκαν για πρώτη φορά από τον Ιούνιο του 2003. Στην ανακοίνωση της ΕΚΤ αναφέρεται ότι «η πρόσφατη κλιμάκωση της χρηματοοικονομικής κρίσης έχει αυξήσει τους πτωτικούς κινδύνους για την ανάπτυξη και συνεπώς έχει μειώσει περαιτέρω τους ανοδικούς κινδύνους για τη σταθερότητα των τιμών»

Στην ανακοίνωση της Fed τονίζεται ότι τα μακροοικονομικά στοιχεία δείχνουν ότι «ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας έχει επιβραδυνθεί αξιοσημείωτα τους τελευταίους μήνες» και επισημαίνεται ο κίνδυνος επιπλέον υποχώρησης της καταναλωτικής δαπάνης, εν μέρει μέσω της μειωμένης δυνατότητας νοικοκυριών και επιχειρήσεων να αντλήσουν πιστώσεις. Ενώ ο πληθωρισμός παραμένει υψηλός, λέει η Fed, οι πρόσφατες μειώσεις τιμών στην ενέργεια και άλλα εμπορεύματα έχουν αποκλιμακώσει τις πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Οι χώρες της Ευρωζώνης προσφέρουν εγγυήσεις στις πράξεις αναχρηματοδότησης των τραπεζών, σε προσωρινή βάση, αναφέρει η κοινή διακήρυξη των «15» της Ευρωζώνης. Οι κυβερνήσεις εγγυώνται το διατραπεζικό δανεισμό για περίοδο πενταετίας με ζητούμενο να αποκατασταθεί σταδιακά η εμπιστοσύνη μεταξύ των τραπεζών και να ομαλοποιηθεί ο δανεισμός. Η εγγύηση που δίνουν οι κυβερνήσεις του Eurogroup θα ισχύουν για τα δάνεια που θα συναφθούν από τη Δευτέρα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009.

Στη Γερμανία οι σχετικές εγγυήσεις θα είναι σύμφωνα με τις εφημερίδες ύψους 300-400 δισεκατομμυρίων ευρώ (ανακοινώσεις αναμένονται τη Δευτέρα), ενώ η Πορτογαλία ανακοίνωσε ήδη ότι εγγυάται τις χρηματοδοτικές πράξεις των πορτογαλικών τραπεζών μέχρι του ποσού των 20 δισεκατομμυρίων ευρώ. Βάσει του κειμένου συμπερασμάτων, οι χώρες της ευρωζώνης θα μπορούν επίσης να ανταλλάσσουν τα λεγόμενα «τοξικά» κεφάλαια έναντι κρατικών ομολόγων, προκειμένου να στηρίξουν τις τράπεζες. Τα κράτη θα μπορούν να παρέμβουν με πολλούς τρόπους για να στηρίξουν τη χρηματοδότηση των τραπεζών στη διατραπεζική αγορά, προσφέροντας εγγυήσεις, διαβεβαιώσεις ή «παρόμοιους διακανονισμούς». Οι κυβερνήσεις της Ευρωζώνης δηλώνουν αποφασισμένες να αποτρέψουν τη χρεοκοπία τραπεζών ακόμη και προστρέχοντας στην αναδιάρθρωση των κεφαλαίων τους.

«Οι κυβερνήσεις επαναλαμβάνουν τη δέσμευσή τους να αποφύγουν κάθε χρεοκοπία τραπεζικών ιδρυμάτων μέσω των κατάλληλων μέσων, συμπεριλαμβανομένης και της αναδιάρθρωσης των κεφαλαίων τους. Κατά τον τρόπο αυτό, θα φροντίσουμε τα συμφέροντα των φορολογουμένων» επισημαίνουν οι «15».

Συνοπτικά τα σημεία του σχεδίου:

- * Διασφάλιση της ρευστότητας στη διατραπεζική αγορά.
- * Διευκόλυνση της επακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, κίνηση που ισοδυναμεί με την κρατικοποίησή τους.
- * Διασφάλιση της δανειοδοτικής λειτουργίας των τραπεζών.
- * Εξυγίανση της διοίκησης και της λειτουργίας των τραπεζών, στοχεύοντας ουσιαστικά κατά των προνομίων των μάνατζερ (golden parachutes).
- * Εκσυγχρονισμός των λογιστικών κανόνων στην Ευρώπη.
- * Απαγόρευση του αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών, όπως συνέβη με την αντίδραση της Βρετανίας στην κίνηση της Ιρλανδίας να εγγυηθεί όλες τις καταθέσεις.

Εν τω μεταξύ, η Παγκόσμια Ομοσπονδία Χρηματιστηρίων (WFE), που περιλαμβάνει στις τάξεις της τα κυριότερα χρηματιστήρια του κόσμου, ζήτησε κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της στο Μιλάνο «να παραμείνουν ανοιχτά τα χρηματιστήρια σε αυτήν την περίοδο της κρίσης». «Τα Χρηματιστήρια συνέχισαν να λειτουργούν σωστά κατά την κρίση αυτή, εκπληρώνοντας το ρόλο τους» επισημαίνεται στο κείμενο, το οποίο υπογράφεται από τους προέδρους του Nasdaq, του NYSE Euronext και του Shanghai Stock Exchange.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Ο Λευκός Οίκος χαρακτήρισε «σημαντική» την απόφαση των κεντρικών τραπεζών, με τον εκπρόσωπο Τόνι Φράτο να δηλώνει ότι η αμερικανική κυβέρνηση σέβεται «την ανεξαρτησία της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ σε ό,τι αφορά τον καθορισμό της νομισματικής πολιτικής».

Η Γερμανίδα καγκελάρια Ανγκελα Μέρκελ τόνισε ότι η μείωση των επιτοκίων της ΕΚΤ αποτελεί ένδειξη ενδυνάμωσης της οικονομίας και θα συμβάλει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης.

Ενδεικτική των ανησυχιών των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων είναι η δήλωση του Γάλλου πρωθυπουργού Φρανσουά Φιγιόν στη Βουλή της χώρας ότι η Γαλλία -και η Ευρώπη γενικότερα- θα δεχθούν ισχυρότατο πλήγμα από την οικονομική κρίση.

Ο Βρετανός πρωθυπουργός Γκόρντον Μπράουν δήλωσε ότι οι ηγέτες των κυριότερων του κόσμου θα συναντηθούν για να βρουν τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης αν και δεν διευκρίνισε ποιές χώρες θα προσκληθούν και πότε θα διεξαχθεί. Ο Γάλλος πρόεδρος Νικολά Σαρκοζί είχε ζητήσει συνάντηση των G8, πρόταση την οποία δηλώνουν ότι βλέπουν θετικά ο Τζορτζ Μπους και ο Ρώσος πρόεδρος Ντμίτρι Μεντβέντεφ.

Εν τω μεταξύ, όπως έγινε γνωστό η Ρωσία είναι προσκεκλημένη στο δείπνο των υπουργών Οικονομικών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των G7 που διεξάγεται με αφορμή την κρίση στις αγορές. Την πληροφορία επιβεβαίωσε ο Αμερικανός υφυπουργός Οικονομικών Ντέιβιντ Μακόρμικ. Οι σχέσεις των G7 με τη Ρωσία δια-ταράχτηκαν με αφορμή τον πόλεμο στη Γεωργία.

Το ΔΝΤ είπε ότι η συντονισμένη μείωση των επιτοκίων είναι ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ο διεθνής οργανισμός προβλέπει ότι η παγκόσμια ανάπτυξη θα διαμορφωθεί το 2009 στο 3% από 3,9% που προέβλεπε προηγουμένως. Για την ευρωζώνη προβλέπει 0,2% (από 1,2%) και για τις ΗΠΑ 0,1% (από 0,2% προηγουμένως).

Παράλληλα, και η γαλλική προεδρία της ΕΕ εκφράστηκε θετικά υπέρ της απόφασης της αμερικανικής Ομοσπονδιακής Τράπεζας, της ΕΚΤ και των άλλων κεντρικών τραπεζών για την από κοινού μείωση των επιτοκίων. Σε δηλώσεις του ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο, κάλεσε τα κράτη να λάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες για τον συντονισμό και τη συνεργασία.

Την ίδια στιγμή, ο κ. Μπαρόζο ανακοίνωσε ότι θα συσταθεί ομάδα υψηλού επιπέδου που θα έχει ως αντικείμενο την προώθηση της ιδέας ενός ευρωπαϊκού συστήματος για τη βελτίωση της εποπτείας με επικεφαλής τον Γάλλο πρώην διευθυντή του ΔΝΤ, Ζακ Ντε Λαροζιέρ.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στον απόηχο της μείωσης των επιτοκίων και των επιπτώσεών της στην εγχώρια αγορά, κατατέθηκε στη Βουλή το νομοσχέδιο για την εγγύηση των καταθέσεων έως 100.000 ευρώ. Οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες είναι πλήρως εγγυημένες, διαβεβαιώνει ο διοικητής της Τ.Ε

Εγγυημένες για τουλάχιστον τρία χρόνια θα είναι οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες όπως προβλέπει νομοθετική ρύθμιση που επεξεργάζεται το Υπουργείο Οικονομίας και κατατέθηκε στην Βουλή μαζί με το νομοσχέδιο για τους δανειολήπτες. Η Ελλάδα όπως δήλωσε ο υπ. Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφης αναπροσαρμόζει το όριο των εγγυημένων καταθέσεων από τις 20.000 που είναι τώρα στις 100.000 ευρώ, ενώ πρόσθεσε ότι θα ισχύει στο ακέραιο η πολιτική δέσμευση για την εγγύηση όλων των καταθέσεων ανεξαρτήτως ποσού. Μεγαλύτερες των αναμενόμενων χαρακτήρισε ο διοικητής της Τ.Ε. Γ. Προβόπουλος τις επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης στην πραγματική οικονομία. Ο κ. Προβόπουλος, παρουσιάζοντας την ενδιάμεση έκθεση για την ελληνική οικονομία, τόνισε ότι ο κίνδυνος της μειωμένης ρευστότητας δεν απειλεί τις ελληνικές τράπεζες, τις οποίες όμως κάλεσε να είναι ακόμα πιο αυστηρές στη χορήγηση δανείων ώστε οι επισφάλειες να μην ξεπερνούν το 3,5%. Περιθώρια για τη μείωση επιτοκίων δανεισμού από τις ελληνικές τράπεζες, αφήνει η απόφαση ΕΚΤ για μείωση του βασικού επιτοκίου στην ευρωζώνη κατά 0,50%.

Ο κ. Αλογοσκούφης ξεκαθάρισε επίσης ότι ισχύει στο ακέραιο η πολιτική δέσμευση για την εγγύηση όλων των καταθέσεων ανεξαρτήτως ποσού. "Δεν θα αφήσουμε να χαθεί ούτε ένα ευρώ από τις καταθέσεις " τόνισε χαρακτηριστικά ο υπουργός Οικονομίας και πρόσθεσε ότι δεν υπάρχουν προβλήματα στα τραπεζικά ιδρύματα, που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Η μείωση θα είναι εμφανής σε όλα τα στεγαστικά δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο. Στην Ελλάδα, το 30% παλαιών δανείων συνδέεται με αυτό της Ε.Κ.Τ , το 40% είναι με σταθερό που θα μετατραπεί σύντομα σε κυμαινόμενο, το 15% συνδέεται με το euribor και το 15% με το ελβετικό φράγκο.

Η μείωση των επιτοκίων θα συμπαρασύρει και το euribor που καλπάζει στο 5,39%. Για 20ετες στεγαστικό δάνειο 100.000 ευρώ η δόση σήμερα είναι 776 ευρώ. Αν το Euribor πέσει στο 5% τότε η δόση θα χαμηλώσει στα 750 ευρώ.

Διαβεβαιώσεις Προβόπουλου για τις καταθέσεις

Ανήσυχος για τις επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης στην ελληνική οικονομία, αλλά καθησυχαστικός για την ασφάλεια των καταθέσεων εμφανίστηκε ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γ. Προβόπουλος, παραδίδοντας την ενδιάμεση έκθεση για την ελληνική οικονομία στον πρόεδρο της Βουλής.

Ο κ. Προβόπουλος διαβεβαίωσε ότι οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες είναι πλήρως εγγυημένες και υπογράμμισε ότι τα διαθέσιμα του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων επαρκούν για να καλύψουν, όταν και εάν παραστεί ανάγκη, τα κεφάλαια των καταθετών.

Αναφερόμενος στο τραπεζικό σύστημα της χώρας ο διοικητής της Τ.Ε επανέλαβε ότι είναι "υγιές, ασφαλές και σταθερό". Ωστόσο κάλεσε για μία ακόμη φορά να εφαρμόζουν αυστηρά πιστοδοτικά κριτήρια καθώς το διεθνές περιβάλλον θα χειροτερεύσει. Στο πλαίσιο αυτό κάλεσε τις τράπεζες να περιορίσουν το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο 3,5% του συνόλου των χορηγήσεων τους. Παραδέχθηκε ωστόσο ότι στο πρώτο εξάμηνο του έτους τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων αποκλίνει προς τα πάνω από τον απαρέγκλιτο στόχο που έχει τεθεί. Παράλληλα όπως ανέφερε στην Τράπεζα της Ελλάδας έχουν φτάσει ανώνυμες καταγγελίες ότι κάποιες τράπεζες είτε από υπερβάλλοντα ζήλο, είτε από αφέλεια, είτε από κουτοπονηριά σπρώχνουν καταθέσεις προς αυτές εις βάρος άλλων τραπεζών. Ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας σε αυστηρό τόνο υπογράμμισε ότι εάν υπάρξουν επώνυμες καταγγελίες θα ζητήσει την παρέμβαση του εισαγγελέα. "Στο θέμα αυτό είμαστε πολύ αυστηροί και αν δεν συμμορφωθούν θα προχωρήσουμε και σε άλλα μέτρα", τόνισε.

Ταυτόχρονα ο κ. Προβόπουλος προειδοποίησε για τις δυσμενείς επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης στην ελληνική οικονομία τόσο στο σκέλος του πληθωρισμού όσο και της ανάπτυξης.. Όπως υπογράμμισε η συνεχιζόμενη έντονη αναταραχή στις διεθνείς αγορές, η διαμόρφωση των διεθνών τιμών πετρελαίου και των τροφίμων σε υψηλά

επίπεδα, καθώς και η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και τα φαινόμενα στασιμότητας ή οι ενδείξεις ύφεσης σε ορισμένες σημαντικές οικονομίες έχουν επιπτώσεις και στη χώρα μας.

Ερωτηθείς για το θέμα των επιτοκίων και κατά πόσο μία μείωση τους θα ανακούφιζε τις αγορές στην παρούσα συγκυρία ο κ. Προβόπουλος προϋδέασε για τις μετέπειτα καταγιμιστικές εξελίξεις, τη μείωση δηλαδή των επιτοκίων κατά 0,50% που ανακοίνωσε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αναφέροντας ότι η "η ΕΚΤ βρίσκεται σε εγρήγορση και θα πράξει ότι είναι αναγκαίο για την μείωση του πληθωρισμού και την διασφάλιση της σταθερότητας του συστήματος."

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΈΝΩΣΗ

Τα υπέρ του ευρώ είναι τα εξής:

1) Αύξηση απασχόλησης

Η ενιαία αγορά και το ευρώ μείωσε το συναλλαγματικό ρίσκο, ευνόησε τις επενδύσεις, αύξησε την επιχειρηματική δράση και το διασυνοριακό εμπόριο διευρύνοντας τις εμπορικές συναλλαγές με συμβόλαια μεταξύ Ευρωπαϊκών εταιρειών όταν συνάπτονται σε ευρώ με βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης σε χαμηλά επιτόκια, οδηγώντας έτσι προς αναπτυξιακούς ρυθμούς και καλύτερες ευκαιρίες για την κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των χωρών με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη απασχόληση. Αυτό θα πάρει πολύ καιρό, διότι το ευρώ μόνο του δεν είναι πανάκεια, ούτε μαγικό ραβδί για να λυγίσει όλα τα προβλήματα και μάλιστα τα Ελληνικά οικονομικά προβλήματα.

2) Μείωση του πληθωρισμού

με την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος πρώτο και σπουδαιότερο είναι η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, ο οποίος πρέπει να τιθασευτεί και να περιορισθεί σε χαμηλά επίπεδα συμβάλλοντας έτσι στην προστασία και στην ενθάρρυνση της σύγκλισης μεταξύ των Ευρωπαϊκών οικονομιών.

3) Λιγότερα έξοδα για ταξίδια σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο τουριστικός τομέας της Ευρώπης είναι ισχυρότερος και πρώτος που ωφελήθηκε από το ευρώ. Το ευρώ διευκόλυνε για φθηνότερα και ευκολότερα ταξίδια στο εσωτερικό της Ευρώπης με έλλειψη του κόστους των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, όταν ο καταναλωτής δεν χρειάζεται να κάνει μετατροπή συναλλάγματος και να πληρώνει προμήθειες στις τράπεζες αφού το ίδιο το νόμισμα ισχύει και στις άλλες χώρες που πρόκειται να ταξιδεύσει (ή σε σπουδές και λόγους υγείας), γλιτώνοντας έτσι χρονοβόρες διαδικασίες και κόπο.

4) Εύκολη σύγκριση τιμών

ο καταναλωτής μπορεί να γνωρίζει και να συγκρίνει τις τιμές των προϊόντων τόσο της Ελληνικής αγοράς όσο και των άλλων χωρών που ταξιδεύει, έτσι συναλλάσσεται εύ-

κολα και γρήγορα με όλες τις χώρες των μελών.

5) Υπάρχει σταθερότητα στις τιμές και τα χρήματα του καταναλωτή-πολίτη διατηρούν με μικρή απόκλιση την αγοραστική τους δύναμη κάνοντας έτσι τον ίδιο τον πολίτη να έχει εμπιστοσύνη στο ευρώ αλλά βοηθώντας έτσι και την οικονομία να λειτουργεί με αξιοπιστία χωρίς μεγάλες πληθωριστικές διακυμάνσεις όπου θα δημιουργούσαν πρόβλημα στην χώρα και ανισορροπία στη οικονομία της.

6) Ανταγωνιστικές τιμές

Ο ανταγωνισμός στις τιμές των προϊόντων είναι έντονος, έτσι λειτουργεί με μεγαλύτερη διαφάνεια και έχει ως αποτέλεσμα την πτώση των τιμών από εμπόρους και παραγωγούς λόγω ανταγωνισμού. Έτσι οι καταναλωτές ευνοούνται από αυτές τις εξελίξεις οι οποίες μάλιστα ευνοούν και τον αποπληθωρισμό και στην διατήρηση του σε χαμηλά επίπεδα από το κράτος.

7) Χαμηλά επιτόκια και τράπεζες

Με την σημαντική μείωση των επιτοκίων του ευρώ, ο δανεισμός είναι φθηνός. Το κόστος της τραπεζικής εργασίας είναι μικρότερο με την απλοποίηση της εργασίας και την και την διαχείριση των διαθεσίμων και τον αριθμό των λογιστικών καταχωρίσεων, πράξεις συναλλάγματος κ.τ.λ., ενώ οι συνθήκες χρηματοδότησης έγιναν ευνοϊκότερες με την υιοθέτηση του ευρώ, που εκσυγχρόνισε περισσότερο τον τραπεζικό τομέα με αύξηση του κύκλου εργασιών μέσω ανάπτυξης νέων προϊόντων και εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου που σχετιζόταν με την ύπαρξη των 15 εθνικών νομισμάτων.

Η συναλλαγματική σταθερότητα οδήγησε σε υψηλότερους επενδύσεις μέσα σε μια νομισματική ύφεση αποκλείοντας πιθανές κερδοσκοπικές επιθέσεις. Με την υιοθέτηση του ευρώ σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ τα επιτόκια μειώθηκαν στο 3% προσφέροντας έτσι περισσότερη άνεση στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

8) Κατάργηση των δύο επιβαρύνσεων Ε.Φ.Τ.Ε. 3% και εισφοράς 1,2%

Με την αναμόρφωση της φορολογίας τέθηκε στην κρίση των εταίρων το θέμα της κατάργησης του ειδικού φόρου τραπεζικών εργασιών (3%) και της εισφοράς του νόμου 128 (-1,2%).

Οι επιβαρύνσεις αυτές υπολογίζονται στα βασικά επιτόκια δανείων αυξάνοντα το κόστος χρήματος.

Η κατάργηση τους είναι προς όφελος των δανειοληπτών με μείωση του κόστους χρήματος και τόνωση του ΑΕΠ.

9) Διεύρυνση χρηματιστηριακών αγορών

Μετά την υιοθέτηση του ευρώ το χρηματιστήριο της Αθήνας προσδοκά και επιδιώκει μια άμεση ανοδική πορεία, που θα διατηρήσει όλο το χρόνο προσφέροντας ευκαιρίες, αλλά δεν λείπουν και οι μεταβλητές παγίδες, όπως η σε μια αναδυόμενη οικονομία, που χρειάζεται γνώση, σωστή πληροφόρηση, προσοχή και ευελιξία για τους περισσότερους κινδύνους που ελλοχεύουν.

Όπως είναι γνωστό η σταθερότητα του ευρώ δεν φτάνει από μόνη της για να επηρεάσει θετικά το χρηματιστήριο αλλά υπάρχουν και, άλλοι παράγοντες άρρηκτα συνδεδεμένο με την πορεία του και έτσι δεν μπορούν να επιρρίπτονται στο ευρώ αποκλειστικά ευθύνες για μια τυχόν αρνητική και πτωτική πορεία του χρηματιστηρίου όπως είναι οι διεθνείς συνθήκες που επικρατούν, ο πληθωρισμός αλλά και οι οικονομικές επιλογές της εκάστοτε κυβέρνησης.

Στο χρηματιστήριο της Αθήνας η υιοθέτηση του ευρώ συνέβαλε στην εμπέδωση ενός κλίματος εμπιστοσύνης και σταθερότητας. Βελτίωσε την ρευστότητα στις χρηματιστηριακές αγορές, με αναδιάρθρωση, ανάπτυξη και ενοποίηση των Ευρωπαϊκών αγορών χρήματος και κεφαλαίου.

Τα κατά του ευρώ είναι τα εξής:

1) Ανεργία

Η ανεργία αναμένεται να σημειώσει αύξηση και ειδικά στην Ελλάδα που αυτό το φαινόμενο είναι ήδη πολύ έντονο αναμένεται να διογκωθεί το πρόβλημα, αφού πρέπει όλα τα κράτη να ασκούν σφικτή νομισματική, δημοσιονομική και εισοδηματική πολιτική με αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματα και κατ' επέκταση στην αγορά, όταν οι επιχειρήσεις θα πιεστούν μάλιστα και από τη μάχη της αγοράς με έντονο ανταγωνισμό θα καταλήξουν να κλείνουν η μία μετά την άλλη αυξάνοντας έτσι την ανεργία. Η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων σημείωσε άνοδο. Ήδη το νόμισμα αντιμετωπίζεται και ως φάσμα ανεργίας. Το μόνο σίγουρο με την υιοθέτηση του ευρώ είναι η μείωση των επιτοκίων χωρίς να ωφεληθούν οι άνεργοι και ιδίως όταν η καταπολέμηση της ανεργίας είναι το πρόσταγμα του παρόντος. Η θεραπεία της ανεργίας πρέπει να γίνει πρώτα μέσα στα ίδια τα εθνικά σύνορα. Η Ευρώπη παραμένει καταδικασμένη με το κοινωνικό στίγμα των 20εκατομμυρίων ανέργων.

Στις τράπεζες οι συγχωνεύσεις και η συρρίκνωση τμημάτων αλλά και ο εκσυγχρονισμός με αυτόματα ταμειακά μηχανήματα και υπολογιστικά συστήματα μειώνουν την απασχόληση. Μάλιστα με την συνεχή πρόοδο της τεχνολογίας και των υπολογιστικών προγραμμάτων ΜΙ3 μειώνονται περισσότερο οι θέσεις εργασίας, συγκεκριμένα πρόσφατα από την 01/01/2005 η Εθνική τράπεζα εφάρμοσε ένα τέτοιο πρόγραμμα

M13 στο κλείσιμο ταμείου στο τέλος κάθε ημέρας όπου γίνεται ταυτόχρονη πληροφόρηση, ενημέρωση και έλεγχος και κλείνει-συμφωνεί το Ταμείο αυτόματα χωρίς να χρειάζεται να το κάνει υπάλληλος όπως πρώτα πράγμα που σημαίνει ότι έτσι μειώνονται θέσεις εργασίας. Οι μετακινήσεις εργαζομένων στην Ευρώπη δεν είναι εύκολη, αφού πέρα από τα προβλήματα της γλώσσας, είναι η διαφορετική κουλτούρα, το κλίμα, τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, ώστε να προτιμούν να παραμένουν άνεργοι στην δική τους χώρα.

2) Τράπεζες Συρρίκνωση περιθωρίων κέρδους

Ο τραπεζικός κλάδο είναι από τους πρώτους που επλήγησαν από το νέο νόμισμα. Αυτό συνέβη διότι με την κατάργηση των συναλλαγματικών δοσοληψιών χάσανε ποσοστά και κέρδη που είχαν από αυτές τις ενέργειες. Δηλαδή η έλευση του ευρώ σήμανε απώλειες κερδών από τον περιορισμό πράξεων στα dealing rooms. Οι τράπεζες έχασαν τουλάχιστον Β Πηγές εσόδων γύρω από τις συναλλαγματικές εργασίες. Οι ανακατατάξεις στην τραπεζική αγορά και οι αλλαγές στις τραπεζικές συναλλαγές είναι σημαντικές και έχουν το μεγαλύτερο κόστος των λειτουργικών δαπανών τους.

3) Επιπτώσεις στο Εισόδημα των Εργαζομένων

4)Επιπτώσεις στη Κοινωνική Ασφάλιση

Το ενιαίο νόμισμα πρέπει να είναι παραγωγικά, τεχνολογικά και εργασιακά ισχυρό. Όμως μία τέτοια πορεία οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης, απαιτεί μία διαφορετική σύλληψη της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ, με κυρίαρχα στοιχεία την ανάπτυξη, την απασχόληση, την αναδιανομή του εισοδήματος και την κοινωνική προστασία. Μια τέτοια στρατηγική αποτροπής συνθηκών κοινωνίας 2/3 επιβάλλει την διαμόρφωση ενός οικονομικά βιώσιμου και κοινωνικά αποτελεσματικού μείγματος οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ο πυρήνας του οποίου απαιτείται, με την αναβάθμιση των αναδιανεμητικών λειτουργιών του κράτους, να επικεντρωθεί στην «κατανομή των θυσιών προσαρμογής», προστατεύοντας παράλληλα το εισόδημα και υποστηρίζοντας το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Παράλληλα απαιτείται να επικεντρωθεί στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, με την μείωση των επιτοκίων και την αύξηση των επενδύσεων καθώς και στην επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην προστασία του εισοδήματος και την αύξηση της απασχόλησης από την μείωση του χρόνου εργασίας. Με αυτούς τους προβληματισμούς αλλά και τις εναλλακτικές στρατηγικές και πολιτικές για το μέλλον

του εισοδήματος των εργαζομένων, την αντιμετώπιση της ανεργίας και την υποστήριξη της κοινωνικής ασφάλισης, η Ευρώπη μπορεί και πρέπει να πορευθεί προς τον 21^ο αιώνα προκειμένου, εκτός των άλλων, να θέσει σε εγρήγορση και όχι σε ημιθανή κοινωνικό-οικονομική κατάσταση τις παραγωγικές και δημιουργικές δυνάμεις των λαών της και ταυτόχρονα να αποτελέσει φωτεινό παράδειγμα για τους λαούς των άλλων ηπείρων. Μια άλλη προοπτική που θα συνέβαλε στην παραπέρα συρρίκνωση των εισοδημάτων, στην διεύρυνση της ανεργίας, της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και στην υποβάθμιση της κοινωνικής ασφάλισης, θα καθιστούσε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εφιάλτη των πολιτών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5) Πληθωρισμός

Με την ένταξη του ευρώ στην οικονομική μας ζωή και στις καθημερινές μας συναλλαγές παρατηρήσαμε την κατακόρυφη άνοδο του πληθωρισμού κυρίως μέσα από την ανάλογη άνοδο των τιμών παρά τις έντονες προσπάθειες της κυβέρνησης να διατηρήσει το επίπεδο σταθερό. Έτσι το 2001 οι Έλληνες είχαν τη μικρότερη αγοραστική δύναμη κατά συνέπεια και το χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο ανάμεσα στους κατοίκους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6) Μείωση των Εξαγωγών και των Ξένων Επενδύσεων

Μεγάλη άνοδο παρουσιάζει το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών φέτος. Όπως δείχνουν οι εξελίξεις, αγοράζουμε εισαγόμενα, δεν “πουλάμε” στο εξωτερικό, ταξιδεύουμε περισσότερο ενώ με χαμηλότερο ρυθμό αυξάνονται οι τουριστικές μας εισπράξεις και επενδύουμε στο εξωτερικό περισσότερα από όσα επενδύουν οι ξένοι στην Ελλάδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ευθυμιάτου-Πουλάκου Α. , *Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση* , εκδ. Inter-books , Αθήνα , 2001
2. Αρτίκης Γ. , *Χρηματοοικονομική Διοίκηση* , εκδ. Σταμούλη Αθ. , Αθήνα , 1999
3. Τσουντας Κ. , *Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμοί και Πολιτικές* , Καλαμάτα , 2000
4. Paul de Graune , *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης* , εκδ. Παπαζήση , 2001
5. Ζητρίδης Α.Χ , *Το Τραπεζικό Σύστημα της Ελλάδος* , Αθήνα , 1981
6. Κασκαρέλης Γ. , *Η πορεία για την οικονομική και νομισματική ένωση και την προσαρμογή των οικονομικών μονάδων* , εκδ. Ινστιτούτο Εργασίας , ΟΤΟΕ , Αθήνα , 2001

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

1. Εθνική στατιστική υπηρεσία Ελλάδος
2. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
3. Euro Stat : επίσημη στατιστική υπηρεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης
4. Εθνική Τράπεζα Ελλάδος επίσημες ανακοινώσεις και εκτιμήσεις
5. ALPHA BANK ανακοινώσεις και εκτιμήσεις για την οικονομία της Ελλάδος